

Program renowacji podwórek miasta Ruda Śląska do 2030 roku

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Projekt współfinansowany ze Środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007–2013

Program renowacji podwórek miasta Ruda Śląska do 2030 roku

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

MINISTERSTWO
INFRASTRUKTURY
I ROZWOJU

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Publikacja w ramach projektu „Zintegrowane podejście do problemów obszarów funkcjonalnych na przykładzie Chorzowa, Rudy Śląskiej i Świętochłowic” realizowanego w ramach współfinansowania środkami budżetu państwa ujętymi w części 34 – Rozwój Regionalny, na finansowanie i współfinansowanie działań podejmowanych w ramach realizacji zadań Instytucji Zarządzającej Programem Operacyjnym Pomoc Techniczna (POPT) w części dotyczącej projektów realizowanych przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, z wyłączeniem środków na wynagrodzenia pracowników Ministerstwa, środków na wydatki związane z wdrożeniem, utrzymaniem oraz rozwojem infrastruktury i systemów teleinformatycznych Ministerstwa oraz na wydatki związane z obsługą logistyczno-administracyjną, gospodarowaniem mieniem i zarządzaniem nieruchomościami pozostającymi w trwałym zarządzie Ministerstwa, środkami Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, będącymi w dyspozycji Ministra Rozwoju Regionalnego, w ramach realizacji zadań Instytucji Zarządzającej POPT. Projekt jest dofinansowany w 10% ze środków własnych miast: Chorzowa, Rudy Śląskiej i Świętochłowic zgodnie z treścią umowy nr DPT/BDG-II/POPT/90/13 z dnia 16.07.2013 r., zawartej pomiędzy Ministrem Rozwoju Regionalnego, a Miastem Chorzów.

Instytut Rozwoju Miast
ul. Cieszyńska 2
30-015 Kraków

Zespół Planowania Przestrzennego i Komunikacji
Zakład Metodyki Planowania Przestrzennego
Zakład Polityki Miejskiej i Rewitalizacji

Autorzy projektu:

Maciej Huculak
Wojciech Jarczewski
Anna Jędrzejko
Laura Klimczak
Łukasz Kotuła
Mateusz Kulig
Agata Kuta
Piotr Ogórek
Anna Przeniczny
Dorota Szlenk – Dziubek

Kraków/Ruda Śląska, 2015 r.

Spis treści

Wprowadzenie	5
Definicja	7
Identyfikacja zasobów oraz ich typologia ze względu na kryteria: własnościowe, przestrzenne i funkcjonalne	9
Typy przestrzenne podwórek	13
Typy użytkowania podwórek	13
Sytuacja własnościowa	13
Identyfikacja wyzwań w zakresie funkcjonowania podwórek i przestrzeni wewnątrzsiedlowych w wymiarze technicznym, społecznym, środowiskowym i ekonomicznym	15
Wymiar techniczny	15
Wymiar społeczny i ekonomiczny	20
Wymiar środowiskowy	22
Analiza potrzeb różnych grup użytkowników i zaproponowanie kilku koncepcji zagospodarowania podwórek, uwzględniających konieczność rozdzielania poszczególnych funkcji	25
Wytypowanie spośród zasobów miejskich podwórek i przestrzeni wewnątrzsiedlowych	29
Dobre praktyki i zasady renowacji podwórek przy udziale mieszkańców	31
Model zintegrowany	31
Model „zielone podwórka”	32
Model „parking+”	32
Model „strefa młodzieży”	32
Wdrażanie Programu	35
Syntetyczne wnioski i rekomendacje	37
Załącznik nr 1. Zestawienie podwórek możliwych do zagospodarowania w ramach programu odnowy podwórek	39
Załącznik nr 2. Kulturka Podwórka	45

Załącznik nr 3. Koncepcje odnowy wybranych podwórek	53
Podwórko – ul. Dąbrowskiego 7, 9, 11 – Wirek	54
Podwórko – zbieg ulic Tuwima/Sienkiewicza/Odrodzenia – Wirek.....	62
Podwórko – ul. Strażacka 12/ ul.Kałusa 18-28 – Wirek	70
Podwórko – ul. Krasińskiego 20, 22, 22a – Wirek	79
Podwórko – ul. Sienkiewicza 11, 13, 13a, 13b – Wirek	87
Podwórko – ul. Podgórze 5-15 – Nowy Bytom – Kaufhaus	96
Podwórko – ul. Jana III Sobieskiego – RudzkaKuźnica, Ruda	104
Podwórko – ul. Matejki 7, 9, Górnicza i Wesoła – Ruda	112
Podwórko – kwartał Hlonda, Grunwaldzka, Bytomska – Orzegów	122
Podwórko – ul. Niedurnego 28 – Nowy Bytom	131
Podwórko – ul. Matejki 2-12 – Ruda	139

Wprowadzenie

Procesy renowacji podwórek w Polsce budzą coraz większe zainteresowanie władz lokalnych. Dzieje się tak z dwóch głównych powodów. Z jednej strony za takim kierunkiem działań stoi trafna intuicja włodarzy niektórych miast, którzy słusznie wyczuwają w takich działaniach duży potencjał w zakresie bezpośredniego włączania mieszkańców w procesy rewitalizacji. Istotnie bowiem, udana rewitalizacja podwórek, niezależnie od formy jaką przyjmuje, niejako w naturalny sposób zawiera w sobie dość duży element uczestnictwa (partycypacji) mieszkańców. W kontekście przededefiniowania systemu wsparcia UE w nowej perspektywie finansowej przypadającej na lata 2014–2020, działania w zakresie odnowy podwórek stanowią więc w oczywisty sposób typ projektów, którego realizacja bardzo dobrze wpisuje się nowe paradygmaty wsparcia, w tym takie jak np. Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS). Dodatkowo, trafność takich działań potwierdzają w pewnym stopniu pozytywne przykłady tego typu działań płynące z takich polskich miast jak m.in. Wrocław, czy Gdańsk, w których w perspektywie finansowej 2007–2013 udało się przy wsparciu środków unijnych osiągnąć w zakresie odnowy podwórek interesujące efekty.

Tak przedstawia się jasna strona odnowy podwórek. Dużo mniej informacji dociera o przykładach rewitalizacji podwórek, które zakończyły się mniej lub bardziej spektakularną kląpą, a których pozostałości wnikliwy obserwator może odnaleźć również w polskich miastach. Te dwie strony „podwórkowego” medalu pokazują bowiem, że materia dotycząca rewitalizacji podwórek nie należy wcale do łatwych, a sukces nie jest wcale gwarantowany. Co gorsza, niepowodzenie takich działań, jak każdego działania głęboko zanurzonych w kontekście społecznym i mocno włączających społeczności lokalne w procesy odnowy miast, nie pozostaje bez znaczenia. Niepowodzenie takie nie oznacza jedynie braku sukcesu, lecz pogarsza sytuację, odbierając zaangażowanym w te procesy ludziom to, co w obszarach wymagających rewitalizacji jest zasobem bezcennym – Nadzieję. O ile zatem udane działania tę Nadzieję krzepią i wzmacniają aktywując lokalne społeczności tworząc zaczyn pod kolejne etapy odnowy, o tyle klęski odbierają resztki Nadziei zmieniając ją w Beznadzieję.

Rewitalizacja podwórek nie jest więc prostym działaniem inwestycyjnym, za pomocą którego można w prosty sposób zyskać poklask. Wręcz przeciwnie. Jest działaniem trudnym i wymagającym zrozumienia szerokiego spektrum zróżnicowanych uwarunkowań socjologicznych, antropologicznych, architektonicznych, psychologicznych i in. funkcjonowania tego swoistego społecznego mikrokosmosu jakim są właśnie podwórka. Działania takie są pod wieloma względami podobne do spotkań z członkami innych państw, kultur itp. Wymagają one bowiem od wkraczających na taki teren wiele taktu, wyczucia i empatii w zakresie identyfikacji zarówno problemów jak i potrzeb mieszkańców. Należy podkreślić, że nie wszyscy urzędnicy mają predyspozycje, by takie działania skutecznie przeprowadzić. Niekiedy w roli facylitatorów takich procesów warto więc posłużyć się wiedzą i umiejętnościami działaczy organizacji pozarządowych. Co więcej, działając w ramach ograniczonego budżetu częstym przypadkiem jest sytuacja, w której gros inwestycji

przypada na prace ziemne, które dla postronnego obserwatora wyglądają spektakularnie jedynie w trakcie inwestycji. Kto bowiem, poza mieszkańcami, wykonawcą prac budowlanych i urzędnikami bezpośrednio zaangażowanymi w nadzór nad inwestycją będzie w stanie zachwycić się np. wyrównanym podwórkiem z prawidłowo wykonanym odwodnieniem?

Podwórka stanowią trudny teren do przeprowadzania na nich różnych interwencji. Trudność ta wynika w głównej mierze z bardzo różnych punktów widzenia samego podwórka przez jego głównych użytkowników tj. mieszkańców oraz jego zarządców tj. urzędników urzędów miast. Podwórka najczęściej bowiem są zasobem gminnym. Z drugiej strony, przez samych mieszkańców najczęściej postrzegane są jako przestrzeń będąca w ich gestii. Są to zatem dwie zupełnie różne optyki. Podwórka stanowią z punktu widzenia mieszkańców przestrzeń półprywatną, nierzadko zaś wręcz prywatną. Z punktu widzenia urzędników to z kolei przestrzeń publiczna, lub zdecydowanie rzadziej półpubliczna. Różnica ta może więc rodzić pewien potencjał do konfliktów i z całą pewnością nie ułatwia procesów zagospodarowywania samych podwórek.

Niniejsze opracowanie sporządzone na zlecenie Urzędu Miasta w Rudzie Śląskiej jest pewnego rodzaju podsumowaniem dotychczasowego stanu wiedzy w zakresie działań podejmowanych na podwórkach w Polsce, jak również zagranicą. Wielką inspiracją do stworzenia tego programu były kilkuletnie doświadczenia Instytutu Rozwoju Miast w programowaniu i realizacji działań rewitalizacyjnych, w tym także obejmujących swoim zakresem odnowę podwórek realizowanych ze środków MSZ RP w ramach programu Polska Pomoc Rozwojowa we Lwowie. Opracowanie to podsumowuje także prace nad koncepcjami odnowy wybranych do pilotażu podwórek w mieście Ruda Śląska, jakie odbyły się w drugiej połowie 2014 r.

Definicja

Podwórko to przestrzeń sąsiedzka towarzysząca domowi niezależnie od jego jedno- lub wielorodzinnego charakteru. W ujęciu antropologicznym, czy socjologicznym stanowi element terytorium domu, na które składają się mieszkanie i podwórko razem. Przestrzeń zwykle zwana prywatną w przypadku zabudowy jednorodzinnej lub bliźniaczej. Półprywatna, lub nawet półpubliczna w przypadku domów wielorodzinnych. Wyraźnie ukierunkowana na jej wykorzystywanie przez pieszych.

Na potrzeby niniejszego opracowania sporządzono typologię podwórek ze względu na ich układy przestrzenne. Wyróżniono cztery podstawowe typy (za A. Rumińska 2011):

Otwarte – przestrzeń otwarta, niewygradzona, dostępna łatwo dla osób z zewnątrz. Towarzyszy zabudowie o charakterze izolowanym, lub też skrajnie położonym częściom zwartej zabudowy miejskiej. W najmniejszej, z punktu widzenia podwórek skali przykładem podwórek otwartych są tzw. przedogródki, a więc niewielkie, urządzone części działki przylegające do budynków.

Zamknięte – podwórka bardzo wyraźnie wydzielone w przestrzeni zabudowy mieszkalnej. W wariantach skrajnych, podwórko typu studnia, patio, *food court*, stanowiące wewnętrzny, utwardzony dziedziniec otoczony ze wszystkich stron tym jednym budynkiem. Funkcje odgradzające od innej przestrzeni mogą pełnić również inne przeszkody jak np. garaże, mury, budynki gospodarcze i in. W wariantach najmniej domkniętym jego dostępność z zewnątrz ogranicza się do wejścia/wejść do budynku oraz wjazdu na posesję dla samochodów. W przypadku zabudowy wielkomiejskiej niektórych miast Polski typ ten reprezentują wnętrza kwartałów przedwojennej zabudowy np. Wrocławia, czy Szczecina.

Rys. 1. Wybrane typy podwórek na przykładzie Nowego Bytomia.

Źródło: opracowanie własne.

Półzamknięte – podwórka o charakterze pośrednim, pomiędzy wyróżnionymi typami. Wyraźnie ograniczone z dwóch lub trzech stron przez zabudowę lub inne wyraźne granice fizyczne.

Międzyblokowe – podwórka położone w zabudowie wielorodzinnej, blokowej, niezależnie od czasu jej powstania. Mogą występować zarówno w historycznej zabudowie typu familokowego, jak również przy młodszych budynkach z okresu po II wojnie światowej. Charakteryzują się brakiem wyraźnych granic. Przechodzą płynnie jedne w drugie. Stosunkowo łatwo dostępne dla osób z zewnątrz, o wyraźniej niż inne, półpublicznym a niekiedy nawet publicznym charakterze.

Identyfikacja zasobów oraz ich typologia ze względu na kryteria: własnościowe, przestrzenne i funkcjonalne

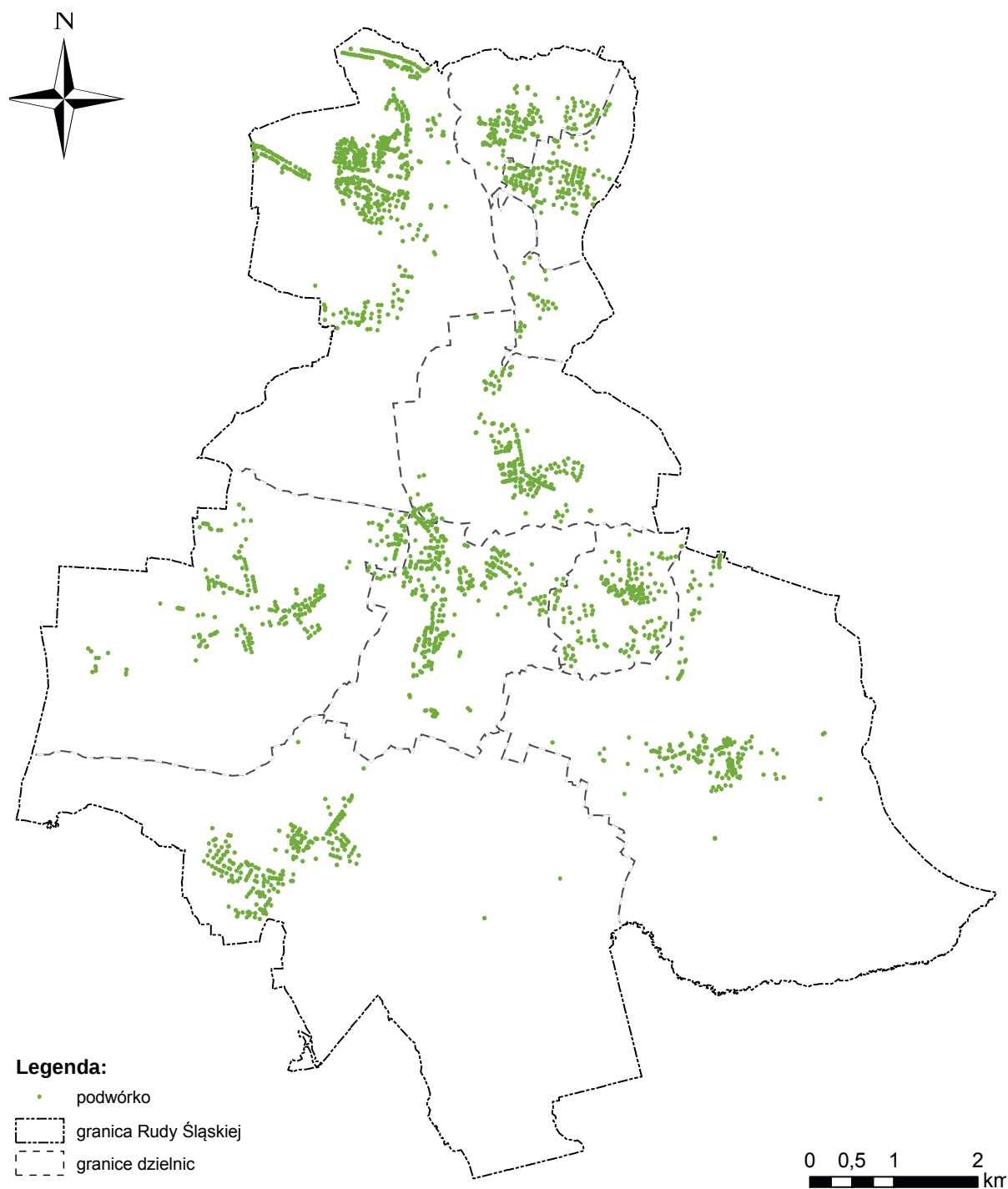
Identyfikację zasobu podwórkowego dokonano na dwóch poziomach szczegółowości. Pierwszym było określenie lokalizacji wszystkich podwórek i przestrzeni międzyblokowych na obszarze miasta. Łącznie zidentyfikowano 1667 tego rodzaju przestrzeni. Nawiązywały one bezpośrednio do rozmieszczenia budynków wielorodzinnych, bowiem podwórka zlokalizowane bezpośrednio przy zabudowie jedno- lub dwurodzinnej nie stanowiły przedmiotu analizy.

Tab. 1. Zasób podwórek zidentyfikowanych w Rudzie Śląskiej

lp.	dzielnica	podwórka			
		liczba	udział [%]	powierzchnia [ha]	udział [%]
1	Ruda	380	22,8	78,5	21,3
2	Wirek	235	14,1	43,6	11,8
3	Bielszowice	194	11,6	33,4	9,1
4	Halemba	176	10,4	38,9	10,5
5	Bykowina	157	9,4	41,7	11,3
6	Nowy Bytom	151	9,1	31,2	8,5
7	Kochłowice	137	8,2	21,4	5,8
8	Orzegów	112	6,7	23,5	6,4
9	Godula	105	6,3	30,1	8,2
10	Chebbie	21	1,3	26,1	7,1
Suma		1667	100,0	368,4	100,0

Źródło: opracowanie własne.

Łączna powierzchnia przestrzeni podwórkowych w Rudzie Śląskiej zidentyfikowanych w trakcie badań wyniosła ok. 370 ha. Największą koncentrację podwórek można zaobserwować w dzielnicy Ruda, na którą przypadała ponad 1/5 ogółu liczby podwórek oraz ich powierzchni w mieście. Na drugim miejscu znajdowała się dzielnica Wirek z wyraźnie mniej licznym, ale jednak przekraczającym liczbę 200 zasobem. Miejsce trzecie zajmowała dzielnica Bielszowice. Najmniejszy zasób, z wartościami nieznacznie przekraczającymi 100 podwórek przypadał na dzielnice Orzegów i Godula oraz Chebbie, na terenie której znajdowało się zaledwie 21 tego rodzaju przestrzeni.

Rys. 2. Rozmieszczenie podwórek w Rudzie Śląskiej.

Źródło: opracowanie własne.

Drugim poziomem przybliżenia stały się podwórka przyległe bezpośrednio do budynków znajdujących się w zasobie zarządzanym przez MPGM Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej. Dla takich podwórek zidentyfikowano działki, które odpowiadają tym podwórkom i określono w uproszczony sposób rodzaj ich własności. Pod uwagę wzięto również niewielkie fragmenty podwórek stanowiące tzw. przedogródki tj. niewielkie powierzchniowo skwery i tereny zielone bezpośrednio przylegające do budynków

W ten sposób zidentyfikowano łącznie 650 działek o łącznej powierzchni ponad 100 ha. Stanowiły one zasób, z którego korzystają mieszkańcy budynków w zarządzie komunalnym (Rys. 2). Dla wszystkich określono typ morfologiczny podwórka w podziale na cztery podstawowe rodzaje. W liczbie działek stanowiących własność miasta dominowały podwórka o charakterze półzamkniętym. Grupa ta liczyła łącznie 115 działek i odpowiadała za prawie połowę liczby i prawie ¼ powierzchni podwórek gminnych. Największą powierzchnię stanowiły działki przypadające na podwórka otwarte. W liczbie 71 koncentrowały 53% ogółu powierzchni należącej do Miasta. Trzecią co do liczebności grupę stanowiły zidentyfikowane działki o charakterze przestrzeni międzyblokowych (43). Do najmniejszej grupy zarówno pod względem liczby jak i zajmowanej przez nie powierzchni należały podwórka zamknięte.

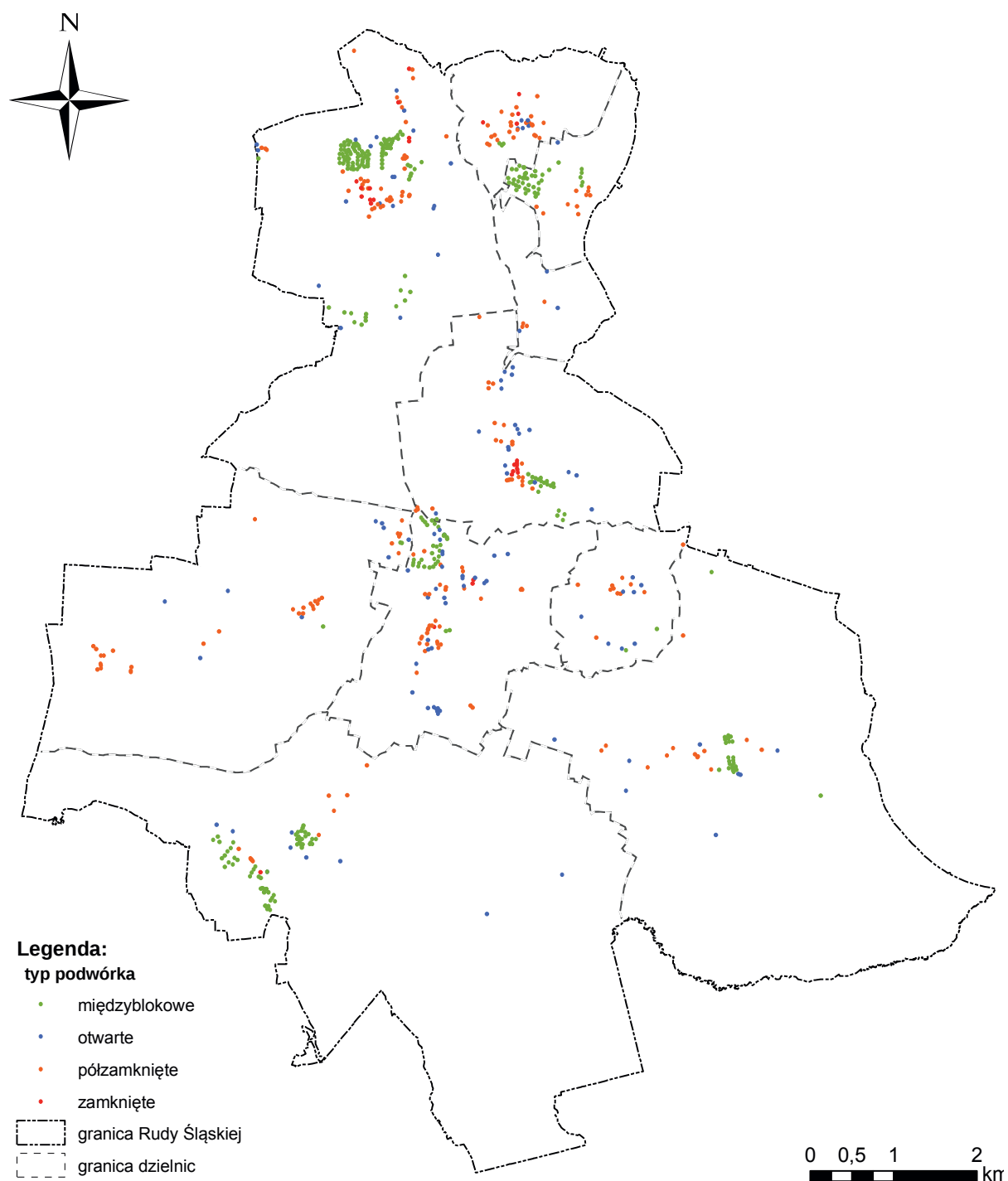
W przypadku działek o innych typach własności odwróceniu uległa kolejność najbardziej licznych grup działek. Największą stanowiły przestrzenie międzyblokowe, drugą zaś w kolejności półzamknięte. Opisaną strukturę należy ocenić z punktu planowanych w zakresie odnowy podwórek działań umiarkowanie pozytywnie. Wpływają na to następujące kwestie:

- Obszary o charakterze zamkniętym, które są trudne w procesach odnowy a dodatkowo ze względu na swój charakter w ograniczonym stopniu zapewniają tzw. efekt demonstracji stanowią bardzo niski odsetek analizowanych przestrzeni. Dodatkowo, choć są skoncentrowane na niewielkiej i ważnej z punktu widzenia miasta przestrzeni centralnej części dzielnicy Nowy Bytom, to w skali miasta reprezentują dość dobry stan w zakresie zagospodarowania.
- Warto zwrócić uwagę na potencjał tkwiący w przestrzeniach międzyblokowych oraz otwartych jaki jest obecny w części dzielnic o charakterze problemowym takich jak Orzegów, część Nowego Bytomia (Kaufhaus), czy Wirek.

Tab. 2. Zasób podwórek położonych przy budynkach komunalnych w Rudzie Śląskiej

Własność		Typy podwórek				Suma
		Międzyblo- kowe	Otwarte	Półzam- knięte	Zamknięte	
gminne	liczba	43	71	115	12	241
	udział [%]	17,8	29,5	47,7	5,0	100,0
	powierzchnia [ha]	8,4	23,7	11,8	0,8	44,7
	udział [%]	18,7	53,1	26,3	1,9	100,0
pozostałe	liczba	261	44	88	16	409
	udział [%]	63,8	10,8	21,5	3,9	100,0
	powierzchnia [ha]	36,8	12,2	8,9	1,9	59,8
	udział [%]	61,6	20,4	14,8	3,2	100,0
razem	liczba	304	115	203	28	650
	powierzchnia [ha]	45,2	35,9	20,6	2,8	104,5

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 3. Rozmieszczenie podwórek przy budynkach zarządzanych przez MPGM Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej.

Źródło: opracowanie własne.

- Ponad 30 % ogółu stanowią przestrzenie o typie półzamkniętym. Ich rozmieszczenie nawiązuje do rozmieszczenia zabudowy sprzed 1945 r. Stanowią bardzo zróżnicowaną wewnętrznie grupę i jednocześnie największe wyzwanie w realizacji Programu.
- Duża zarówno liczba jak i powierzchnia ogółem przestrzeni międzyblokowych i otwartych podwórek nie należących do miasta stanowi ważny potencjał, które procesy odnowy winny być stymulowane w kierunku jak największego wykorzystania środków prywatnych, w tym wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych.

TYPY PRZESTRZENNE PODWÓREK

Drugim poziomem była dość szczegółowa identyfikacja zasobu podwórek w oparciu o Zestawienie Podwórek wykonane w lutym 2014 r. przez MPGM Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej¹. Dokument ten obejmował łącznie 88 podwórek o zróżnicowanym charakterze w zakresie zagospodarowania, stanu własnościowego i form użytkowania².

TYPY UŻYTKOWANIA PODWÓREK

Najczęstszym z występujących rodzajów użytkowania terenu w grupie funkcji w grupie przeanalizowanych podwórek były tereny zielone. Występowały one w zauważalnym stopniu na 64 spośród łącznej liczby 88 podwórek. Dodatkowo, na 34 spośród podwórek zidentyfikowane zostały zadrzewienia. Liczby te bardzo dobrze oddają jedną z podstawowych funkcji podwórek, którą jest dla mieszkańców kontakt z różnymi formami przyrody, nawet jeśli jest to przyroda silnie w warunkach terenów zurbanizowanych przekształcona.

W analizowanym zestawieniu tylko w 10 przypadkach wymieniony został chodnik jako element infrastruktury identyfikowanej na podwórku. Potwierdza to istnienie dużych braków z zakresie podstawowej infrastruktury podwórek. Późniejsze wizje lokalne, które zespół IRM przeprowadził na terenie miasta potwierdziły bardzo powszechny brak chodników na znaczącej części podwórek. Uzupełnienie podwórek o ten element infrastruktury stanowiło dla mieszkańców jedną z najbardziej podstawowych potrzeb. Dość często występującą infrastrukturą podwórek są różnego rodzaju placiki gospodarcze. Funkcję taką pełniły fragmenty 25 podwórek.

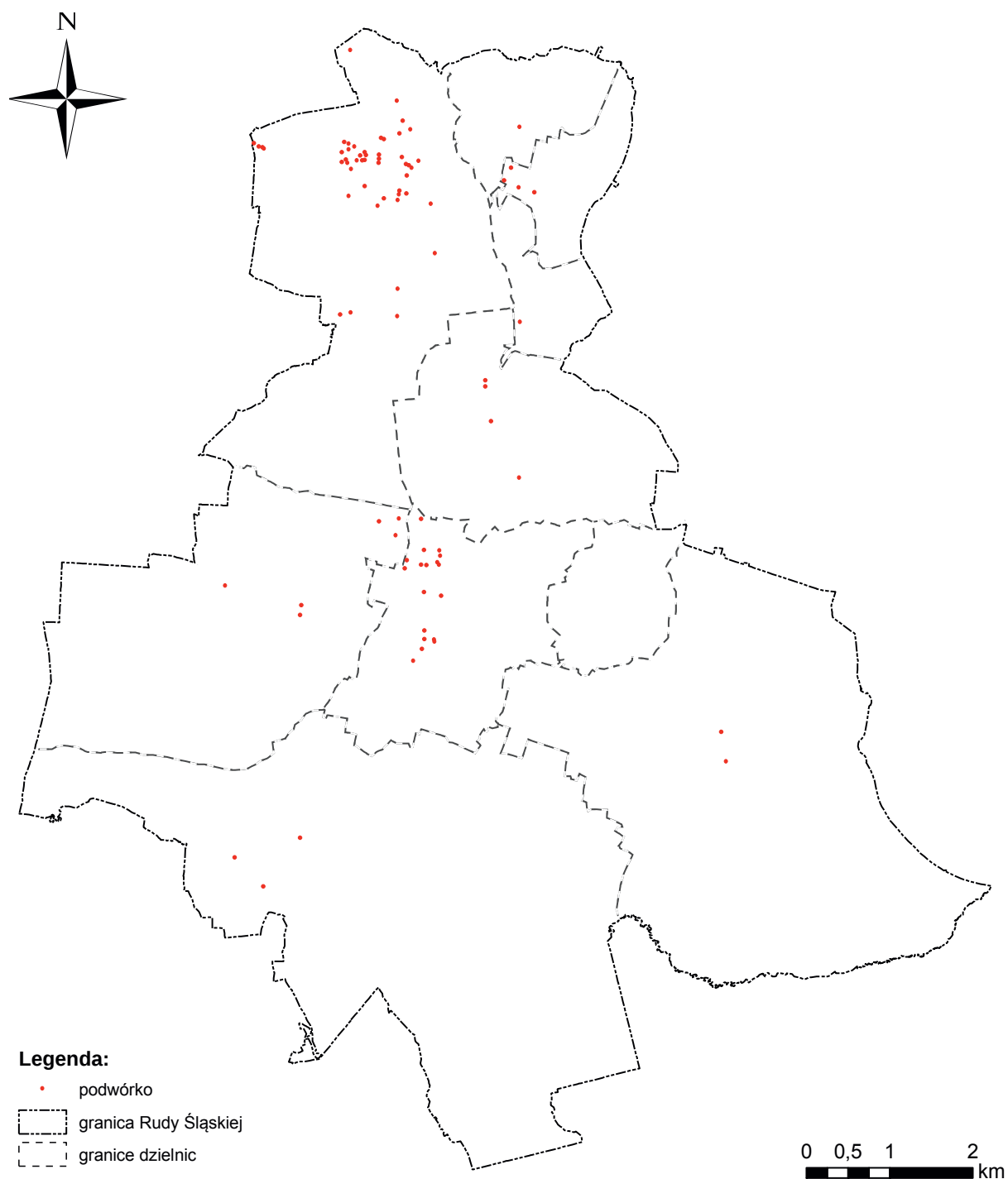
Jedną z głównych funkcji, które pełniły podwórka, były miejsca parkingowe dla mieszkańców. Zaledwie w jednym przypadku były to jednak miejsca parkingowe utwardzone. W pozostałych mieszkańcy parkowali pojazdy na terenie nieutwardzonym, co z oczywistych względów tj. zarówno estetycznych jak i funkcjonalnych jest rozwiązaniem nieoptymalnym.

SYTUACJA WŁASNOŚCIOWA

W przypadku większości podwórek, bo 59 spośród ogólnej liczby 88, jedynym właścicielem terenu było miasto Ruda Śląska. Drugą pod względem liczebności grupę stanowiły przestrzenie o własności mieszanej, w których to przypadkach współwłaścicielami podwórek były wspólnoty mieszkaniowe oraz miasto Ruda Śląska. Takich przypadków odnotowano 18. Osiem podwórek należało do osób fizycznych i było w zarządzaniu przez miasto. Dwa podwórka posiadały nieuregulowany stan prawny, zaś jedno stanowiło własność Skarbu Państwa.

¹ Załącznik nr 1 do pisma nr EE/489/2014/BW z dnia 26.02.2014r.

² Załącznik nr 1 do Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska do 2030 roku.

Rys. 4. Rozmieszczenie podwórek możliwych do zagospodarowania w ramach programu odnowy podwórek.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Załącznika nr 1 do pisma nr EE/489/2014/BW z dnia 26.02.2014 r.

Identyfikacja wyzwań w zakresie funkcjonowania podwórek i przestrzeni wewnątrzsiedlowych w wymiarze technicznym, społecznym, środowiskowym i ekonomicznym

Na podwórkach i przestrzeniach wewnątrzsiedlowych zidentyfikowano szereg różnego rodzaju problemów, które utrudniają, a w niektórych przypadkach nawet uniemożliwiają ich optymalne wykorzystanie przez mieszkańców. Nakładające się i niewystarczająco oddzielone od siebie funkcje np. parkingowe, rekreacyjne, gospodarcze wprowadzają chaos, uczucie obcości i w efekcie powodują, że nikt z użytkowników nie jest w pełni zadowolony z obecnego stanu zagospodarowania tych przestrzeni. Słowem – kluczem, definiującym problemy w zakresie funkcjonowania podwórek w mieście jest projektowanie. Liczne, relatywnie duże podwórka to duży potencjał do stworzenia funkcjonalnych miejsc, w których mieszkańcy będą mogli realizować swoje podstawowe potrzeby związane z rekreacją, zabawą, kontaktem z przyrodą itp. Aktualnie jednak, większość z nich odpowiada na te potrzeby w bardzo ograniczonym zakresie. Stąd też wyraźnie widoczna jest potrzeba interwencji i dopasowania tego rodzaju przestrzeni z myślą o różnych grupach użytkowników.

Wybrane podwórka położone były w zdecydowanej większości na obszarze planowanym do objęcia interwencją w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji (LPR) Miasta Ruda Śląska do roku 2030. Stanowiły one przestrzenie, których degradacja miała charakter wieloaspektowy i dotyczyła zarówno wymiarów: technicznego, społecznego, środowiskowego, jak i ekonomicznego. Najczęstszymi spośród zidentyfikowanych problemów występujących na podwórkach były następujące kwestie:

WYMIAR TECHNICZNY

a) Brak właściwego odwodnienia

Problemy z odwodnieniem są powszechnym ograniczeniem w odpowiednim wykorzystywaniu podwórek. Woda, stojąca na podwórkach po opadach, czy roztopach jest rozjeżdżana przez samochody w wyniku czego tworzą się błotniste koleiny. Także dzieci i młodzież biegająca po trawnikach rozdeptują trawniki, na których woda stoi czasami wiele dni po opadach/roztopach. Właściwie każdy remont podwórka powinien zaczynać się od oceny jakości infrastruktury odwodnienia i jeżeli jest to wymagane – od wykonania uzupełnienia, modernizacji lub wykonania od nowa tego elementu infrastruktury.

- b) Brak infrastruktury parkingowej oraz odpowiednio utwardzonych dróg dojazdowych
- Bardzo częstym problemem jest brak odpowiednio wydzielonych i utwardzonych miejsc postojowych. Znacząca część podwórek jest zlokalizowana w obszarach zabudowy powstałej przed 1945 r., w tym także pochodzącej z XIX w. Pierwotnie zatem część podwórek projektowana była w okresach kiedy nikt, lub bardzo mała grupa mieszkańców posiadała własne pojazdy. Sytuacja w drugiej dekadzie XXI w. wygląda zupełnie odmiennie. Samochód osobowy jest w prawie każdym gospodarstwie domowym. Nawet na terenach silnie zdegradowanych społecznie i technicznie, na każdy z budynków przypada przynajmniej kilka aut. Wzrost liczby samochodów powoduje stałą i silną presję na zwiększanie miejsc postojowych. Na wielu podwórkach auta parkują na niewystarczająco utwardzonych nawierzchniach, a także zajmują zbyt duże części podwórek. Brakuje także dobrych dróg dojazdowych a same miejsca parkingowe utworzone *ad hoc*, w sposób nieformalny kolidują z potrzebami niezmotywowanej części społeczności.

Rozwiązaniem problemu nie musi być zawsze zakaz wjazdu samochodów na podwórka. W przypadku niektórych podwórek miejsca parkingowe stanowią po prostu odpowiedź na konkretną potrzebę posiadaczy samochodów. Nierzadko brak jest również możliwości parkowania samochodów poza podwórkiem w rozsądnej odległości. Uporządkowanie tej kwestii było jednym z najczęściej wymienianych problemów dotyczących sfery technicznej i funkcjonalnej podwórek.

- c) Brak, zły stan lub nieodpowiednie rozmieszczenie ścieżek i chodników
- Podwórka są z zasady przestrzenią przeznaczoną dla ruchu pieszego. Nawet jeżeli na niektórych znajdują się miejsca parkingowe dla samochodów, to i tak ich najważniejszym i podstawowym użytkownikiem są i pozostaną piesi. Podwórko jest bowiem obszarem zaprojektowanym na skalę osób poruszających się pieszo. Stąd też zupełnie kluczowe są odpowiednio wykonane i wystarczająco gęste sieci ciągów pieszych. Z przeprowadzonych konsultacji wynika, że w tym zakresie występuje wiele problemów:

Problemy związane z brakiem utwardzonych miejsc do parkowania

- brakuje utwardzonych ścieżek i chodników, co w okresie roztopów oraz po deszczach utrudnia poruszanie się po podwórku ze względu na zalegające na ścieżkach błoto,
- utwardzone ścieżki i chodniki są w wielu miejscach mocno zużyte i wymagają remontów i wymiany,
- część chodników i ścieżek została wykonana w technikach nie zapewniających odpowiedniego odwodnienia i tworzą się bardzo trwałe zastoiska wody,
- z uwagi na różnego rodzaju zmiany układów urbanistycznych, rozbudowy i wyburzenia chodniki nie zawsze mają optymalny przebieg – czasami np. prowadzą od nieistniejących klatek schodowych do dawno już zagrodzonych przejść.

d) Brak wyraźnego wydzielenia poszczególnych funkcji

Podstawowe grupy użytkowników podwórek (czasami ta sama osoba należy do kilku grup użytkowników) to:

- rodzice, najczęściej kobiety z małymi dziećmi w wózkach,
- dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym,
- właściciele samochodów potrzebujący miejsc do parkowania,
- właściciele psów, potrzebujący miejsc do ich wyprowadzania,
- osoby starsze i emeryci wypoczywający, dbający o zielen i spotykający się na podwórkach.

Każda z tych grup użytkowników ma inne potrzeby. Na większości podwórek z kolei, funkcje, spełniające oczekiwania poszczególnych grup użytkowników są ze sobą silnie przemieszane. Samochody parkują na trawie wykorzystywanej przez dzieci jako boiska piłkarskie, psy załatwiają swoje potrzeby w piaskownicach, place zabaw znajdują się w bezpośrednim sąsiedztwie ławeczek dla osób starszych

Problemy związanych ze złym stanem nawierzchni dróg oraz odwodnieniem

itd. Brak jasnego wydzielenia poszczególnych funkcji powoduje, że stopień zadowolenia mieszkańców z tak funkcjonującej przestrzeni jest niski. W rezultacie większość grup użytkowników nie realizuje w pełni swoich potrzeb. Jasne i wypracowane w toku dyskusji z mieszkańcami rozdzielanie poszczególnych funkcji to jedno z podstawowych i jednocześnie najważniejszych działań w zakresie odnowy podwórek.

e) Brak podłączenia do kanalizacji ogólnospławnej

Brak podłączenia niektórych budynków do kanalizacji ogólnospławnej. W rezultacie lokalizacja na obszarze danego podwórka osadnika lub szamba utrudnia w pewnym stopniu jego funkcjonowanie. Część z nich posiada tendencje do regularnego wybijania, co oprócz problemów czysto estetycznych niesie za sobą zagrożenie epidemiologiczno-sanitarne. Na tym samym podwórku miejsca zabaw mają przecież dzieci, a część osób wyprowadza również na podwórko zwierzęta. W okresie letnim podstawową niedogodnością wynikającą z takiego systemu odprowadzania ścieków są również odory, które wyraźnie obniżają komfort korzystania nawet z właściwie zagospodarowanej już przestrzeni podwórka. Istnienie zbiornika na nieczystości stawia również pytanie o średnioterminowe plany podmiotów odpowiedzialnych za tego rodzaju infrastrukturę. Planowana w perspektywie 2–3 lat likwidacja zbiorników może bowiem wyraźnie ograniczyć zaplanowane działania w zakresie odnowy danej przestrzeni. Stąd też funkcjonowanie na terenie podwórka szamba bądź osadnika wymaga dokładnej identyfikacji planów spółki odpowiedzialnej za infrastrukturę wodno-kanalizacyjną. Identyfikację taką powinien zapewnić koordynator programu.

Problemy związane z brakiem podłączenia do kanalizacji ogólnospławnej – szambo na podwórku

- f) Zły stan techniczny budynków gospodarczych na podwórkach
Podwórka w procesie swojego rozwoju były w różny sposób wykorzystywane przez mieszkańców. Półotwarty charakter znaczącej części podwórek na terenie miasta powoduje, że w przeciągu ostatnich kilkudziesięciu lat, w odpowiedzi na potrzeby mieszkańców pojawiały się na nich różnego rodzaju budynki gospodarcze takie jak np. garaże, budynki, komórki, wiaty itp. pełniące szereg różnych funkcji. Uporządkowanie kwestii związanych z tego rodzaju budowlami powinno być jednym z elementów programu odnowy podwórek w całym mieście. Część z tych budowli, w szczególności o pochodzeniu jeszcze sprzed 1945 r., popularnie nazywanych chlewikami warto, po analizie ich stanu technicznego odnowić i zachować, jako element świadczący o tożsamości miejsca. Poza przypadkami wyraźnych dysfunkcji w zakresie funkcjonowania tego rodzaju obiektów jak np. wykorzystywanie ich przez osoby patologicznie zbierające różne przedmioty, decyzje o ich wyburzeniu, przeniesieniu lub modernizacji powinny być podejmowane po starannych konsultacjach zarówno z aktualnymi użytkownikami, jak i resztą społeczności.
- g) Brak oświetlenia lub jego niewystarczający poziom
Kwestia właściwego oświetlenia jest bardzo istotna nie tylko ze względu na walory czysto funkcjonalne ułatwiające mieszkańcom korzystanie z podwórka po zmroku, dojście od miejsca parkingowego do budynku, korzystanie ze śmietnika itp., ale również pełni istotną rolę w zakresie poprawy bezpieczeństwa i minimalizacji szkód związanych z dewastacją podwórek. Właściwe oświetlenie przestrzeni podwórka bardzo skutecznie eliminuje nieproszonych gości, jak również ogranicza część zachowań patologicznych jak np. nadużywania tam alkoholu.

Problemy związane ze złym stanem komórek gospodarczych na podwórku

Przykład problemów związanych ze stanem urządzeń dla dzieci

- h) Zły stan lub brak małej architektury i urządzeń dla dzieci
Mała architektura – ławeczki, stoliki, a także urządzenia dla dzieci, kosze na śmieci, lampy uliczne i in. to detale nadające miejscu pewną tożsamość oraz pokazujące dbałość o miejsce. Tego typu urządzeń na podwórkach brakuje, a jeżeli są to często zdekompletowane i zużyte. W niektórych miejscach pojawiają się nawet zupełnie ładne i nowe urządzenia, ale nie są odpowiednio wkomponowane w cały projekt, piaskownice nie są ogrodzone i w sumie nie tworzy to wrażenia spójności i zadbania
- i) Niedostateczne uporządkowanie kwestii związanych z lokalizacją i dostępem do pojemników na odpady.
Położenie pojemników na śmieci pozostawiało w wielu przypadkach wiele do życzenia. Dostęp do nich był nieutwardzony, zaś same pojemniki często nie były zabezpieczone przed działaniem czynników atmosferycznych.
- j) Zagrożenie szkodami górnictwami
Szczególnie w dzielnicy Wirek wyzwaniem dla rewitalizacji podwórek stanowią szkody górnicze, które w widoczny sposób dotyczą substancję mieszkaniową tej części miasta. Kwestia zagrożenia szkodami górnictwami powinna zostać rozpatrzona w trakcie typowania podwórek do grupy przeznaczonej do realizacji.

WYMIAR SPOŁECZNY I EKONOMICZNY

- a) Konflikty pomiędzy różnymi grupami użytkowników
Na wielu podwórkach ciągle dochodzi do konfliktów pomiędzy różnymi grupami użytkowników. Osoby wyprowadzające psy szukają odrobiny trawnika dla swoich zwierząt, a dzieci grające tam w piłkę chciałyby, żeby psy były wyprowadzane gdzie indziej, lub by przynajmniej właściciele sprząтали po psach. Właściciele samochodów szukają miejsc parkingowych jak najbliżej swoich klatek, zastawiając

chodniki po których, trudno przeprowadzić np. wózek z dziećmi itd. Brak odpowiednio zaplanowanej przestrzeni sprzyja powstaniu sytuacji permanentnego konfliktu.

b) Brak poczucia bezpieczeństwa

Źle zaprojektowana przestrzeń publiczna, zakamarki, zaułki, podcienia pod drzewami powodują, że mieszkańcy często nie czują się bezpiecznie. Dodatkowym ograniczeniem jest niewystarczające oświetlenie, lub czasami niemal zupełny jego brak. Brak monitoringu na samych podwórkach jest już wyraźnie mniej uciążliwy i dotyczy raczej przestrzeni intensywnie użytkowanych przez osoby z zewnątrz w przypadku podwórek przechodnich, przez które część osób przechodzi skracając sobie przejście w trakcie codziennego poruszania się po mieście. W pozostałych przypadkach kwestia ewentualnego zamontowania monitoringu powinna dotyczyć raczej części publicznej przed samym budynkiem. Na samych podwórkach uporządkowanie funkcji oraz uzupełnienie i zamontowanie nowego oświetlenia wystarcza dla ograniczenia problemów związanych z brakiem bezpieczeństwa.

c) Brak estetyki budynków, graffiti

Budynki otaczające podwórka bardzo często ze względu na wieloletnie zaległości w zakresie podstawowych działań remontowych takich jak np. odnowienie elewacji, odwodnienie, remont dachu itp. nie spełniają ogólnie przyjmowanych norm w zakresie estetyki. Sytuację pogarszają dodatkowo brzydkie graffiti, wulgarne napisy, zdewastowane klatki schodowe i wiaty śmietnikowe.

d) Bezrobocie, brak aktywności zawodowej

Najemcy wielu mieszkań to osoby o stosunkowo niskich dochodach. Wiele kobiet nie podejmuje pracy z różnych powodów – m.in. tradycyjnego modelu rodziny, braku ofert, braku odpowiednich kwalifikacji czy w końcu niewystarczającego wynagrodzenia. W efekcie bardzo trudno liczyć na to, że mieszkańcy zgoda się współfinansować projekty rozwoju podwórek lub ich utrzymanie.

e) Dewastacje, zakłócanie porządku

Podwórka są też często miejscem zachowań na granicy obowiązującego prawa (zbyt głośne rozmowy, okrzyki, zaczepianie przechodniów) lub nawet już niezgodnych z prawem (np. libacje, bójki itp.). Nierzadko mieszkańcy skarżą się na zakłócanie porządku i obawiają się, że dodanie jakiejś ławeczki czy stolika spowodują, że stanie się ono naturalnym miejscem spotkań dla osób zakłócających porządek publiczny. Nierzadko także dochodzi do aktów dewastacji istniejącej już infrastruktury podwórka takiej jak wiaty śmietnikowe, piaskownice, ławki itp.

f) Koszty utrzymania podwórek

Podwórka to przestrzenie, które uważa się za półpubliczne lub półprywatne. Powoduje to, że mieszkańcy nie są szczególnie skłonni do finansowania kosztów remontu i utrzymania tych przestrzeni. Szczególnie, że często jeden plac należy do kilku działek, kilku budynków, a w niektórych przypadkach – ma także różnych zarządców. W ten sposób mieszkańcy, pomimo że jest to ich naturalna przestrzeń życia – nie traktują jej jako swoją. Stan techniczny większości budynków wielorodzinnych w mieście powoduje, że praktycznie w każdym przypadku istnieje długa lista niezbędnych remontów. Mieszkańcy współpracują z zarządcami w zakresie instalacji, dachów, części wspólnych i innych, a podwórka niejako zostają na dalszym planie. Na „potem”, bo najpierw trzeba załatać bieżące problemy, wymienić okna itp.

g) Określenie kosztów inwestycji

Oszacowanie wielkości środków niezbędnych do osiągnięcia planowanych efektów jest jednym z wyzwań, przed którym stoją programy rewitalizacji podwórek. Każde podwórko może bowiem generować w trakcie samej realizacji projektu dodatkowe koszty, których ujawnienie wcześniej było niemożliwe, pomimo dochowania szczególnej staranności przez wszystkie odpowiedzialne za projekt jednostki. Sytuacje takie mogą mieć miejsce ze względu na np. brak części dokumentacji technicznej pewnych elementów infrastruktury. Stąd też konieczne jest zaplanowanie relatywnie dużego poziomu elastyczności budżetu przeznaczanego na realizację podwórek np. poprzez zapewnienie rezerwy w ramach innych projektów, czy budżetów jednostek pomocniczych. Zauważalna część spośród przeanalizowanych podwórek, w szczególności w przypadku podwórek związanych z budynkami wybudowanymi przed 1945 r., posiada nieutwardzoną nawierzchnię. Renowacja takich podwórek wymagać będzie często prac m.in. porządkujących kwestie odwodnienia, co będzie zwiększać koszty renowacji konkretnych podwórek.

WYMIAR ŚRODOWISKOWY

a) Problemy związane z istniejącymi zadrzewieniami

W niektórych przypadkach rosnące drzewa są stare, zbyt wybujałe i są to gatunki nieodpowiednie dla tego typu obszarów w miastach. Mieszkańcy skarżą się na to, że zasłaniają im okna. Czasami nieprzyniesione konary, w opinii mieszkańców – grożą odłamaniem w czasie wichury i uszkodzeniem samochodów lub nawet stwarzają zagrożenie dla życia lub zdrowia mieszkańców. Za niektórymi drzewami chowają się także osoby spożywające alkohol i stwarzające zagrożenie dla bezpieczeństwa. Najczęściej jednak drzew jest zbyt mało i rosną w nieodpowiednich miejscach.

b) Brak lub złe zagospodarowanie zieleni

Kwitnące krzewy oraz kwiaty są jednym z bardzo lubianych przez mieszkańców elementów „urządzenia” podwórek. W praktyce często elementy te są usytuowane w nieodpowiednich miejscach i słabo wpisują się w system przestrzenno-funkcjonalny całego podwórka. W niektórych przypadkach mieszkańcy sami urządzają takie rabaty, co jest bardzo pozytywnym sygnałem świadczącym o oddolnym entuzjazmie. Z uwagi na bardzo ograniczone środki własne mieszkańców – nie zawsze wyglądają one profesjonalnie, niemniej jednak warto pamiętać, że stanowią jeden z podstawowych wskaźników aktywności mieszkańców i potencjału danego podwórka. Najczęściej na podwórkach brakuje jednak takich form zieleni.

c) Zniszczone oraz źle urządzone trawniki

Trawniki to jedna z podstawowych i najtańszych form zagospodarowania podwórek. W wielu przypadkach nie są to jednak odpowiednio zaprojektowane trawniki, a raczej porośnięte trawą w wyniku naturalnej sukcesji roślinności, place poprzecinane licznymi ścieżkami tzw. przedeptami. Ścieżki te mogą w przyszłości być doskonałą inspiracją dla projektantów i szansą na dopasowanie układu ciągów pieszych do potrzeb i przyzwyczajeń mieszkańców. W wielu przypadkach są to jednak wyłącznie błotniste i niezbyt estetyczne ścieżki, z których mieszkańcy korzystają z braku innej alternatywy.

d) Brak lub niska jakość wiat śmietnikowych

Na wielu podwórkach brakuje zadaszonych wiat na śmietniki. Niczym nieosłonięte kontenery nie zawsze są zamykane, co powoduje, że wiatr i zwierzęta rozrzucają śmieci, nierzadko zwiększając zagrożenie sanitarno-epidemiologiczne. Z uwagi na konieczność segregacji śmieci zwiększa się liczba kon-

Przykład problemów związanych lokalizacją i zabezpieczeniem pojemników na odpady.

tenerów i powierzchnia zajmowanego przez nie miejsca, co przy braku odpowiednich wiat i ścieżek dostępu powoduje, że często jedyna możliwość do nich wiedzie błotnistą ścieżką.

e) Zagęszczanie gruntu

Parkowanie samochodów na nieutwardzonym podłożu powoduje zagęszczenie gruntu, które z kolei ogranicza możliwość naturalnej sukcesji roślinności (np. trawy) oraz powoduje utrudnienia dla mieszkańców w okresach bezpośrednio po opadach lub roztopach (kałuże, błoto itp.). Powstająca, nieprzepuszczalna warstwa ziemi może również silnie oddziaływać na stan zadrzewień obecnych na podwórku, poprzez ograniczenie infiltracji wód opadowych.

Analiza potrzeb różnych grup użytkowników i proponowanie kilku koncepcji zagospodarowania podwórek, uwzględniających konieczność rozdzielenia poszczególnych funkcji

Analiza potrzeb różnych grup użytkowników

Tab. 3. Analiza potrzeb różnych grup użytkowników

Grupa użytkowników	W których godzinach i porach roku najintensywniej wykorzystują przestrzeń podwórek	Główne potrzeby
Rodzice z dziećmi	Od godziny 10 do godziny 16. Przez cały rok.	– Szerokie i równe alejki spacerowe, na których mogą pomieścić się wózki z dziećmi, najlepiej dwa obok siebie, – Czyste trawniki do zabaw z dziećmi, a czasem także do rozłożenia koca, – Dobrze wyposażone place zabaw z bezpiecznymi, atestowanymi urządzeniami, – Czyste, najlepiej ogrodzone piaskownice, – Oddzielenie placów zabaw dla dzieci od urządzeń dla młodzieży, tak żeby te dwie grupy się ze sobą nie mieszały, – Ławki w czystym otoczeniu.
Młodzież	Od godziny 14 do zmroku, a w wakacje i w weekendy przez cały dzień. Głównie w okresie wiosna-jesień.	– Boiska do gry w piłkę nożną, siatkówkę i koszykówkę lub przynajmniej szerokie trawniki, na których możliwe byłoby wyznaczanie „boisk” i „bramek”, – Oddalenie od zabudowań, lub zabezpieczenie terenu boiska przed wypadaniem piłki. Młodzież chciałaby grać w piłkę nie obawiając się, że po nieudanym zagraniu piłka może uszkodzić szybę, budynek lub uderzyć w przechodniów,

Grupa użytkowników	W których godzinach i porach roku najintensywniej wykorzystują przestrzeń podwórek	Główne potrzeby
		– Ławki ustawione obok siebie w taki sposób, by mogło się na nich pomieścić i rozmawiać ze sobą kilka – kilkanaście osób, – „Skateparki”,
Osoby starsze	Przed południem i po południu. Głównie w okresie od wiosny do jesieni.	– Zadbana zielen, ładna przestrzeń – Cisza i spokój, – Ławki i miejsca do spotkań i spędzania wolnego czasu, – Przestrzeń blisko własnych mieszkań - duże przywiązanie do „własnego” podwórka, – Rabaty do samodzielnego uprawiania, blisko źródła wody.
Kierowcy (właściciele samochodów)	Największe natężenie od wieczora do rana oraz w weekendy. Przez cały rok z podobną intensywnością.	Możliwie wiele miejsc parkingowych. Optymalne cechy miejsc parkingowych to: – lokalizacja maksymalnie blisko klatki wejściowej, – możliwość oglądania samochodu z okna w mieszkaniu, – utwardzona i odwodniona nawierzchnia, najlepiej asfaltowa lub kostka, – szybkie odśnieżanie w zimie, – maksymalizacja liczby miejsc parkingowych kosztem innych funkcji, – lokalizacja miejsc parkingowych w pewnej odległości od placów zabaw dla dzieci, a w szczególności boisk dla młodzieży.
Właściciele psów	Głównie wczesnie rano oraz po południu. Przez cały rok z podobną intensywnością	Optymalna przestrzeń dla właścicieli psów to duże przestrzenie zielone, niezbyt gęsto zakrzaczone. Niestety – do takich przestrzeni (nieużytki, pola uprawne, hałdy, parki) zazwyczaj w mieście jest dość daleko, a wielu właścicieli psów nie jest w stanie chodzić na takie długie spacery z powodu: braku czasu (szczególnie rano przed pracą), braku siły (wielu właścicieli psów to osoby starsze i schorowane). Niektóre psy z różnych powodów nie są w stanie pokonywać większych odległości. W efekcie często psy wyprowadzane są na trawniki na podwórkach i w przestrzeniach międzyblokowych, zanieczyszczając je.

Źródło: opracowanie własne.

Te same osoby wykorzystują często kilka funkcji podwórek. Wiele osób starszych jest jednocześnie właścicielami psów. Rodzice dzieci zazwyczaj są często także właścicielami samochodu, a coraz częściej w rodzinie są dwa, a nawet więcej aut.

Pomiędzy poszczególnymi grupami użytkowników stale występują różnego rodzaju konflikty, których natężenie zobrazowano w tab. 4. Właściwie tylko pomiędzy właścicielami aut i właścicielami psów zasadniczo nie występuje konflikt (co nie znaczy że czasami jedni na drugich się nie denerwują). Rodzice z dziećmi i młodzież są w stałym konflikcie z właścicielami psów, którzy nie sprzątają odchodów po swoich czworonogach. Istotne konflikty powodują także właściciele aut, zastawiający chodniki i rozjeżdżający trawniki. Z drugiej strony młodzież jeżdżąca na rowerach lub grająca w piłkę zagraża uszkodzeniem zaparkowanych aut. Nierzadko występują także konflikty pomiędzy młodzieżą a osobami starszymi. Starsi zarzucają młodzieży zbyt głośne zachowanie, wandalizm oraz śmiecenie. Rzadziej dochodzi do konfliktów dzieci pod opieką rodziców z osobami starszymi, choć i takie problemy się zdarzają.

Występowanie tego rodzaju problemów jest w sytuacji spontanicznych, podejmowanych *ad hoc* przez poszczególne grupy mieszkańców działań na terenie podwórka zjawiskiem w pewnym sensie naturalnym. Stąd też tak istotną rolę w procesach odnowy podwórek pełni opracowanie wspólnie z mieszkańcami zasad funkcjonowania podwórka i rozdzielenie w miarę istniejących warunków, poszczególnych funkcji od siebie.

Tab. 4. Konflikty pomiędzy poszczególnymi grupami użytkowników

	Rodzice z dziećmi	Młodzież	Osoby starsze	Kierowcy (właściciele)	Właściciele psów
Rodzice z dziećmi	-				
Młodzież		-			
Osoby starsze			-		
Kierowcy (właściciele)				-	Brak konfliktu
Właściciele psów				Brak konfliktu	-

Legenda

Konflikt słaby	Konflikt średnio intensywny	Konflikt intensywny
----------------	-----------------------------	---------------------

Źródło: opracowanie własne.

Wytypowanie spośród zasobów miejskich podwórek i przestrzeni wewnątrzsiedlowych

W porozumieniu z Urzędem Miasta Ruda Śląska, MOPS oraz MPGM Sp. z o. o. wytypowano grupę 88 podwórek, przestrzeni międzyblokowych i pozostałych przestrzeni publicznych wymagających odnowy. Wybrane lokalizacje reprezentowały szeroki zakres zidentyfikowanych typów podwórek. Wstępnie wybrane podwórka poddano konsultacjom w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej. W ten sposób umożliwiono korektę dokonanego wyboru o uwzględnienie w programie pilotażowym podwórek o właściwej specyfice natężenia i charakterystyki problemów społecznych. Wybrane podwórka poddano także ponownej ocenie MPGM sp. z o.o. w celu kolejnej korekty – z punktu widzenia specyficznych problemów technicznych i organizacyjnych występujących na konkretnych podwórkach. W rezultacie zawężono grupę podwórek wybranych do działań pilotażowych do liczby 11, dla których sporządzono koncepcje odnowy. Opracowano je w oparciu o konsultacje przeprowadzone z mieszkańcami w dniach 20 i 21 października 2014 r. Spotkania odbyły się w następujących lokalizacjach:

Dzielnica Wirek:

1. Dąbrowskiego 7, 9, 11
2. Zbieg ulic Tuwima/Sienkiewicza/Odrodzenia
3. Strażacka 12/Kałusa 18-28
4. Krasieńskiego 20, 22, 22A
5. Sienkiewicza 11, 13, 13A, 13B

Dzielnica Nowy Bytom:

6. Podgórze 5-15
7. Niedurnego 28

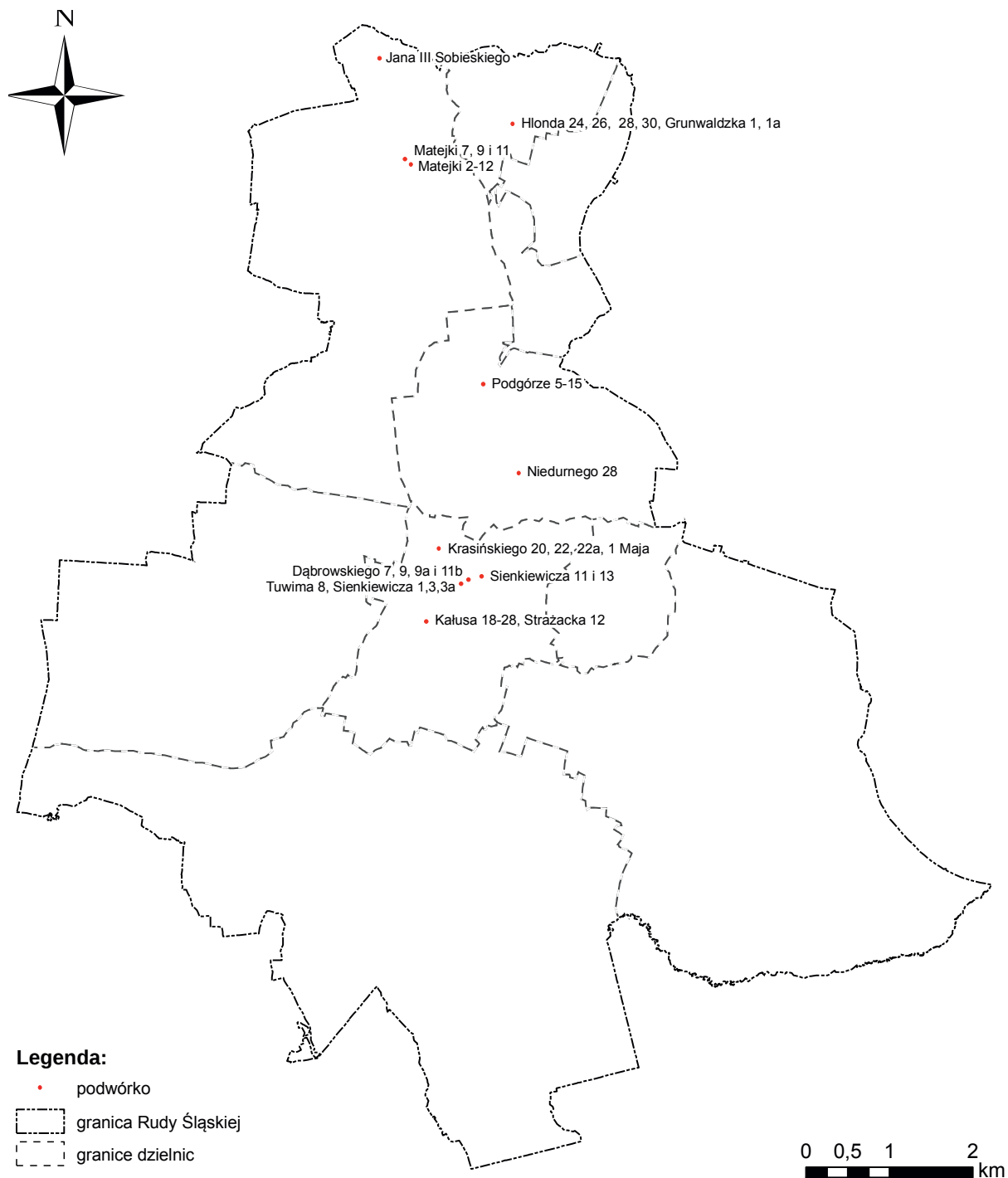
Dzielnica Ruda:

8. Jana III Sobieskiego, skwer za przedszkolem
9. Matejki 7, 9, Górnicza i Wesola
10. Matejki 2-12

Dzielnica Orzegów:

11. Kwartal Hlonda, Grunwaldzka, Bytomska

Wypracowane koncepcje stanowiące załącznik nr 2 do niniejszego programu zostały również zaprezentowane mieszkańcom w trakcie II etapu konsultacji.

Rys. 5. Rozmieszczenie podwórek wybranych do sporządzenia koncepcji odnowy.

Źródło: opracowanie własne.

DOBRE PRAKTYKI I ZASADY RENOWACJI PODWÓREK PRZY UDZIALE MIESZKAŃCÓW

Opracowując koncepcje zagospodarowania podwórek stwierdzono, że optymalny jest zintegrowany model, obejmujący wprowadzenie funkcji odpowiadających potrzebom możliwie całej lokalnej „podwórkowej” społeczności. W wielu przypadkach możliwość taka jest silnie ograniczona ze względu na uwarunkowania techniczne, ukształtowania terenu lub po prostu – zbyt małą ilość miejsca. Wówczas konieczne jest bardziej sprofilowane zorganizowanie przestrzeni podwórek. Wprowadzanie wszystkich funkcji na wszystkich podwórkach nie zawsze ma sens. Sytuacja taka występuje np. wtedy, gdy w jednej okolicy/kwartale/dzielnicy istnieje wiele niedużych i ogólnodostępnych podwórek. W takim wypadku można w różnych miejscach wprowadzać różne funkcje tak by sieć podwórek stanowiło pewien komplementarny względem siebie system.

Ważne jest, aby przed przystąpieniem do projektowania zagospodarowania podwórka przyjrzeć się strukturze jego przyszłych użytkowników. Szczególnie istotna jest struktura wieku lokalnej społeczności. Jeżeli w blokach czy kamienicach wokół jakiegoś podwórka przeważają rodziny z małymi dziećmi i młodzież to projekt powinien w większym stopniu uwzględniać ich potrzeby. Jeżeli dzieci jest bardzo mało, lub nie ma ich w ogóle, a liczna jest grupa osób starszych, emerytów i rencistów – to profil projektu powinien odzwierciedlać taką właśnie charakterystykę mieszkańców.

Podwórka powinny być więc w danej dzielnicy czy na osiedlu projektowane łącznie – jako pewien system. Choć każde podwórko i jego użytkownicy stanowią swojego rodzaju „mikrokosmos”, świat sam w sobie – to jednak nie istnieją one zazwyczaj jako zupełnie niezależne podmioty. W tym kontekście – projektując każde podwórko z osobna należy brać pod uwagę także otoczenie – jeżeli np. w jednym miejscu zorganizuje się duży atrakcyjny plac zabaw, to na innym podwórku można zaproponować boisko a na jeszcze innym – głównie urządzoną zielen i miejsca do spotkań. Działania na poszczególnych podwórkach powinny także uwzględniać bliskość innych projektów realizowanych przez miasto i dotyczących np. kluczowych przestrzeni publicznych, tak aby nie dublować funkcji, które w wyniku realizacji innych działań pojawiają się w pobliżu odnawianego podwórka.

MODEL ZINTEGROWANY

Zintegrowany model odnowy podwórek oraz przestrzeni międzyblokowych może zostać zastosowany na większych podwórkach, wokół których mieszka relatywnie dużo ludzi i jest to grupa zróżnicowana z punktu widzenia struktury wieku. W takim przypadku dla każdej z grup projektowane są fragmenty przestrzeni:

- właściciele samochodów otrzymują oczekiwane przez nich utwardzone miejsca parkingowe, wyraźnie wydzielone od innych części podwórka,
- dla dzieci projektowany jest plac zabaw, a chodniki i wewnętrzna droga powinny tworzyć system umożliwiający jeżdżenie na rowerach, hulajnogach, rolkach itp.,
- w części zielonej urządzone jest miejsce dla osób starszych, a w centralnej części placu lub właśnie na obrzeżach – wydzielane są miejsca do uprawiania kwiatów. W tym miejscu konieczne jest podkreślenie, że bez bezpośredniego dostępu do źródła wody uprawa kwiatów będzie utrudniona.
- na największym trawniku wyznaczane jest boisko lub przynajmniej jedna bramka do gry w piłkę nożną, a obok powstaje miejsce z dwoma-trzema odpornymi na intensywne użytkowanie ławkami jako miejscem spotkań,
- właściciele psów zostają dokładnie poinstruowani o konieczności sprzątania po swoich psach i ich czworonogi mogą bawić się na trawnikach.

Tak zagospodarowane podwórko powinno być także chronione przed dewastacją i wykorzystaniem niezgodnym z prawem lub dobrymi obyczajami. W związku z tym powinno być zapewnione odpowiednie

oświetlenie w nocy. Kwestia montowania monitoringu nie jest taka jednoznaczna i powinna być uzależniona od oczekiwań mieszkańców i sytuacji w zakresie bezpieczeństwa w konkretnych lokalizacjach.

W modelu zintegrowanym poszczególne funkcje są od siebie oddzielone w przestrzeni, ale w istocie same w sobie stanowią pewien system stając się dosyć uniwersalną platformą do rozwoju relacji pomiędzy lokalną mikrospołecznością.

MODEL „ZIELONE PODWÓRKA”

Niektóre podwórka, w szczególności te mniejsze – mogą zostać zagospodarowane poprzez odpowiednie urządzenie zieleni, szczególnie jeżeli nie ma możliwości lub potrzeby zamieniania ich w parkingi. Na wielu podwórkach w mieście już obecnie rosną ładne drzewa i krzewy. Część z nich ma po kilkadziesiąt lat, a w niektórych przypadkach – nawet więcej. Istniejąca zieleń w wielu przypadkach może stać się podstawą i głównymi elementami przyszłego projektu.

Projektując „zielone podwórka” warto wykorzystać już ten istniejący, potencjał przyrodniczy. O ile projektowanie podwórek „zintegrowanych” raczej powinno zostać powierzone urbanistom i architektom, którzy zawodowo zajmują się równoważeniem różnych funkcji – o tyle tego typu przestrzenie mogą z powodzeniem projektować specjaliści z zakresu projektowania krajobrazu i ogrodnictwa.

Nasadzenia kwiatów są tym elementem „zielonych podwórek”, które nadają im uroku i niepowtarzalności. Ich utrzymanie i pielęgnacja powinna leżeć jednak w gestii samych mieszkańców. W przypadku roślin jednorocznych na wiosnę miasto i organizacje pozarządowe powinny wspierać mieszkańców zarówno poprzez dostarczanie im bezpłatnych sadzonek, jak i organizowanie wspólnych imprez polegających na pracy razem z mieszkańcami przy samym ich sadzeniu. Dalsze utrzymanie i pielęgnacja roślin powinna zostać pozostawiona samym mieszkańcom. W pewnej grupie przypadków, przy pomocy sponsorów prywatnych, organizacji pozarządowych, lub innych donatorów może nastąpić wyposażenie mieszkańców wybranych podwórek w sprzęt do pielęgnacji roślin (grabie itp.) i utrzymania trawników (kosy spalinowe itp.) w zamian za zobowiązanie do utrzymania całości terenów zielonych na podwórku.

Integralną częścią „zielonych podwórek” są często urządzenia dla dzieci i małe place zabaw. Można je zorganizować w taki sposób, by tylko w bardzo niewielkim stopniu ingerowały w urządzenie zieleni.

MODEL „PARKING+”

Na części podwórek nie da się uniknąć tworzenia miejsc postojowych dla samochodów, które w skrajnych przypadkach zajmują praktycznie całą wolną przestrzeń. Taka sytuacja w szczególności dotyczy niewielkich podwórek ściśle otoczonych kamienicami. Samochody wjeżdżają przez bramę lub wąski przejazd i na podwórku znajdują się niejako w przestrzeni zamkniętej, nawet jeżeli sama brama nigdy nie jest zamykana. Taka sytuacja zwiększa poczucie bezpieczeństwa – wśród mieszkańców przeważają opinie, że ryzyko kradzieży jest w takich miejscach znacznie ograniczone.

Jeżeli znaczna część, większość mieszkańców akceptuje taki stan rzeczy to warto to uszanować – ostatecznie podwórka mają być dla mieszkańców i jeżeli taki model zagospodarowania przestrzeni jest dla nich optymalny to nie należy zakładać konieczności radykalnej jego zmiany.

Na takich podwórkach zazwyczaj jednak istnieje możliwość wygospodarowania niewielkiej przestrzeni na zieleń – kilka drzew, krzewów lub niewielki trawnik z ławeczką. Nawet niewielkie przestrzenie z urządzoną zielenią humanizują przestrzeń podwórka, nadają jej przyjazny wygląd.

MODEL „STREFA MŁODZIEŻY”

Projektowanie podwórka ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb młodzieży nie jest oczywiste i najpewniej – nie będzie szczególnie częste. Niemniej w niektórych przypadkach charakter przestrzeni, a także potrzeby mieszkańców mogą uzasadniać tego typu projekt.

Przestrzeń dedykowana starszym dzieciom i młodzieży szczególnie dobrze się sprawdza na podwórkach nieco większych, półotwartych, które przynajmniej z jednej strony nie są zamknięte zabudowaniami mieszkalnymi. Dla młodzieży, w różnych układach, projektowane powinny być trzy typy przestrzeni:

- boiska do gry, szczególnie w piłkę nożną, a także w siatkówkę i koszykówkę. Nie zawsze musi to być pełne boisko. Jedna bramka, jeden kosz często w zupełności wystarczą. Należy jednak zaznaczyć, że do gry w koszykówkę niezbędna jest nawierzchnia utwardzona. Natomiast zarówno do siatkówki jak i piłki nożnej dobra nawierzchnia trawiasta, odpowiednio utrzymana jest zazwyczaj zupełnie wystarczająca.
- „skateparki” – miejsca z betonowo-metalowymi urządzeniami do jazdy na rolkach, rowerze, deskorolce czy hulajnodze – są chętnie wykorzystywane przez młodzież – w tych samych urządzeniach można robić figury o różnych trudnościach.
- ławeczki, najlepiej dwie-trzy skierowane siedziskami do siebie tworzące uniwersalne miejsca spotkań.

Tego typu urządzeniom mogą, bez większych konfliktów – towarzyszyć place zabaw dla dzieci. Jeżeli tylko zachowana jest jakaś minimalna odległość, place zabaw odgródzone są choćby niewielkimi płotkami lub żywopłotem – to raczej nie należy spodziewać się zbyt wielu konfliktów pomiędzy użytkownikami obu tych miejsc.

Pierwsze doświadczenia realizacji projektów podwórkowych w Polsce (Wrocław, Szczecin, Gdańsk i in), a także projekty realizowane przez IRM we Lwowie pokazują, że dobre zaprojektowanie podwórka, a następnie ich utrzymanie w dobrym stanie – wymagają współpracy ze strony mieszkańców. Powinni poczuć się gospodarzami miejsca. Tylko mieszkańcy są w stanie pomóc projektantom w dostosowaniu koncepcji do lokalnych potrzeb i uwarunkowań i tylko oni są w stanie w odpowiedni sposób opiekować się i chronić zrewitalizowane podwórko. W związku z tym rekomenduje się, by w pierwszej kolejności realizować projekty w tych miejscach, w których lokalna mikrospołeczność będzie wyrażała szczególne zainteresowanie i entuzjazm do współpracy. Na tym etapie działań najlepiej najbardziej efektywna będzie współpraca z organizacjami pozarządowymi, lokalnymi liderami, społecznikami, streetworker’ami. Miasto powinno przeznaczyć na wsparcie pracy z mieszkańcami środki własne, co pozwoli na uniezależnienie działań od sztywnego harmonogramu, który towarzyszy realizacji większości działań współfinansowanych z środków UE. Środki te nie będą, z punktu widzenia całego programu znaczące, w przeciwieństwie do roli, jaką mają pełnić. Identyfikacja potrzeb mieszkańców oraz ich aktywizacja, odnalezienie wśród nich lokalnych liderów oraz zapewnienie ciągłości prowadzonych działań aż do momentu fizycznej realizacji projektów stanowi bowiem bardzo często o powodzeniu całego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Dobre praktyki w zakresie partycypacyjnej rewitalizacji podwórek prowadzonej poprzez działania aktywizacyjne skierowane do najmłodszych użytkowników podwórka przedstawia Załącznik nr 2, w którym w formie zaprezentowano wyniki akcji podwórkowych przeprowadzonych we Wrocławiu przez eMSA Inicjatywę Edukacyjną pod kierownictwem Anny Rumińskiej.

Wdrażanie Programu

Głównym założeniem Programu jest jego realizacja przede wszystkim na terenach zdegradowanych, przeznaczonych do rewitalizacji. Obszary interwencji powinny być zatem spójne z obszarami wskazanymi do podjęcia działań rewitalizacyjnych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta Ruda Śląska do 2030 roku.

Rozgraniczenia wymagają dwa główne rekomendowane w przypadku Rudy Śląskiej warianty (typy) odnowy podwórek. Pierwszy, partycypacyjny zakłada maksymalizację działań związanych ze społecznymi aspektami odnowy podwórek. W takim przypadku zakres pracy, jaką należy wykonać z mieszkańcami będzie znacząco większy niż w przypadku np. wspólnot mieszkaniowych. Jednocześnie, potencjalny wkład finansowy mieszkańców będzie z kolei silnie ograniczony. Wynika z tego potrzeba maksymalizacji wkładu rzeczowego mieszkańców w postaci ich pracy. Rewitalizacji wymagają obszary, gdzie natężenie zjawisk kryzysowych jest najsilniejsze, a dodatkowym problemem jest ich wielowymiarowy charakter. Stąd też w przypadku gminnego zasobu podwórek procedura ich wyboru powinna uwzględniać min. ocenę następujących elementów:

- problemy społeczne (MOPS),
- problemy infrastrukturalne (MPGM, PWiK i in.),
- problemy przestrzenne (Wydział Urbanistyki i Architektury).

Wskazane w wyniku identyfikacji skali i zakresu problemów podwórka powinny przejść procedurę zawierającą przynajmniej następujące kroki:

1. Wizję lokalną, w trakcie której możliwa będzie dodatkowa ocena sytuacji na podwórku. W ramach wizji powinien zostać określony stopień lokalnej aktywności (na podstawie widocznych elementów świadczących o niej) oraz przeprowadzone spotkanie z mieszkańcami.
2. Dyskusję komisji (komitetu) ds. odnowy podwórek, która w uproszczony sposób sporządzi ranking wybranych podwórek, uwzględniający m.in. następujące kryteria:
 - Obecność oddolnej, lokalnej aktywności,
 - Dostępność podwórka (obszaru) dla osób z zewnątrz,
 - Spójność koncepcji,
 - Lokalizację,
 - Kwestie dalszego utrzymania,
 - Roślinność,
 - Wpływ na ogólny wizerunek miasta,
 - Szacunkowe koszty,
 - Bariery infrastrukturalne.

W skład Komisji ds. odnowy podwórek powinny wchodzić m.in. następujące osoby:

- przedstawiciel służb odpowiadających za zielen miejską,
- przedstawiciel MPGM Sp. z o. o.,
- radni,
- przedstawiciel z Wydziału Urbanistyki i Architektury i lub Miejski Konserwator Zabytków,
- przedstawiciel MOPS,
- przedstawiciel organizacji pozarządowych,
- pełnomocnik ds. Rewitalizacji (operator rewitalizacji),
- przedstawiciele strony społecznej.

Komisja może dokonywać oceny w trybie głosowania zwykłą większością głosów.

3. Kolejnym krokiem powinno być sporządzenie wraz z mieszkańcami wstępnych koncepcji renowacji wybranych uprzednio podwórek.
4. Etapem kończącym fazę przygotowań do realizacji inwestycji powinien być projekt wykonawczy, który również powinien powstawać przy jak największym udziale mieszkańców. W przypadku zasobu miejskiego koszty opracowania koncepcji i samego projektu nie powinny być pokrywane przez mieszkańców.

W przypadku podwórek należących do innych podmiotów, zalecanym trybem wyboru jest tryb konkursowy. Dofinansowanie poszczególnych inwestycji powinno zostać zróżnicowane w zależności od sytuacji własnościowej terenu. W przypadku wspólnot mieszkaniowych poziom dofinansowania można na przykład określić procentowo, kwotowo lub z uwzględnieniem obu tych kryteriów tj. np. nie więcej niż 30 tys. zł brutto i maksymalnie 50% całości kwoty projektu. Limit procentowy pozwoli na uwzględnienie w Programie większych obszarowo podwórek. Jednocześnie jednak przy ograniczonym budżecie można zmniejszyć liczbę podwórek przeznaczonych do rewitalizacji ogółem. Wsparcie działań w zakresie odnowy podwórek wspólnot mieszkaniowych powinno odbywać się w formie uzupełnienia działań podstawowych realizowanych w obrębie zasobu gminnego.

Tryb wyboru podwórek spoza zasobu gminnego powinien przebiegać podobnie. Skład komisji oceniającej i lista kryteriów wyboru może pozostać bez zmian. Zasadniczymi różnicami powinny być natomiast:

- Pewien zakres partycypacji finansowej wspólnot,
- Wymóg sporządzenia koncepcji i sfinansowania jej przez wspólnotę, spółdzielnię lub inny podmiot.

Syntetyczne wnioski i rekomendacje

Identyfikacja liczby podwórek w zasobie komunalnym wraz z rozpoznaniem szczegółowej sytuacji objęła łącznie 88 podwórek rozumianych również jako przestrzenie międzyblokowe, skwery pomiędzy budynkami wielorodzinnymi itp, które mogą zostać poddane procesom rewitalizacji i stać się dla mieszkańców jeszcze lepszymi miejscami do wypoczynku i spędzania wolnego czasu.

Niewiele podwórek jest w sposób kompleksowy zagospodarowanych. Dotychczas tego typu projekty były realizowane bardzo wybiórczo, bez zintegrowanej strategii.

Kluczem, definiującym problemy w zakresie funkcjonowania podwórek w mieście jest ich właściwe zaprojektowanie. Liczne, relatywnie duże podwórka to ogromny potencjał. W chwili obecnej większość z nich nie jest zagospodarowana i wykorzystywana z myślą o potrzebach różnych grup użytkowników.

Cele programu odnowy podwórek:

- podniesienie estetyki przestrzeni,
- kompromisowe /lub wariantowe/ zagospodarowanie podwórek /bezpieczny plac zabaw, plenerowa mini-siłownia, parking, miejsce spotkań sąsiadów, miejsce odpoczynku itp./,
- stymulowanie aktywności i zaangażowania mieszkańców w realizację wspólnych osiedlowych /„famiłokowych”/ projektów,
- zachęcenie do przebywania w przestrzeni wspólnej, sprzyjanie kontaktom międzyludzkim, polepszenie relacji interpersonalnych i integracja międzysąsiedzka.

Organizacja konsultacji społecznych powinna obejmować:

- skuteczne poinformowanie mieszkańców o spotkaniu,
- zabezpieczenie pomieszczenia i niezbędnego sprzętu,
- opisowe i graficzne (wizualizacja) przedstawienie propozycji urządzenia podwórka,
- moderowanie dyskusji w trakcie spotkania i ewentualny wybór wariantu renowacji,
- opracowanie raportu z przebiegu konsultacji.

Analizując sytuację na podwórkach zidentyfikowano szereg różnego rodzaju problemów i barier, które podzielono na trzy grupy: problemy techniczne, społeczno-ekonomiczne i środowiskowe.

a) Problemy w wymiarze technicznym:

- brak właściwego odwodnienia,
- brak infrastruktury parkingowej oraz odpowiednio utwardzonych dróg dojazdowych,
- brak, zły stan lub nieodpowiednie rozmieszczenie ścieżek i chodników,
- brak wyraźnego wydzielenia funkcji,

- brak podłączenia do kanalizacji ogólnospławnej,
- zły stan techniczny budynków gospodarczych na podwórkach,
- brak oświetlenia lub jego niewystarczający poziom,
- zły stan lub brak małej architektury i urządzeń dla dzieci.

b) Problemy w wymiarze społecznym i ekonomicznym:

- konflikty pomiędzy różnymi grupami użytkowników,
- brak poczucia bezpieczeństwa,
- brak estetyki budynków, graffiti,
- bezrobocie i brak aktywności zawodowej mieszkańców,
- dewastacje, zakłócanie porządku,
- relatywnie wysokie koszty utrzymania podwórek.

c) Problemy w wymiarze środowiskowym:

- problemy związane z istniejącym drzewostanem,
- brak lub złe zagospodarowanie rabat kwiatowych,
- zniszczone lub źle urządzone trawniki,
- brak lub niska jakość wiat śmietnikowych.

Podwórka w danej dzielnicy czy na osiedlu powinny być projektowane łącznie – jako pewien system, sieć. Choć każde podwórko i jego użytkownicy stanowią swojego rodzaju „mikrokosmos”, świat sam w sobie – to jednak nie istnieją one zazwyczaj jako wyekstrahowane byty. W tym kontekście – projektując każde podwórko z osobna należy brać pod uwagę także otoczenie – jeżeli np. w jednym miejscu zorganizuje się duży atrakcyjny plac zabaw, to na innym podwórku można zaproponować boisko, a na jeszcze innym – głównie urządzoną zieleni i miejsca do spotkań.

Opracowując koncepcje zagospodarowania podwórek stwierdzono, że optymalny jest zintegrowany model, obejmujący wprowadzenie funkcji odpowiadających potrzebom możliwie całej lokalnej „podwórkowej” społeczności.

Przed przystąpieniem do projektowania zagospodarowania podwórka i jego poszczególnych funkcji należy przyjrzeć się strukturze przyszłych użytkowników, a w szczególności ich strukturze wiekowej.

Tylko mieszkańcy są w stanie pomóc projektantom w dostosowaniu koncepcji do lokalnych potrzeb i uwarunkowań i tylko oni są w stanie w odpowiedni sposób opiekować się i chronić zrewitalizowane podwórko. W związku z tym rekomenduje się, by w pierwszej kolejności realizować projekty w tych miejscach, w których lokalna społeczność będzie wyrażała szczególne zainteresowanie i entuzjazm do współpracy.

Pierwsze doświadczenia realizacji projektów podwórkowych w Polsce (Wrocław, Szczecin, Gdańsk i in.), a także projekty realizowane przez IRM we Lwowie pokazują, że dobre zaprojektowanie podwórka, a następnie jego utrzymanie w dobrym stanie – wymagają współpracy ze strony mieszkańców. Powinni poczuć się gospodarzami miejsca.

Załącznik nr 1

Zestawienie podwórek możliwych do zagospodarowania w ramach programu odnowy podwórek

Rejon Eksploatacji Budynków nr 1 (dzielnica: Ruda)			
1.	Żeromskiego 4, 6, 8, 10, 12	Gmina	Teren zielony, chodnik, plac gospodarczy
2.	Zwycięstwa 4	1. Gmina 2. Wspólnota, w tym Gmina 52,36%	Plac zabaw, placiki gospodarcze, częściowo teren zielony, zadrzewiony
3.	Gierałtowskiego 13 – Zwycięstwa 2	Gmina	Teren zielony, plac gospodarczy
4.	Gierałtowskiego 9, 11 – Zwycięstwa 5, 3	Gmina	Teren zielony, zadrzewiony, chodnik, ławeczki, stół do tenisa
5.	Żeromskiego 9 – Zwycięstwa 6	Gmina	Parking – nawierzchnia nieutwardzona, częściowo zieleń, zadrzewiony
6.	Gierałtowskiego 6	1. Gmina 2. Wspólnota, w tym Gmina 45,89%	Teren utwardzony
7.	Gierałtowskiego 8, 10 – Dunajewskiego	1. Gmina 2. Wspólnota, w tym Gmina 51,99% 3. Wspólnota, w tym Gmina 48,52%	Teren częściowo zielony, zadrzewiony, częściowo nieutwardzony, ławeczki, plac gospodarczy
8.	Dunajewskiego 15,13 – Kędzierzyńska 24,22	Gmina	Teren częściowo zielony, zadrzewiony, plac zabaw, plac gospodarczy
9.	Dunajewskiego 9,11 – Czempieła 9,5	Gmina	Teren częściowo zielony, częściowo nieutwardzony
10.	Czempieła 9,13	Gmina	Teren zielony, zadrzewiony
11.	Czempieła 17 - Dunajewskiego 1	Gmina	Teren zielony, zadrzewiony, plac gospodarczy
12.	Czempieła 17,11,15	Gmina	Teren zadrzewiony, chodnik

13.	Czempiela 7,3	Gmina	Parking – teren nieutwardzony, częściowo zielony, zadrzewiony, placiki gospodarcze
14.	Kędzierzyńska 16	1. Gmina 2. Wspólnota, w tym Gmina 65,52%	Teren częściowo zielony zadrzewiony, częściowo nieutwardzony
15.	Kędzierzyńska 21	1. Gmina 2. Wspólnota, w tym Gmina 56,81%	Teren zielony, zadrzewiony
16.	Kędzierzyńska 2, Ogrodowa 2	1. Gmina 2. Wspólnota, w tym Gmina 55,96%	Teren częściowo utwardzony, częściowo zielony zadrzewiony, placik gospodarczy
17.	Ogrodowa 4	Wspólnota, w tym Gmina 71,42%	Teren zielony, zadrzewiony, sprzęt zabawowy
18.	Ogrodowa 6	Wspólnota, w tym Gmina 54,25%	Teren zielony, zadrzewiony, sprzęt zabawowy
19.	Gierałtowskiego 30	Gmina	Parking nieutwardzony, placik gospodarczy
20.	Gierałtowskiego 32, 34, 36	Gmina	Teren zielony
21.	A. Maya 18,16,14,7	Gmina	Teren częściowo zielony, zadrzewiony, częściowo nieutwardzony, sprzęt zabawowy
22.	Szczęść Boże 47	Własność os. fiz. w zarządzaniu Gminy	Teren zielony, częściowo nieutwardzony
23.	Szczęść Boże 49	Gmina	Teren zielony, częściowo utwardzony kostką
24.	Szczęść Boże 53	Gmina	Teren zielony, częściowo nieutwardzony
25.	Orzegowska 8	Wspólnota, w tym Gmina 54,70%	Teren częściowo zielony, zadrzewiony, częściowo nieutwardzony, placik gospodarczy, ławeczki
26.	Matejki 7, 9	Gmina	Teren utwardzony
27.	Matejki 7	Gmina	Teren zielony
28.	Piastowska 7	Wspólnota, w tym Gmina 91,51%	Teren częściowo zielony, zadrzewiony, częściowo nieutwardzony
29.	Bankowa 36	Gmina	Teren nieutwardzony
30.	Bankowa 23 – Stanisława 2	Własność os. fiz. w zarządzaniu Gminy	Teren nieutwardzony, placik gospodarczy
31.	Bankowa 24	Gmina	Teren częściowo zielony, częściowo utwardzony, placik gospodarczy
32.	Norwida 2	Gmina	Teren nieutwardzony, placik gospodarczy
33.	Norwida 15	Gmina	Teren częściowo zielony, częściowo utwardzony, sprzęt zabawowy

34.	Powstańców 3, 5	1. Wspólnota, w tym Gmina 79,58% 2. Wspólnota, w tym Gmina 94,01%	Teren częściowo zielony, częściowo utwardzony, sprzęt zabawowy
35.	Janasa 12	Gmina	Teren nieutwardzony
36.	Matejki 2–12	Gmina	Teren nieutwardzony, placiki gospodarze, komórki gospodarcze
37.	Górnicza 1–4, Wesoła 5	Własność os. fiz. w zarządzaniu Gminy	Teren nieutwardzony, placik gospodarczy
38.	Bujoczka 17	Gmina	Teren nieutwardzony
39.	Wolności 18	Gmina	Teren zielony, sprzęt zabawowy
40.	Wolności 94	Gmina	Teren częściowo zielony, zadrzewiony, częściowo parking utwardzony – asfalt, placik gospodarczy
41.	Magazynowa 31	Gmina	Teren częściowo zielony, zadrzewiony, częściowo utwardzony – asfalt, placik gospodarczy
42.	Szczęść Boże 59	Gmina	Teren zielony, zadrzewiony
43.	Słowiańska 2	Gmina	Teren zielony, plac zabaw, boisko do gry w piłkę plażową
44.	Sobieskiego 58	Gmina	Teren częściowo zielony, częściowo nieutwardzony
45.	Piastowska 46	Gmina	Teren częściowo zielony, częściowo nieutwardzony, placik gospodarczy
46.	Piastowska 24, 26	Nieuregulowany stan prawny	Teren utwardzony
47.	Piastowska 35	Skarb Państwa	Teren zielony, zadrzewiony
48.	Magnolii 17,19	Gmina	Teren zielony
49.	Magnolii 3,5	Gmina	Teren zielony, chodniki, sprzęt zabawowy
Rejon Eksploatacji Budynków nr 2 (dzielnica: Wirek, Bielszowice, Czarny Las)			
50.	1 Maja 230, Magdziejka 33	1. Własność os. fiz. w zarządzaniu Gminy; 2. Nieuregulowany stan prawny	Teren nieutwardzony, fragmenty zieleni, częściowo zadrzewiony, piaskownica
51.	1 Maja 232	Gmina	Teren nieutwardzony
52.	1 Maja 272	Gmina	Teren częściowo nieutwardzony, częściowo teren zielony i zadrzewiony + placik gospodarczy + chodnik

53.	Bielszowicka 99	Gmina	Teren częściowo nieutwardzony, częściowo zielony, zadrzewiony
54.	Bytomskiego 20–26	Gmina	Teren nieutwardzony, chodnik, częściowo teren zielony, słabo zadrzewiony + placówki gospodarcze
55.	J. Curie 1	Gmina	Teren zielony, zadrzewiony
56.	Kałusa 1	Gmina	Teren nieutwardzony, ogrodzony, częściowo zielony, piaskownica
57.	Strażacka 16a	Gmina	Teren nieutwardzony, ogrodzony, chodnik, częściowo zielony
58.	Kokota 20-20a	Własność os. fiz. w zarządzaniu Gminy	Teren nieutwardzony – pomiędzy budynkami a pom. gosp.+ placówkę gospodarczą
59.	Kokota 149	Gmina	Teren zielony
60.	Kopernika 9–15	Gmina	Teren nieutwardzony, placówki gospodarcze
61.	Kraśńskiego 4	Własność os. fiz. w zarządzaniu Gminy	Teren nieutwardzony, częściowo teren zielony, żywopłot
62.	Kraśńskiego 14	Gmina	Teren nieutwardzony – prostokąt
63.	Kraśńskiego 20–22–22a	Gmina	Teren nieutwardzony
64.	Kubiny 31, Różyckiego 19	Gmina	Teren nieutwardzony, częściowo zielony, chodnik, placówkę gosp.
65.	Kunickiego 17; 17a	Gmina	Teren nieutwardzony – teren pomiędzy budynkami pom. gospodarczymi
66.	Licealna 6	Własność os. fiz. w zarządzaniu Gminy	Teren nieutwardzony, zielony, chodnik, teren ogrodzony
67.	Na Piaski 47	Własność os. fiz. w zarządzaniu Gminy	Teren nieutwardzony – prostokąt, częściowo zielony, żywopłot
68.	Osiedlowa 15	Gmina	Teren częściowo zielony, w części obecnie plac zabaw, sprzęt zabawowy, piaskownica, ławki, w części nieutwardzony – „mini boisko”
69.	Osiedlowa 5	Wspólnota, w tym Gmina 39,86 %	Teren nieutwardzony, częściowo zielony, częściowo zadrzewiony, ławki
70.	Osiedlowa 7	Wspólnota, w tym Gmina 50,05%	Teren nieutwardzony, częściowo zielony, częściowo zadrzewiony, ławki
71.	Jankowskiego 6–8	Gmina	Obecnie plac zabaw, teren zadrzewiony, częściowo zielony, sprzęt zabawowy, ławki, piaskownica
72.	Kraśńskiego 6	Gmina	Teren nieutwardzony, częściowo zielony
73.	Cynkowa 28, Wysoka 19	Gmina	Teren zielony

Rejon Eksploatacji Budynków nr 3 (dzielnica: Halemba)

74.	Międzyblokowa 18	Wspólnota, w tym Gmina 43,52%	Teren nieutwardzony, ścieżki żwirowe, częściowo zielony, słabo zadrzewiony, piaskownica (petycja mieszkańców z dn. 17.01.2014 r. w sprawie budowy nowego, nowoczesnego i bezpiecznego placu zabaw dla dzieci)
75.	Solidarności 3, Olszynowa 7	1. Wspólnoty, w tym Gmina 36,83% 2. Wspólnota, w tym Gmina 44,17%	Teren nieutwardzony, placyk gospodarczy
76.	Kukuczki 1, Sejmu Śl. 4,	1. Gmina 2. Wspólnoty, w tym Gmina 79,17%	Obecnie plac zabaw dla dzieci, umiejscowiony wśród zieleni i drzew, z dala od ulicy

Rejon Eksploatacji Budynków nr 4 (dzielnica: Godula, Orzegów)

77.	Modrzejewskiej 4–6	Gmina	Plac zabaw, zieleń, elementy zabawowe, teren zadrzewiony, przestrzeń otwarta
78.	Solskiego 9–11	Gmina	Plac zabaw, alejki żwirowe, zieleń, elementy zabawowe, teren zadrzewiony, w fragmencie pozostałości po miasteczku rowerowym – ścieżka asfaltowa, przestrzeń otwarta
79.	Joanny 27	Gmina	Plac zabaw zieleń, teren zadrzewiony, elementy zabawowe, przestrzeń otwarta
80.	K.A Hlonda 30, 24	1. Gmina; 2. Własność os. fiz. w zarządzeniu Gminy	Teren zadrzewiony, zieleń, przestrzeń otwarta
81.	Solskiego 1, 2, 3	1. Gmina 2. Wspólnota, w tym Gmina 41,92%	Teren nieutwardzony

Rejon Eksploatacji Budynków nr 5 (dzielnica: Kochłowice)

82.	Oświęcimska 88	Nieuregulowany stan prawny	obecnie plac zabaw, częściowo teren zielony, zadrzewiony, nierówna powierzchnia podłoża z widocznymi korzeniami drzew
83.	Łukowa 13–15	Gmina	obecnie plac zabaw, częściowo teren zielony

Rejon Eksploatacji Budynków nr 6 (dzielnica: Nowy Bytom, Chebzie)

84.	Niedurnego 28	Gmina	Podwórze ogrodzone, mała piaskownica, placyk gospodarczy, podłoże nieutwardzone, chodnik – dojście do klatek schodowych
-----	---------------	-------	---

85.	Gen. Hallera 10	Gmina	Podłoże nierówne, błotniste, ogrodzone, nasadzone drzewka uszkodzane przez parkujące samochody
86.	Podgórze 5–15	Gmina	Teren nieutwardzone, trochę zieleni, parę drzew i krzewów, resztki budowli gospodarczych, zniszczone ogrodzenie od strony terenów hutniczych
87.	Podgórze 30–42	Gmina	Podwórko częściowo wyłożone kostką, z dwóch stron budynki, z jednej strony przestrzeń otwarta na tory kolejowe i skarpę
88.	Szafranka 2,4,6,8	Gmina	Częściowo teren zielony, drzewa, teren położony wzdłuż ekranów dźwiękochłonnych

Źródło: Załącznik nr 1 do pisma nr EE/489/2014/BW z dnia 26.02.2014 r

Załącznik nr 2

Kulturka Podwórka

OPRACOWANIE:

Anna Rumińska, architekt, antropolog kulturowy
eMSA Inicjatywa Edukacyjna www.emsarelacje.pl

Kulturka Podwórka to projekt uparty, lecz dyskretny. eMSA Inicjatywa realizuje go po cichu i bez mediów. Raz popełniliśmy ten błąd, że powiadomiliśmy media, by nagłośniły przypadek zaniedbanego podwórka i ambitnych, zaangażowanych mieszkańców – głównie dzieci. Jednak napad mediów był tak chaotyczny, a mieszkańcy zareagowali tak negatywnie, że przyobiecaliśmy sobie: „nigdy więcej”. Gdy pojawia się kamera lub mikrofon, ludzie sztywnieją, niektórzy znikają. Jeśli więc ktokolwiek chce cokolwiek realnie zmienić w przestrzeni publicznej śródmiejskich kwartałów, niechaj zapomni o mediach lub dostarczy im po całej akcji gotowy materiał prasowy.

Kulturka Podwórka polega na odwiedzinach dzieci w ich pół-prywatnym środowisku, tj. na podwórku. Architekci i urbaniści, urzędnicy i radni nazywają często przestrzeń podwórka pół-publiczną, ale moje badania terenowe prowadzone techniką antropologicznego wywiadu, dowodzą, że określenie „pół-prywatna” jest właściwsze. Dla mnie, jako antropologa, kryteria są dwa: obecność wiszącego prania i wrogie lub przynajmniej zdystansowane zachowanie mieszkańców po wejściu obcego na teren podwórka. To jest „ich teren”, miejsce grupowe, zespołowe, tylko w tym sensie publiczne. W kontekście doskonałej wprost znajomości tego terenu oraz poczucia zagrożenia lub bezpieczeństwa jest to teren pół-prywatny, a czasem nawet prywatny. Identyfikacja miejsca jest bowiem płynna i zależy od doraźnych sytuacji.

Z rewitalizacją podwórek bywa różnie, a termin ten robi od kilku lat furorę. Popularne jest też pojęcie przestrzeni publicznej, ale znaczy ona co innego dla architektów, a co innego dla użytkowników zaprojektowanych przez nich podwórek – tzw. mieszkańców. Często popełnia się błąd, nazywając rewitalizacją wnętrza międzyblokowego zwyczajny remont podwórka. A nie wszystko, co się remontuje, z automatu się rewitalizuje. Bywa i tak, że wyremontowane podwórko przestaje tętnić życiem, gdyż jego nowa, sformalizowana i oficjalna przestrzeń zniechęca użytkowników do tych samych form bytowania w niej, jak robili to poprzednio. Aby po remoncie zachodziła więc rewitalizacja, czyli realne ożywienie przestrzeni (społeczne i fizyczne, a nie tylko to drugie), należy zawsze pozostawić w przestrzeni podwórkowej elementy niedopowiedziane i pozabawione bezpośredniego nadzoru. Może to być kopczyk piasku, stos kamyków lub fragment dzikiej łąki. Doprowadzenie całego podwórka do wyglądu „jak z katalogu” z pewnością przyniesie początkowy zachwyt mieszkańców, ale w następstwie pojawi się brak umiejętności nowego użytkowania takiej przestrzeni.

Projekt Kulturka Podwórka polega nie tylko na przeprowadzeniu akcji edukacyjno-rozrywkowej z udziałem dzieci, ale także na uprzednim sprzątnięciu, przygotowaniu terenu, a także przeprowadzeniu rozmów z mieszkańcami młodymi i starszymi nt. ich oczekiwań względem podwórka. Bardzo ważne są biesiady i poczęstunek, który powinien towarzyszyć pracy i działaniu akcyjnemu. Rozmowy z dorosłymi mają tu sens – można usiąść na podwórkowej ławce, (jeśli jest!) i pogawędzić. Z dziećmi lepiej jest „rozmawiać” za pośrednictwem makiet mentalnych, tzn. nieskalowanych. Na zakończenie warto zdigitalizować wyniki akcji (zdjęcia, teksty, nagrania dźwiękowe, filmy itp.), spisać raport i wysłać go do rady osiedla, zarządcy terenu, zarządu miasta, radnych i projektantów zajmujących się podwórką. Im więcej osób otrzyma raport, tym lepiej. Dzięki temu wiedza ta nie pozostanie ukryta, lecz być może będzie wykorzystana przy opracowaniu wytycznych przetargowych do remontu lub przy tworzeniu projektu – w zależności od etapu, na którym się pojawi. Działania powinny przebiegać w następującej kolejności:

1. ETAP I – ODWIEDZINY WSTĘPNE NA PODWÓRKU (CZAS: 1H)

Zapoznanie się z mieszkańcami, przedstawienie swojej osoby lub zespołu, celu obecności i zamiarów. Trzeba po prostu przyjść na podwórko – bez zapowiedzi, bez promocji, sprawdzić kilkakrotnie, kto tam bywa, kiedy jest ile osób. Trzeba być szczerym i uśmiechniętym, ale z pewną dozą powściągliwości. Nie należy „bratać się” na siłę. Nie trzeba narzekać, krytykować kogokolwiek, wytykać błędów lub podsycać negatywnych emocji. Zwieńczeniem tej wizyty jest umówienie się na konkretny harmonogram – termin jednorazowy lub cykliczne (najlepiej!) wizyty. Na wizytę wstępną nie należy przynosić poczęstunku ani upominków. Jej celem jest pozyskanie wiedzy nt. gotowości społeczności podwórkowej do podjęcia działań naprawczych względem ich przestrzeni najbliższego otoczenia ich miejsc zamieszkania. Po spotkaniach wstępnych należy zrealizować zapowiedzi, czyli działania promocyjne. To działania służą temu, aby dzieci wyszły z domu o określonej porze i wzięły udział w akcji. Podobnie dorośli – terminem akcji należy wpasować się w harmonogram bycia mieszkańców na podwórku, nie odwrotnie. Niezależnie od tego to należy przeprowadzić działania informacyjne, aby inni dowiedzieli się o naszych planach. Akcję warto prowadzić poprzez wieszanie prostych ogłoszeń na bramach, drzwiach wejściowych i ogrodzeniach. Należy liczyć się z tym, że wiele tych ogłoszeń zostanie zniszczonych. Wynika to z faktu, że mieszkańcy niechętnie przyjmują jakiegokolwiek interwencje z zewnątrz w przestrzeń swojego domu, z którą się silnie identyfikują. Ponadto, drzwi i bramy pełnią bardzo ważną rolę w funkcjonowaniu domu stanowiąc granicę chroniącą mieszkańców od świata zewnętrznego. Oddzielają bowiem świat wewnętrzny – podwórko, będące przestrzenią pół-prywatną, od otoczenia zewnętrznego, czyli przestrzeni publicznej.

2. ETAP II – PRZYGOTOWANIE TERENU PODWÓRKA (CZAS: 1H)

Dzieci i młodzież powinny zapamiętać, że przed rozpoczęciem dowolnej zmiany na lepsze trzeba posprzątać to, co zalega od miesiąca na danym obszarze. Dobrze jest korzystać z narzędzi lokalnych i przyniesio-

nych przez realizatora akcji, aby podkreślić wagę lokalnych zasobów i wsparcia zewnętrznego. Przygotowanie terenu polega najczęściej na jego uprzątnięciu, w czym powinni brać udział tylko ci, którzy tego chcą. Zmuszanie do tych prac zaowocuje zniechęceniem. Lepszy efekt przyniesie zaangażowanie choćby 2–3 chętnych, którzy pokażą innym (biernym), że „warto działać”, niż namawianie kilkunastu a w efekcie zniechęcenie wszystkich. Podczas sprzątania warto zwrócić uwagę, co dzieci uznają za śmieci. Może się okazać, że są to dla nich liście i ziemia, a nie opakowania po chipsach lub lizakach. Bywa często, że te woreczki i papierki uznawane są za swoiste skarby. Warto to uszanować i składać je na odrębne miejsce. Jeśli infrastruktura terenu tego wymaga, trzeba wykonać naprawy sprzętu, np. zniszczonych ławek lub murków. Do tych prac trzeba się przygotować na wizycie wstępnej i ustalić z mieszkańcami, kto co może dostarczyć – produkty, wiedzę lub umiejętności.

3. ETAP III – POCZĘSTUNEK (CZAS: 0,5H)

Po sprzątnięciu terenu przychodzi czas na pierwszy poczęstunek. Uczestnicy, a także obserwatorzy, powinni zostać poczęstowani napojem i małą przekąską. Ma to być drobna nagroda za pierwszy etap. Nie warto rozgraniczać tych, którzy pracowali przy sprzątaniu, od tych, którzy pozostawali bierni. Obserwacja stanowi bardzo ważny element rewitalizacji. Skoro przychodzimy na podwórko jako obcy, trzeba pozwolić, aby lokalni ludzie w swoim indywidualnym tempie przyzwyczajali się do naszej obecności. Pamiętajmy zawsze, że nie jesteśmy u siebie, ale u nich, na „ich terenie” a użytkownicy podwórka traktują nas jak obcych, którzy weszli do ich świata.

4. ETAP IV – WYWIADY TERENOWE Z DOROSŁYMI (CZAS: 1H)

Rozmowy z dorosłymi dobrze jest zacząć już w czasie poczęstunku (punkt 3), który powinien służyć „rozwiązaniu języków”. Nie należy nagrywać ani filmować, ponieważ te techniki zabijają całkowicie kreatywność i swobodę mieszkańców. Należy zapamiętywać to, co mówią, ewentualnie dyskretnie notować. Można wesprzeć wywiad rysunkiem, ale bez wyraźnego zaplanowania. Wszystkie czynności powinny być niby-spontaniczne, „na gorąco”. Wszelkie usystematyzowanie niesie ryzyko przerwania rozmów. Bardzo przydatne są plany geodezyjne wydrukowane na dużych arkuszach papieru oraz kolorowe pisaki. Mieszkańcy, nie mający wiele wspólnego z planami geodezyjnymi i projektami architektonicznymi, często z wielkim zacięciem oglądają plany i podczas tych oględzin generują wiele świeżych pomysłów. Rozmowy powinny być zakończone spisaniem przez badacza wytycznych do projektowania nowego podwórka, które później będą elementem ogólnego raportu. Najlepiej jest posługiwać się w wytycznych ikonami symbolizującymi pożądane aktywności, a także zdjęciami makiet dziecięcych. Należy skonfrontować oczekiwania dorosłych i dzieci, a następnie je pogodzić. Czasem konieczne jest wyeliminowanie niektórych elementów postulowanych przez jedną z grup. Najczęściej oczekiwania seniorów stoją w sprzeczności z oczekiwaniami młodzieży lub dzieci. Wywiad powinien zakończyć się pracą badacza polegającą na podsumowaniu i uporządkowaniu ikon symbolizujących oczekiwania mieszkańców względem omawianego terenu.

5. ETAP V – WYWIADY TERENOWE Z DZIEĆMI (CZAS: 1H)

Wywiad z dziećmi można przeprowadzić po wywiadzie z dorosłymi lub równoległe z nim – warunkiem jest stosowna liczba badaczy. Wadą równoległego badania jest konieczność oczekiwania drugiej grupy na zakończenie badań z pierwszą. Dobrym wyjściem jest przeprowadzenie rozmów z dorosłymi w obecności dzieci, które dzięki temu mają okazję uczyć się, co, jak i o czym mówią dorośli.

Następujące potem wywiady z dziećmi polegające na budowaniu makiet warto prowadzić podobnie – w obecności dorosłych. Dorosli będą mieć wówczas okazję posłuchania dzieci i obserwowania ich pracy. Zajęcia tworzenia makiet mentalnych wzbudzają zawsze wśród dzieci głębokie zainteresowanie i nawet dzieci odmawiające zwyczajowej edukacji formalnej biorą w nich chętnie czynny udział. Dzięki temu ich rodzice mają okazję przekonać się, że ich pociechy są zdolne do pozytywnych działań. Wiara ta jest jednym z kluczowych skutków działań i procesów rewitalizacji. Makieta mentalna, to makieta bez dokładnych wymiarów, bez konieczności zachowania skali i proporcji elementów, bez większej staranności w odwzorowywaniu realnych kształtów budynków czy drzew. W makiecie mentalnej ważna jest treść i znakowanie formatek, których twórca makiet używa do jej zbudowania. Formatki wykonujemy z różnych materiałów plastycznych i odpadowych, z odzysku, ale bezwarunkowo tnemy je uprzednio na drobne części w różnych kształtach. Twórca makiet wyraża swoje oczekiwania względem przestrzeni podwórka budując jego model mentalny – makietę, przy użyciu wspomnianych formatek. Każdą odpowiednio koduje, tj. nazywa i grupuje. Każdy uczestnik koduje po swojemu – u jednego formatki tekturowe oznaczają ściany lub tablice, u innego są chodnikami lub jezdnią. Dzięki uprzedniemu przygotowaniu formatek do małych rozmiarów budowa makiety mentalnej zachodzi bardzo szybko.

Zdj. 1. Dzieci wykonujące makietę mentalną

Fot. Anna Rumińska

Zdj. 2. Dzieci wykonujące makietę mentalną

Fot. Anna Rumińska

Zdj. 3. Formatki

Fot. Anna Rumińska

Zdj. 4. Gotowa makieta mentalna
Fot. Anna Rumińska

Najlepiej jest, gdy budowanie makiet odbywa się w plenerze. Jeśli pogoda na to nie pozwala, przydatne są namioty, parasole lub inne zadaszenia. Jeśli jest zimno, makiety budujemy we wnętrzach koniecznie przykrytych, legających do opracowywanego podwórka. Makiety powinny być opisane, tzn. po zakończeniu modelowania dzieci powinny na podkładkach makiet wykonać napisy, które będą wyjaśniać kodowanie formatek, np. opisać: ławki, plac zabaw, ogródek, huśtawka, piaskownica, parking, kubeł na śmieci itp. Po wykonaniu makiet należy je wszystkie dokładnie sfotografować – wykonać zdjęcia ogólne z boku, z ukosa i z góry, a także zdjęcia szczegółowe w zbliżeniach. Warto nakręcić filmy makiet, a jeśli znajdą się chętni, nagrać – sfilmować lub tylko dźwiękowo – opowieści poszczególnych autorów makiet o ich modelach. Należy pamiętać, aby nie nagrywać twarzy dzieci i dorosłych, co ułatwi kwestie późniejszych publikacji materiałów. Należy bowiem uszanować niechęć mieszkańców do wystąpień publicznych.

6. ETAP VI – ZABAWA I BIESIADA (CZAS: MIN. 1H)

Po wykonanej pracy należy przeprowadzić z dziećmi zabawę z wykorzystaniem zewnętrznych urządzeń rekreacyjnych i sportowych itp. Warto robić to przy muzyce, ale urządzenie do odtwarzania powinno być zewnętrzne, natomiast trzeba pozwolić mieszkańcom – dzieciom lub dorosłym – na udostępnienie swoich nagrań. Trzeba dostarczyć wówczas urządzenia sportowe, np. gry terenowe lub planszowe, piłki, skakanki, gumy do skakania, rakiетки i inne przybory, mając na uwadze specyfikę otoczenia, np. pobliskie okna. W tej części akcji można też pokazać dzieciom i młodzieży nowe dyscypliny sportu, książki, muzykę, zdjęcia i inne nośniki kultury. Ta część może łączyć się z mini-biesiadą – drugim poczęstunkiem, większym, który będzie nagrodą za wykonaną pracę. Warto jest wcześniej umówić się z mieszkańcami na ten etap akcji, aby mogli przynieść swoje produkty. W tym etapie nie należy zbytnio naciskać na zdrowe odżywianie i nie dyskredytować produktów przyniesionych przez miejscowych. Wszyscy badacze powinni ich spróbować.

7. ETAP VII – PODSUMOWANIE WYWIADÓW Z DOROSŁYMI I DZIEĆMI – PRACA POZA PODWÓRKIEM

Należy podliczyć i usystematyzować odpowiedzi informatorów przyjmując wspólny kod symboli, które oznaczają elementy aranżacji podwórka (poniżej). Dla każdego podwórka należy opracować schemat wskazujący pożądane/oczekiwane elementy oraz ich lokalizację w oparciu o wiedzę mieszkańców. Należy je skonfrontować z właściwościami i możliwościami terenu, głównie z infrastrukturą naziemną i podziemną, ewentualnie skorygować w porozumieniu z mieszkańcami.

8. ETAP VIII – FINAŁ AKCJI (CZAS: MIN. 2H)

Jest to spotkanie końcowe z mieszkańcami na ich podwórku i prezentacja podsumowanych wyników wywiadów i działań. Należy tu uświadomić mieszkańcom relacje między ich oczekiwaniami a możliwościami terenu oraz uwarunkowaniami zewnętrznymi, np. obowiązującymi przepisami lub oczekiwaniami innych osób spoza podwórka lub grona informatorów, uczestników akcji. Należy uświadomić mieszkańców w zakresie ewentualnych działań projektowych i inwestycyjnych planowanych na ich terenie, mimo że teren formalnie pozostaje pod zarządem miasta. Brak ze strony zarządu miasta działań pielęgnacyjnych, konserwatorskich i estetyzujących prowadzonych względem przedmiotowego podwórka/terenu w przekonaniu mieszkańców pozbawia ów zarząd prawa do wyłącznego decydowania o przyszłości tego terenu. Trzeba to zrozumieć i uszanować, ale też uświadomić mieszkańców o ewentualnych barierach. Spotkanie podsumowujące powinno być połączone ze skromnym poczęstunkiem wieńczącym wspólne działania. Powinno też zakończyć się wspólnym postanowieniem kolejnych kroków, np. wysłania raportu do zarządu miasta i innych decydentów, a także kolejnego spotkania z mieszkańcami np. w celu przygotowania wniosków aplikacyjnych o dotacje publiczne lub wsparcie z budżetu miasta, np. z budżetu przeznaczonego na rewitalizację wewnątrz międzyblokowych lub z programu zieleni rozproszonej.

Zdj. 5. Makieta mentalna
Fot. Anna Rumińska

- zaprojektować zielen uporządkowaną, rekreacyjną np. rabaty kwiatowe,
- dobrać gatunki drzew i krzewów izolacyjnych,
- wyznaczyć odpowiednie miejsce do wyprowadzania zwierząt.

Rys. 7. Zaproszenie
Fot. Anna Rumińska

Poszczególne elementy aranżacji podwórek powtarzające się w wielu akcjach KP, a także stanowiące bazę projektowa remontów podwórek:

- siedziska,
- zielen izolacyjna,
- zielen reprezentacyjna/ rabaty,
- zielen wypoczynkowa/ trawniki, zagajniki,
- plac zabaw dla mniejszych dzieci,
- miejsca do gry w piłkę, zabaw dla starszych dzieci i młodzieży,
- siłownia plenerowa,
- stoły z siedziskami do biesiad podwórkowych,
- oświetlenie funkcyjne i ozdobne,
- kubły na śmieci,
- śmietnik,
- parkingi.

Załącznik nr 3

Koncepcje odnowy wybranych podwórek

PODWÓRKO – UL. DĄBROWSKIEGO 7, 9, 11 – WIREK

POŁOŻENIE

Analizowane podwórkó zlokalizowane jest w centralnej części miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Wirek. Obszar opracowania obejmuje plac zlokalizowany pomiędzy budynkami przy ul. Dąbrowskiego nr 7, 9, 9A, 11B a boiskiem sportowym klubu „Wawel Wirek”.

Powierzchnia analizowanego terenu to ok. 56 a.

LOKALIZACJA NA TLE MIASTA

STAN ISTNIEJĄCY

Komunikacja	Dojazd do podwórka oraz fragment placu pomiędzy budynkami 7,9 i 9A stanowi częściowo utwardzona nawierzchnia. Przez podwórkó przebiega kilka przedseptów. Brak utwardzonych ścieżek lub chodników.
Śmietniki	Śmietniki zlokalizowane są w centralnej części placu pomiędzy budynkami 7 i 9A (luzem) oraz przy zachodniej ścianie budynku 9A (ogrodzone murem).
Place zabaw	Brak
Tereny zielone	Analizowany obszar charakteryzują się dużym udziałem powierzchni terenów zielonych (trawniki) oraz występowaniem pojedynczych drzew i krzewów.
Miejsca rekreacji	Brak
Oświetlenie	Podwórkó częściowo oświetlane jest przez dwie lampy umieszone na budynku 11B oraz przez lampy znajdujące się nad wejściami do klatek poszczególnych budynków.
Inne	Podwórkó charakteryzują się dużym nachyleniem terenu o ekspozycji zachodniej.

RZUT PODWÓRKA

ZDJĘCIA TERENU

Zdj. 1: Teren zielony od strony zachodniej

Zdj. 2: Wolna, nieurządzona przestrzeń

Zdj. 3: Przejście koło budynku

Zdj. 4: Wysoka skarpa

Zdj. 5: Wnętrze podwórka

Zdj. 6: Skarpa dzieląca podwórko na 2 części

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

W dniu 20 października 2014 roku o godzinie 14:30 odbyły się konsultacje w ramach Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska z mieszkańcami budynków mieszkalnych znajdujących się przy ul. Dąbrowskiego 7, 9, 9A, 11B w dzielnicy Wirek.

- W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta Ruda Śląska, pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i MPGM, przedstawiciel Rudzkiego Towarzystwa Przyjaciół Drzew oraz pracownicy Instytutu Rozwoju Miast z Krakowa (wykonawca projektu).
- Mieszkańcy osiedla zostali poinformowani o spotkaniu poprzez rozwieszone wcześniej w klatkach schodowych plakaty i rozdane do skrzynek pocztowych zaproszenia.
- Ze strony mieszkańców w spotkaniu uczestniczyło około 8 osób wśród których dominowały osoby w średnim wieku. Ponadto w części spotkania udział wzięli uczniowie położonej w niewielkiej odległości szkoły średniej.
- Pracownicy Instytutu Rozwoju Miast omówili zasady Programu renowacji podwórek, a następnie zaprezentowali plansze ze zdjęciami realizacji rozwiązań projektowych wybranych podwórek w Polsce i na świecie. Ilustracje zostały usystematyzowane w trzy kategorie: porządkowanie, zazielenienie, malowanie. Taki podział pozwolił na zainspirowanie mieszkańców i ułatwił sprecyzowanie potrzeb oraz oczekiwań dotyczących zagospodarowania przestrzeni ich podwórek. W trakcie prezentacji szczególny nacisk położono na fakt, że przestrzeń podwórka służyć ma mieszkańcom i w związku z tym przyszła realizacja projektu powinna w jak największym stopniu odzwierciedlać potrzeby „podwórkowej wspólnoty”.
- Mieszkańcy wykazali zainteresowanie możliwością wzięcia udziału w projekcie oraz deklarowali swój udział w pracach związanych z jego realizacją.
- W trakcie dyskusji uczestnicy spotkania zgłosili liczne problemy związane zarówno z przestrzenią podwórka jak i stanem zabudowy. Wśród najważniejszych spraw wymagających rozwiązania wymienili m.in.
 - ✓ brak odpowiedniej infrastruktury w zakresie odprowadzania wód opadowych,
 - ✓ konieczność wyrównania terenu i utwardzenie drogi do klatek schodowych,
 - ✓ konieczność zabezpieczenia piwnic,
 - ✓ konieczność stworzenia przejścia dla dzieci z bloku 11b w stronę północną,
 - ✓ brak oświetlenia podwórka (w odczuciu mieszkańców stwarza to poważne zagrożenie dla dzieci i dorosłych oraz sprzyja wandalizmowi),
 - ✓ konieczność uporządkowania terenu śmietnika i terenu wokół niego,
 - ✓ brak miejsca zabaw dla dzieci.
- Jednym z najdłużej dyskutowanych problemów był sposób zagospodarowania podwórka, który umożliwiłby stworzenie różnorodnej oferty dla dzieci. W dyskusji dużo miejsca poświęcono problemowi braku placu zabaw.
- Uczniowie, którzy codziennie przechodzą przez to podwórko wracając ze szkoły zaproponowali zainstalowanie kilku urządzeń dla młodzieży (poniżej skarpy od strony boiska sportowego). Jednym z pomysłów był skatepark.
- Istotną kwestią poruszoną w dyskusji był problem uporządkowania przestrzeni wokół śmietnika. Zaproponowano umiejscowienie wszystkich śmietników przy zachodniej ścianie budynku 9a oraz poszerzenie i ogrodzenie terenu.
- Istotnym problemem dla mieszkańców są miejsca parkingowe. Ze względu na położenie oraz możliwość dojazdu zaproponowano lokalizację miejsc parkingowych przy północnej ścianie budynku 9a –

konieczna byłaby wówczas realizacja wjazdu od ulicy Dąbrowskiego. Wyprowadzenie samochodów z wnętrza podwórka pozwoliłoby na stworzenie bezpiecznej przestrzeni dla dzieci.

- W trakcie dyskusji związanej z możliwością ożywienia przestrzeni podwórka poprzez wprowadzenie różnorodnych form graficznych i zieleni, mieszkańcy wyrazili zainteresowanie pomysłem pomalowania betonowego muru (mural) oraz wprowadzeniem nasadzeń drzew i krzewów.
- Na zakończenie spotkania sporządzono listę propozycji aktywności, które należałoby uwzględnić przy opracowywaniu koncepcji zagospodarowania podwórka. Zgłoszone propozycje zostały zaakceptowane przez wszystkich zebranych. Na koniec konsultacji przedstawiciele IRM zaprosili mieszkańców na kolejne spotkanie, na którym zostanie przedstawiona koncepcja zagospodarowania uwzględniająca wnioski mieszkańców.

PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI

Z zakresu infrastruktury:

- remont nawierzchni utwardzonych,
- parking poza wnętrzem podwórka (przy tylnej ścianie budynku 9a),
- budowa utwardzonych chodników umożliwiających poruszanie się wewnątrz podwórka jak i zapewniających przejście od ul. Dąbrowskiego do boiska sportowego,
- budowa przejścia (chodnika) zapewniającego komunikację z budynku 11b w stronę północną (problem skarp),
- naprawa wjazdu na podwórko z ulicy Dąbrowskiego (między budynkami nr 7 i nr 9); zabezpieczenie przed zalewaniem.

Z zakresu małej architektury:

- likwidacja śmietnika położonego przy skarpie,
- uporządkowanie śmietnika, odbudowa wiaty,
- możliwość ożywienia terenu poprzez realizację muralu na ścianie budynku 9a.

Z zakresu zieleni:

- uporządkowanie zieleni,
- nasadzenia drzew i krzewów.

Z zakresu sportu i rekreacji:

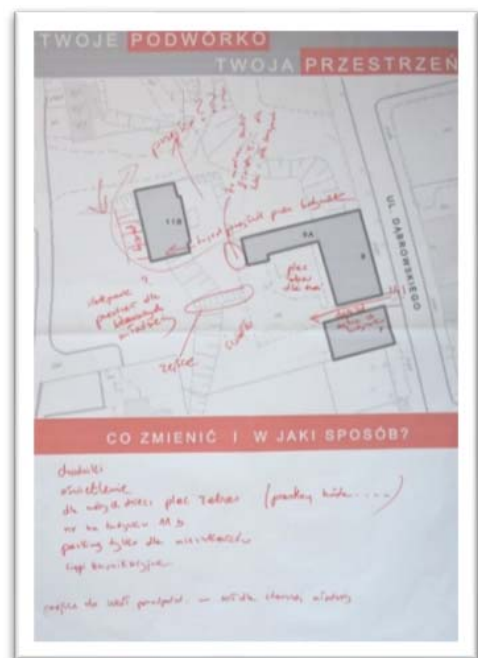
- plac zabaw (piaskownica, huśtawki),
- organizacja miejsca dla młodzieży (np. skatepark) w dolnej części terenu.

Z zakresu ochrony i bezpieczeństwa:

- oświetlenie podwórka i bramy wjazdowej.

Inne

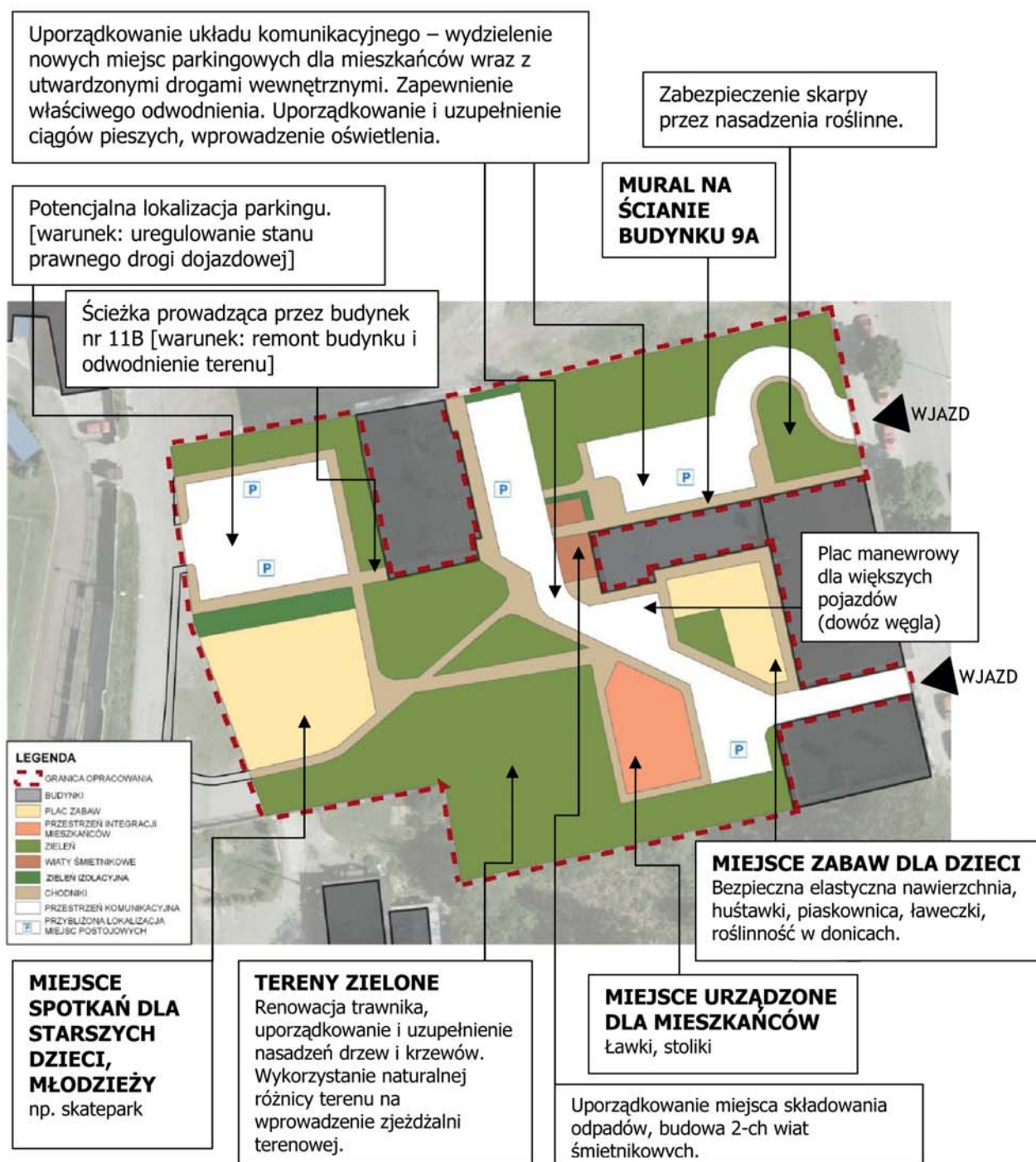
- wyraźne oznakowanie budynku nr 11B,
- dostępność parkingu na podwórku,
- wyłącznie dla mieszkańców.

ZDJĘCIA Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

WSTĘPNA KONCEPCJA

DZIAŁANIA PRIORYTETOWE

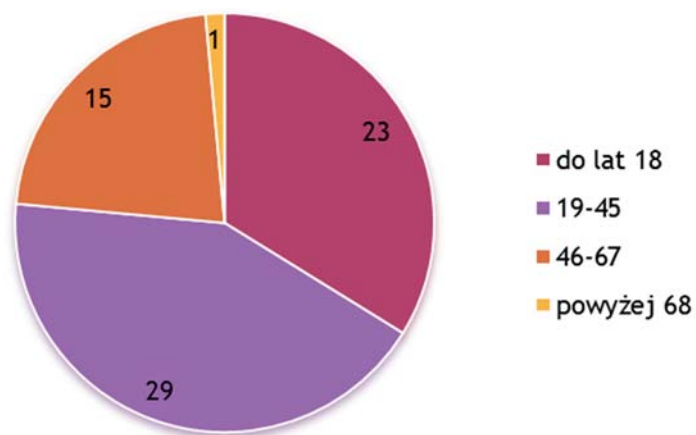
Działania konieczne do wykonania przed przystąpieniem do projektu realizacyjnego zagospodarowania podwórka:

- Wykonanie kanalizacji deszczowej - odwodnienie terenu.
- Montaż oświetlenia - podniesienie poziomu bezpieczeństwa.
- Weryfikacja sposobu ogrzewania, zapewnienie swobodnego dojazdu w celu wyładunku węgla przy budynkach mieszkalnych.
- Sprawdzenie stanu technicznego/modernizacja kanalizacji sanitarnej.
- Uzgodnienie zakresu prac ze wszystkimi zarządcami nieruchomości.

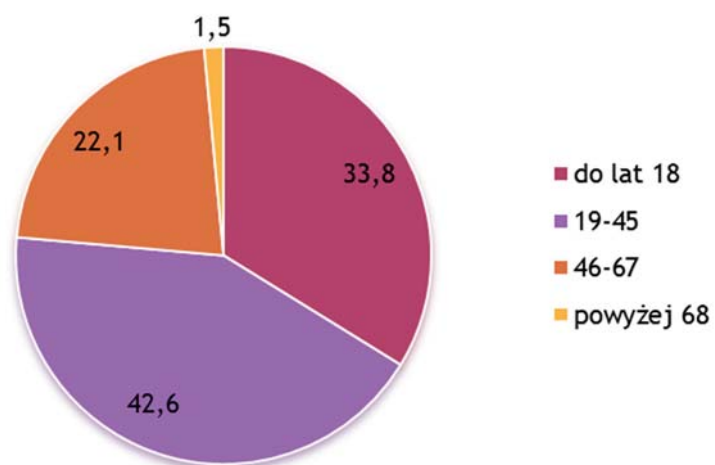
STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

przedziały wiekowe	mieszkańcy	%
do lat 18	23	33,8
19-45	29	42,6
46-67	15	22,1
powyżej 68	1	1,5
SUMA	68	100

Liczba ludności

Procent ludności

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W dniu 27 listopada 2014 r. w ramach Programu renowacji podwórek odbyły się kolejne spotkania z mieszkańcami, na którym zaprezentowano koncepcje zagospodarowania podwórek. O spotkaniach mieszkańcy zostali zawiadomieni za pomocą plakatów, dodatkowo skontaktowano się z lokalnymi liderami.

Opracowane koncepcje zawierają postulaty mieszkańców zgłoszone w trakcie spotkań konsultacyjnych (w dniach 20-21 października 2014). Obecne na spotkaniu osoby miały możliwość zapoznania się z przygotowanymi projektami kierunków zmian oraz zgłaszania swoich uwag.

Poinformowane zostały również o możliwości wglądu do dokumentacji za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Ruda Śląska, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej oraz serwisu internetowego projektu „Miasto3” (obszar funkcjonalny Chorzów/Ruda Śląska/Świętochłowice).

Mieszkańcy zaakceptowali przygotowaną koncepcję, nie zgłosili także żadnych uwag do przyjętych rozwiązań.

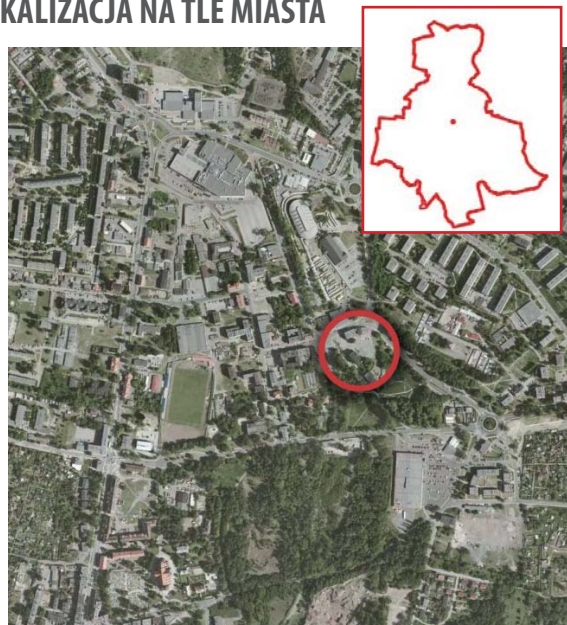
PODWÓRKO – ZBIEG ULIC TUWIMA/SIENKIEWICZA/ ODRODZENIA – WIREK

POŁOŻENIE

Teren opracowania znajduje się w centralnej części miasta Ruda Śląska w dzielnicy Wirek. Od strony południowej granicę placu stanowi ulica J. Tuwima (8) natomiast północno-wschodnią tworzą ulice H. Sienkiewicza (3,1,1A) i Odrodzenia.

Powierzchnia analizowanego podwórka to ok. 52 a.

LOKALIZACJA NA TLE MIASTA

STAN ISTNIEJĄCY

Komunikacja	Utworzony ciąg pieszy znajduje się jedynie przy budynku Tuwima 8 oraz częściowo przy ul. Sienkiewicza 1 (bruk). Na pozostałej części placu brakuje wydzielonych ścieżek.
Śmietniki	Śmietniki zlokalizowane są w południowej części placu, przy ogrodzeniu oddzielającym plac z sąsiadującą działką.
Place zabaw	Piaskownica wykonana przez mieszkańców.
Tereny zielone	Fragmenty zadrzewień pojawiają się przy za budynkami od ul. Sienkiewicza, na skarpie wzdłuż ul. Odrodzenia oraz pomiędzy budynkami przy ul. Tuwima.
Miejsca rekreacji	Brak
Oświetlenie	Wyłącznie nad wejściami do niektórych klatek.
Inne	Brak wydzielonej drogijazdowej do budynków Tuwima 4 i 4A.

RZUT PODWÓRKA

ZDJĘCIA TERENU

Zdj. 1, 2: Plac pomiędzy budynkami pełniący obecnie funkcję parkingu.

Zdj. 3: Parking od ul. J. Tuwima.

Zdj. 4: Widok na południowe elewacje kamienic zlokalizowanych przy ul. Sienkiewicza.

Zdj. 5: Miejsce dla dzieci zaaranżowane przez mieszkańców.

Zdj. 6: Śmietniki.

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

W dniu 20 października 2014 roku o godzinie 14:30 odbyły się konsultacje w ramach Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska z mieszkańcami budynków mieszkalnych znajdujących się u zbiegu ulic: Tuwima, Sienkiewicza i Odrodzenia w dzielnicy Wirek.

- W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta Ruda Śląska, pracownicy MPGM i MOPS oraz przedstawiciele Instytutu Rozwoju Miast z Krakowa (wykonawca projektu).
- Mieszkańcy osiedla zostali poinformowani o spotkaniu poprzez rozwieszone wcześniej na placu plakaty i zaproszenia. Niemniej jednak niewiele osób pojawiło się w wyznaczonym czasie. Ostatecznie, mimo wczesnej pory, w spotkaniu wzięło udział około 5 osób.
- Pracownicy Instytutu Rozwoju Miast omówili zasady Programu renowacji podwórek, następnie zaprezentowali plansze ze zdjęciami realizacji rozwiązań projektowych wybranych podwórek. Ilustracje zostały usystematyzowane w trzy kategorie: porządkowanie, zazielenienie, malowanie. Taki podział pozwolił na zainspirowanie mieszkańców i ułatwił sprecyzowanie potrzeb oraz oczekiwań dotyczących zagospodarowania przestrzeni ich podwórek. W trakcie prezentacji szczególny nacisk położono na fakt, że przestrzeń podwórka służyć ma mieszkańcom i w związku z tym przyszła realizacji projektu powinna w jak największym stopniu odzwierciedlać potrzeby „podwórkowej wspólnoty”.
- Wybrane podwórko, zdaniem mieszkańców, stanowi wizytówkę tej części dzielnicy Wirek. W każdy czwartek w jego pobliżu odbywają się targi, na które zjeżdżają się mieszkańcy nie tylko Rudy Śląskiej, ale i miast sąsiednich. Z powodu niedostatecznej liczby miejsc parkingowych, większość przyjezdnych parkuje na tym właśnie podwórku, co bardzo utrudnia domownikom jego użytkowanie, pozbawiając ich jednocześnie miejsc do parkowania własnych pojazdów.
- Oprócz dominującej funkcji parkingu, zgromadzeni wymienili jeszcze jeden istotny problem – brak odpowiedniej infrastruktury w zakresie odprowadzania wód opadowych. Teren jest nieutwardzony i pochyły, w związku z czym na pierwsze miejsce wysuwa się konieczność jego wyrównania i drenażu.
- Ponadto podkreślono, iż z dachów niekiedy spadają odłamki, co wymaga przeprowadzenia natychmiastowych prac naprawczych.
- Na podwórku znajduje się jedno drzewo, pod którym umieszczono stolik z krzesłami. Mieszkańcy zadeklarowali potrzebę spędzania czasu na świeżym powietrzu, integracji przy „wspólnej kawie”. Wyrazili również chęć pielęgnacji własnych roślin, czego załączkiem są ustawione gdzieś donice z kwiatami.
- Uzgodniono zatem, że:
 - ✓ teren zostanie podzielony na 2 części, o różnych funkcjach użytkowych: strefę parkingową oraz strefę rekreacyjną „dla mieszkańców”, oddzielone od siebie pasem zieleni,
 - ✓ w strefie rekreacyjnej powinny znaleźć się ławeczki, stoliki, a także plac zabaw dla dzieci,
 - ✓ należy dostosować teren do potrzeb osób niepełnosprawnych, gdyż na terenie opracowania mieszka co najmniej jedna starsza osoba na wózku inwalidzkim,
 - ✓ wśród innych zaproponowanych rozwiązań znalazła się wiata śmietnikowa oraz dodatkowe oświetlenie całego obszaru.
- W czasie spotkania wyłoniono lokalnego lidera do pośredniczenia w kontaktach pomiędzy mieszkańcami a realizatorami projektu.
- Za dobry pomysł uznano realizację murali – na projektowanym obszarze znajdują się aż 2 odsłonięte ściany. Dyskusji poddano również propozycję zielonych ścian. Zaistniała jednak obawa zniszczenia zieleni przez częste remonty kamienic, w związku z czym pomysł ten ostatecznie odrzucono.

PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI

Z zakresu infrastruktury:

- wydzielenie miejsc parkingowych dla mieszkańców i klientów targu,
- wyznaczenie drogi dojazdowej do budynków nr 4 i 4A,
- wykonanie odwodnienia terenu,
- wypoziomowanie terenu, dostosowanie do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych.

Z zakresu małej architektury:

- montaż ławek i stolików odpornych na uszkodzenia,
- budowa wiaty śmietnikowej.

Z zakresu zieleni:

- nasadzenie drzew, krzewów,
- wprowadzenie zieleni izolacyjnej od ul. Odrodzenia.

Z zakresu sportu i rekreacji:

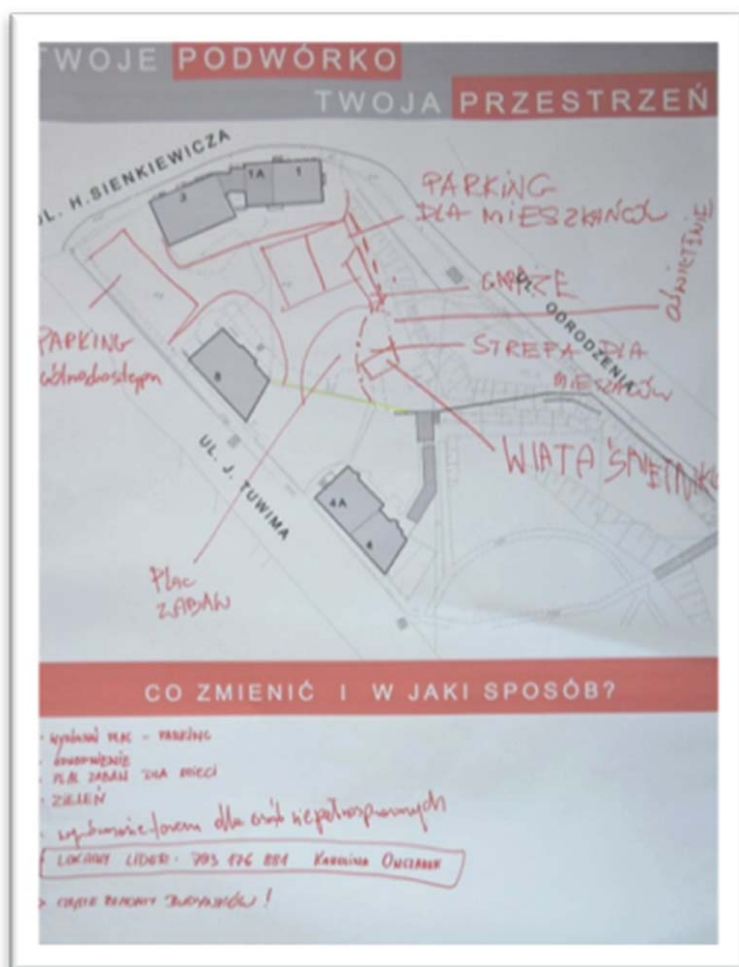
- budowa placu zabaw (w tym huśtawki, piaskownicy).

Z zakresu ochrony i bezpieczeństwa:

- wprowadzenie oświetlenia,
- ogrodzenie placu zabaw.

Inne

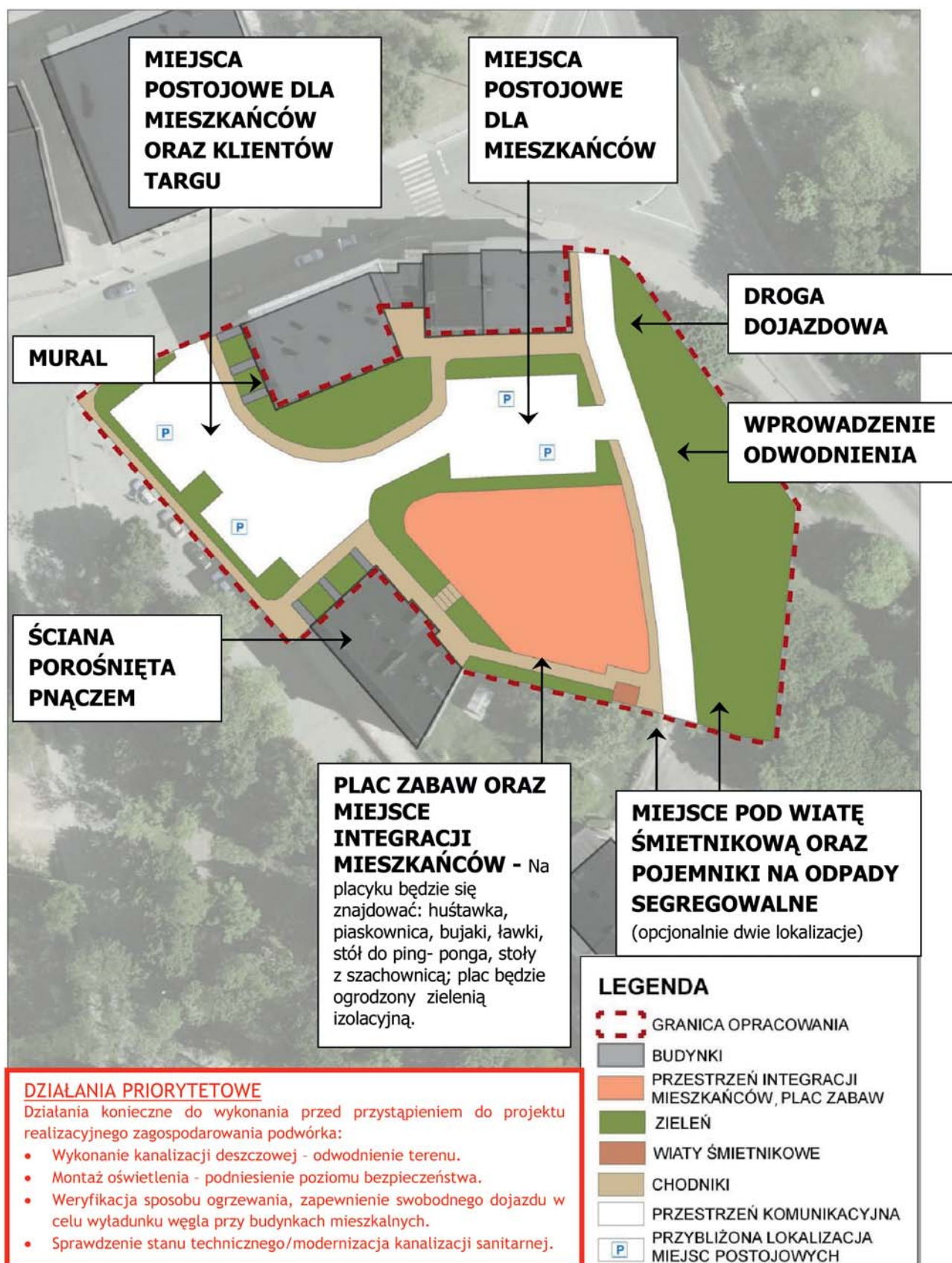
- remont kamienic ze względu na szkody górnicze.

ZDJĘCIA Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

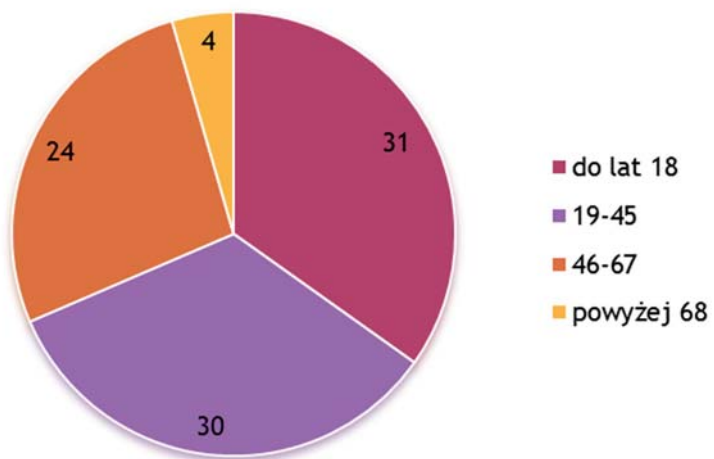
WSTĘPNA KONCEPCJA

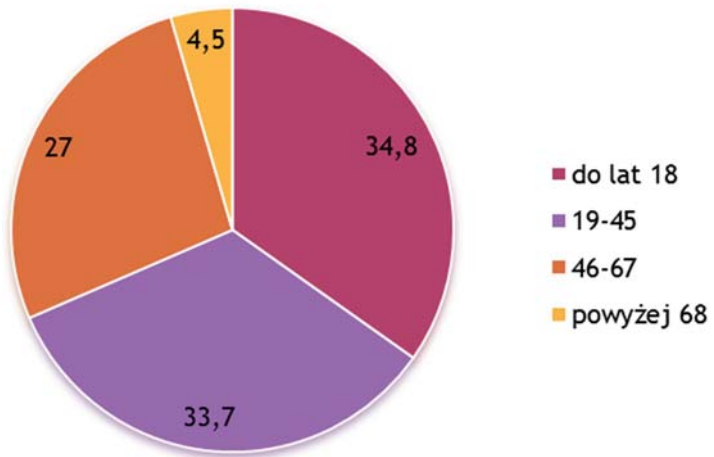
STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

przedziały wiekowe	mieszkańcy	%
do lat 18	31	34,8
19-45	30	33,7
46-67	24	27
powyżej 68	4	4,5
SUMA	89	100

Liczba ludności

Procent ludności

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W dniu 27 listopada 2014 r. w ramach Programu renowacji podwórek odbyły się kolejne spotkania z mieszkańcami, na którym zaprezentowano koncepcje zagospodarowania podwórek. O spotkaniach mieszkańcy zostali zawiadomieni za pomocą plakatów, dodatkowo skontaktowano się z lokalnymi liderami.

Opracowane koncepcje zawierają postulaty mieszkańców zgłoszone w trakcie spotkań konsultacyjnych (w dniach 20-21 października 2014). Obecne na spotkaniu osoby miały możliwość zapoznania się z przygotowanymi projektami kierunków zmian oraz zgłaszania swoich uwag.

Poinformowane zostały również o możliwości wglądu do dokumentacji za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Ruda Śląska, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej oraz serwisu internetowego projektu „Miasto3” (obszar funkcjonalny Chorzów/Ruda Śląska/Świętochłowice).

Mieszkańcy zaakceptowali przygotowaną koncepcję, nie zgłosili także żadnych uwag do przyjętych rozwiązań. Pojawiła się jedynie propozycja przeniesienia wiaty śmietnikowej bliżej ul. Odrodzenia oraz wprowadzenie siłowni, pod chmurką.

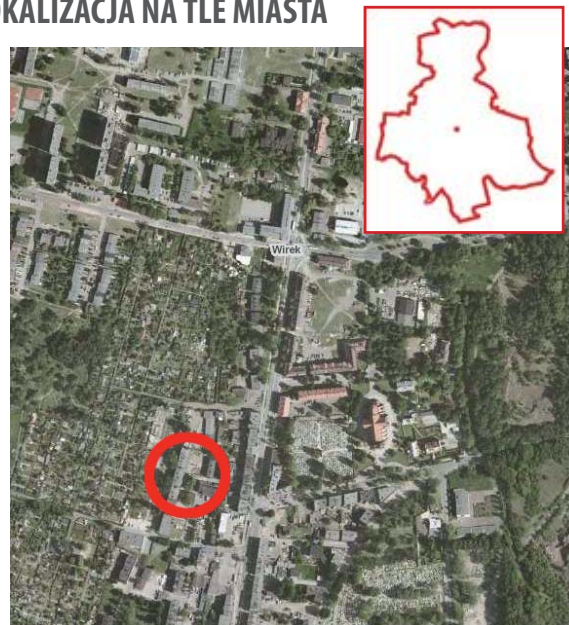
PODWÓRKO – UL. STRAŻACKA 12/ UL.KAŁUSA 18-28 – WIREK

POŁOŻENIE

Analizowane podwórko położone jest w centralnej części Miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Wirek. Omawiana przestrzeń ograniczona jest od strony zachodniej budynkiem przy Kałusa 18-28 oraz od strony wschodniej budynkiem przy ul. Strażackiej 12.

Powierzchnia analizowanego podwórka to ok. 22a.

LOKALIZACJA NA TLE MIASTA

STAN ISTNIEJĄCY

Komunikacja	Brak nawierzchni utwardzonych (drogi dojazdowej, chodnika). Brakuje parkingów. Występują dwa przeđepty w stronę budynku przy Strażackiej 12.
Śmietniki	Na terenie analizowanego podwórka znajdują się dwa śmietniki. Pierwszy pomiędzy budynkiem Kałusa 28, a Strażacką 12. Drugi umieszczony został na początku przy Strażackiej 10. Brakuje wiat oraz utwardzonej nawierzchni.
Place zabaw	Piaskownica wykonana przez mieszkańców.
Tereny zielone	Na terenie podwórka praktycznie nie występują tereny zielone. Jedynie na końcu podwórka znajdują się resztki trawnika. W początkowej części placu przy ogrodzeniu po wschodniej stronie rosną cztery duże drzewa.
Miejsca rekreacji	Brak
Oświetlenie	Brak
Inne	Na terenie podwórka znajdują się studzienki kanalizacyjne oraz dwa szamba betonowe. Brak systemów odwadniających teren.

RZUT PODWÓRKA

ZDJĘCIA TERENU

Zdj. 1: Plac przy ul. W. Kałusa 28, a Strażackiej 12.

Zdj. 2: Duże drzewa w węższej części podwórka.

Zdj. 3: Wejścia do klatek Strażacka 12 oraz śmietnik.

Zdj. 4: Wejścia do klatek ul. W. Kałusa 18, 20, 22.

Zdj. 5: Widok od strony północno-wschodniej placu.

Zdj. 6: Miejsce do siedzenia zaaranżowane przez mieszkańców.

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

W dniu 20 października 2014 roku o godzinie 14:30 odbyły się konsultacje w ramach Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska z mieszkańcami budynków mieszkalnych znajdujących się przy ul. Strażackiej 12 oraz Kałusa 18-28 w dzielnicy Wirek

- W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta Ruda Śląska, pracownicy MPGM i MOPS oraz przedstawiciele Instytutu Rozwoju Miast z Krakowa (wykonawca projektu).
- Mieszkańcy osiedla zostali poinformowani o spotkaniu poprzez rozwieszone wcześniej w klatkach schodowych plakaty i zaproszenia.
- Ze strony mieszkańców w spotkaniu uczestniczyło około 15 osób wśród których dominowały matki z małymi dziećmi oraz kobiety w średnim wieku.
- Pracownicy Instytutu Rozwoju Miast omówili zasady Programu renowacji podwórek, a następnie zaprezentowali plansze ze zdjęciami realizacji rozwiązań projektowych wybranych podwórek w Polsce. Ilustracje zostały usystematyzowane w trzy kategorie: porządkowanie, zazielenienie, malowanie. Taki podział pozwolił na zainspirowanie mieszkańców i ułatwił sprecyzowanie potrzeb oraz oczekiwań dotyczących zagospodarowania przestrzeni ich podwórek. W trakcie prezentacji szczególny nacisk położono na fakt, że przestrzeń podwórka służyć ma mieszkańcom i w związku z tym przyszła realizacja projektu powinna w jak największym stopniu odzwierciedlać potrzeby „podwórkowej wspólnoty”.
- Mieszkańcy wykazali znaczne zainteresowanie możliwością wzięcia udziału w projekcie oraz deklarowali swój udział w pracach związanych z jego realizacją.
- W trakcie dyskusji mieszkańcy zgłosili liczne problemy związane zarówno z przestrzenią podwórka jak i stanem zabudowy. Wśród najważniejszych spraw wymagających rozwiązania wymienili m.in.
 - ✓ brak odpowiedniej infrastruktury w zakresie odprowadzania wód opadowych,
 - ✓ konieczność wyrównania terenu i utwardzenie drogi do klatek schodowych,
 - ✓ brak oświetlenia podwórka (w odczuciu mieszkańców stwarza to poważne zagrożenie dla dzieci i dorosłych oraz sprzyja wandalizmowi),
 - ✓ konieczność uporządkowania terenu śmietnika i terenu wokół niego,
 - ✓ brak miejsca zabaw dla dzieci,
 - ✓ brak akceptacji dzieci na pobliskich placach zabaw.
- Jednym z najdłużej diskutowanych problemów był sposób zagospodarowania podwórka, który umożliwiłby stworzenie różnorodnej oferty dla dzieci. W dyskusji dużo miejsca poświęcono problemowi braku placu zabaw. Wiele pomysłów zgłosiły same dzieci, którym bardzo zależało na piaskownicy, zjeżdżalni, huśtawkach, bujanych konikach i drabinkach. Ponadto w dyskusji pojawiły się pomysły umieszczenia na placu zabaw domku do zabawy dla dziewczynek, mini boiska dla chłopców oraz namalowania na nawierzchni plansz do gry w klasy. Mieszkańcy zaproponowali także zainstalowanie kilku urządzeń w formie mini siłowni na świeżym powietrzu.
- Istotną kwestią poruszoną w dyskusji był problem zabezpieczenia placu przed dewastacją. Zgłoszono pomysł ogrodzenia całego placu w obawie przed psami. Mieszkańcy wyrazili ponadto obawy przed zniszczeniem placu zabaw przez wandalów.
- Za niezbędne uznano wykorzystanie do budowy placu zabaw urządzeń z materiałów trwałych takich jak beton i kamień (drewniane części mogłyby zostać skradzione na opał, a metalowe oddane na złom).
- Ze względu na obawy związane ze zniszczeniem rabat kwiatowych mieszkańcy wybrali urozmaicenie przestrzeni zielenią w formie krzewów, małych drzewek, pnączy, trawnika. W trakcie rozmowy

o roślinności zgłoszono również potrzebę cięć pielęgnacyjnych. Obecnie drzewa zacieniają teren oraz zbliżają się do okien.

- W trakcie dyskusji związanej z możliwością ożywienia przestrzeni podwórka poprzez wprowadzenie różnorodnych form graficznych, mieszkańcy wyrazili zainteresowanie pomysłem pomalowania betonowego muru (mural).
- Na zakończenie spotkania sporządzono listę propozycji aktywności, które należałoby uwzględnić przy opracowywaniu koncepcji zagospodarowania podwórka. Zgłoszone propozycje zostały zaakceptowane przez wszystkich zebranych. Na koniec konsultacji przedstawiciele IRM zaprosili mieszkańców na kolejne spotkanie, na którym zostanie przedstawiona koncepcja zagospodarowania uwzględniająca wnioski mieszkańców.

PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI

Z zakresu infrastruktury:

- utwardzenie drogi dojazdowej oraz zaprojektowanie chodników do budynków,
- wykonanie odwodnienia terenu,
- wyznaczenie miejsc parkingowych,
- montaż oświetlenia,
- wprowadzenie małych koszy na śmieci w okolicy placu zabaw.

Z zakresu małej architektury:

- wprowadzenie ławek wraz z stolikami na kawę w węższej części podwórka- materiał trudny do demontażu,
- budowa dwóch wiat śmietnikowych (na końcu oraz na początku podwórka).

Z zakresu zieleni:

- nasadzenie krzewów ozdobnych w strefie wejściowej z zachowaniem dojść do okienek do piwnic (węgiel),
- cięcia pielęgnacyjne istniejących drzew,
- stworzenie zielonej ściany w węższej części podwórka na fragmencie muru, za drzewami,
- założenie rabat lub zielona ściana wysoko przy wejściach,
- do klatek 18, 20, 22.

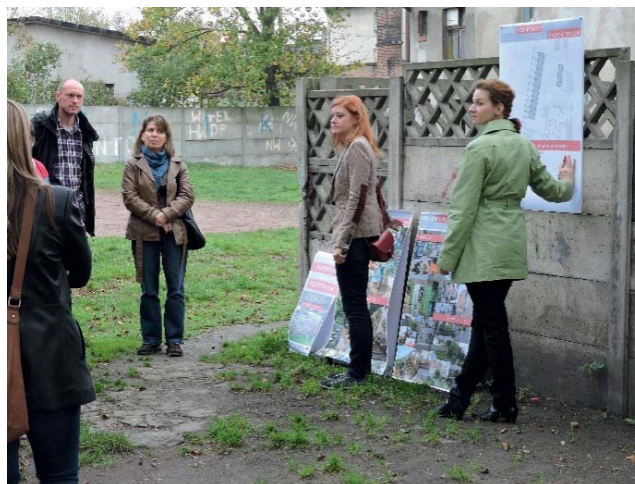
Z zakresu sportu i rekreacji:

- pomalowanie nawierzchni utwardzonej – forma gry na posadzce,
- zamykana piaskownica, zjeżdżalnia, koniki bujane, drabinki, domek dla dziewczynek, trzepak – klopsztańga,
- nawierzchnia z tarpanu pod huśtawkami,
- mini boisko do piłki nożnej.

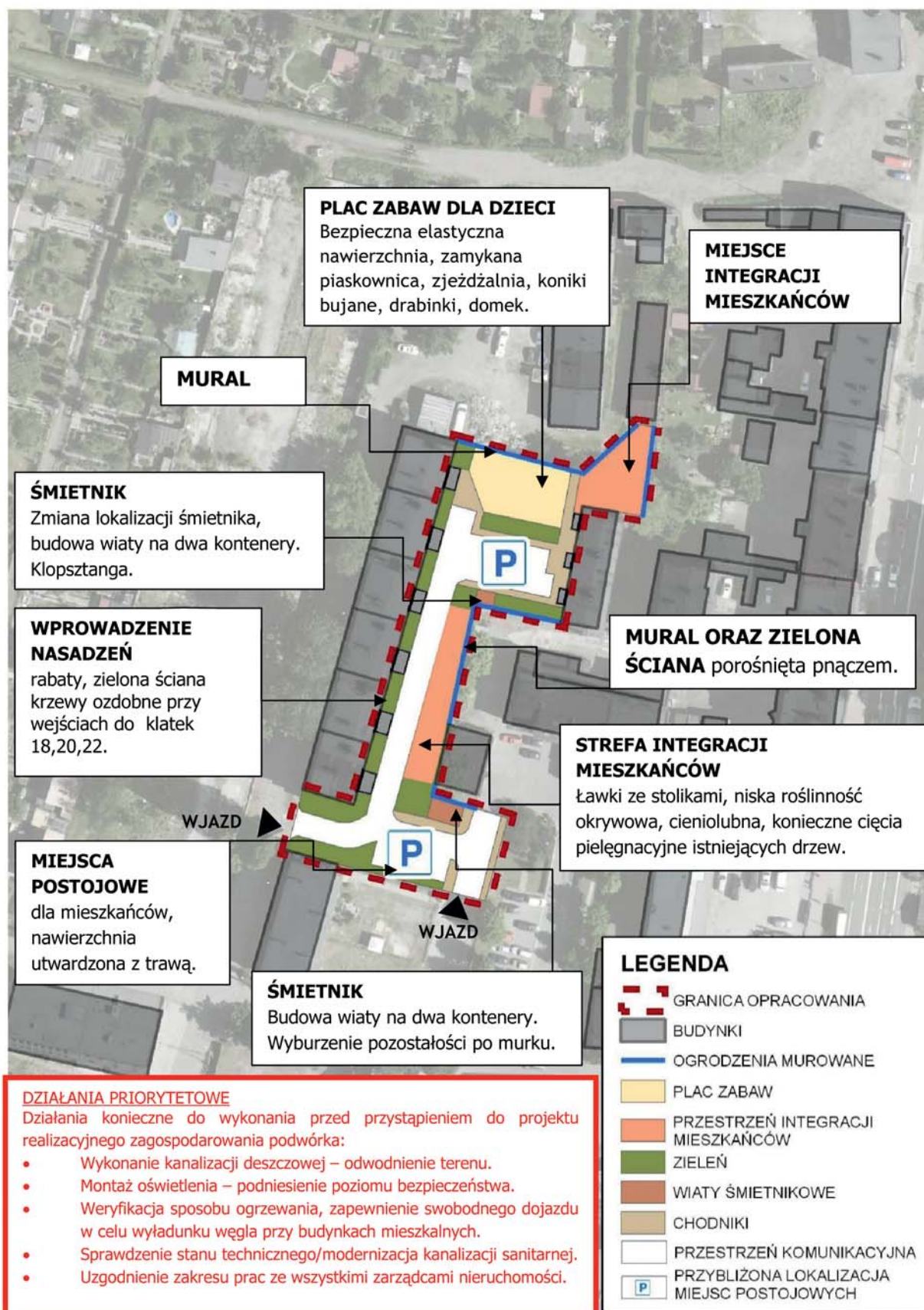
Z zakresu ochrony i bezpieczeństwa:

- ogrodzenie placu zabaw,
- częstsze patrole straży miejskiej.

ZDJĘCIA Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

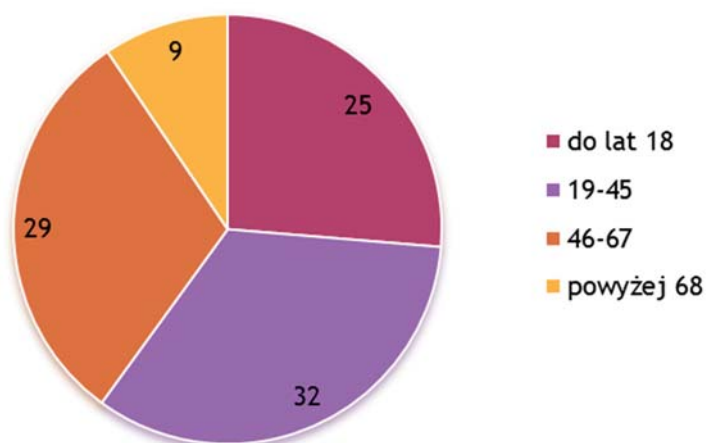
WSTĘPNA KONCEPCJA

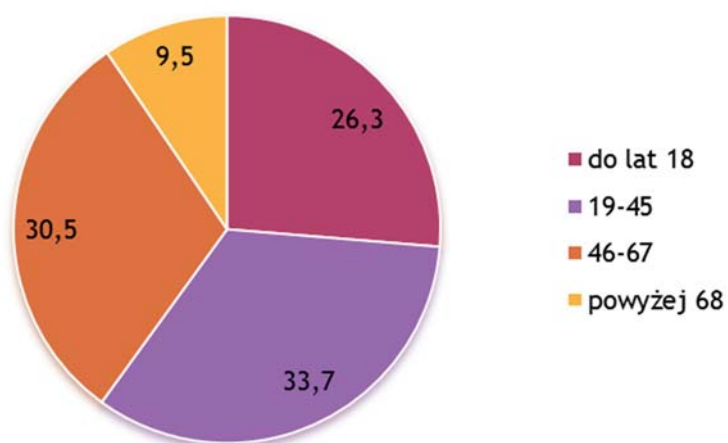
STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

przedziały wiekowe	mieszkańcy	%
do lat 18	25	26,3
19-45	32	33,7
46-67	29	30,5
powyżej 68	9	9,5
SUMA	95	100

Liczba ludności

Procent ludności

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W dniu 27 listopada 2014 r. w ramach Programu renowacji podwórek odbyły się kolejne spotkania z mieszkańcami, na którym zaprezentowano koncepcje zagospodarowania podwórek. O spotkaniach mieszkańcy zostali zawiadomieni za pomocą plakatów, dodatkowo skontaktowano się z lokalnymi liderami.

Opracowane koncepcje zawierają postulaty mieszkańców zgłoszone w trakcie spotkań konsultacyjnych (w dniach 20-21 października 2014). **Niestety ze strony mieszkańców nikt nie pojawił się na spotkaniu.** Istnieje jednak możliwość wglądu do dokumentacji za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Ruda Śląska, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej oraz serwisu internetowego projektu „Miasto3” (obszar funkcjonalny Chorzów/Ruda Śląska/Świętochłowice).

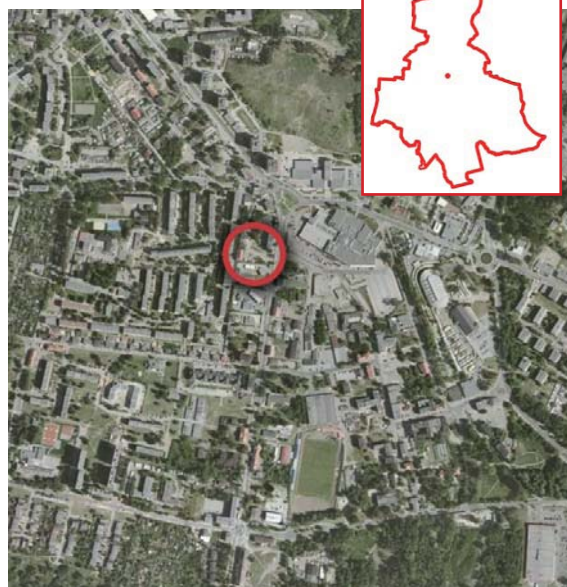
PODWÓRKO – UL. KRASIŃSKIEGO 20, 22, 22A – WIREK

POŁOŻENIE

Analizowane podwórkó zlokalizowane jest w centralnej części Miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Wirek. Obszar opracowania obejmuje plac zlokalizowany pomiędzy budynkami przy ul. Krasińskiego 20, 22, 22A a ul. 1 Maja.

Powierzchnia analizowanego terenu to ok. 12,9 a

LOKALIZACJA NA TLE MIASTA

STAN ISTNIEJĄCY

Komunikacja	Dojazd oraz dojście do podwórka odbywa się po nieutwardzonej nawierzchni. Jedynie wzdłuż budynków 20, 22 i 22A znajdują utwardzony chodnik zapewniający komunikację pomiędzy poszczególnymi wejściami do klatek.
Śmietniki	Śmietnik znajduje się w południowo-wschodniej części podwórka. Zlokalizowany jest na terenie zielonym, brakuje wiaty oraz utwardzonej nawierzchni.
Place zabaw	Piaskownica wykonana przez mieszkańców.
Tereny zielone	Powierzchnie biologicznie czynną stanowią niewielkie fragmenty trawników oraz zakrzewień.
Miejsca rekreacji	Prowizoryczne ławeczki wykonane przez mieszkańców zlokalizowane północnej części podwórka.
Oświetlenie	Oświetlenie znajduje się jedynie nad wejściami do klatek.
Inne	W centralnej części podwórka znajduje się wykonany przez mieszkańców trzepak.

RZUT PODWÓRKA

ZDJĘCIA TERENU

Zdj. 1: Widok od ul. 1 Maja.

Zdj. 2: Garaż i budynki gospodarcze.

Zdj. 3: Piaskownica.

Zdj. 4: Plac przed budynkami mieszkalnymi.

Zdj. 5: Lokalny parking i „budy” do likwidacji.

Zdj. 6: Szambo.

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

W dniu 20 października 2014 roku o godzinie 16.30 odbyły się konsultacje w ramach Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska z mieszkańcami budynków mieszkalnych znajdujących się przy ul. Krasińskiego 20, 22, 22A w dzielnicy Wirek.

- W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta Ruda Śląska, pracownicy MPGM i MOPS oraz Instytutu Rozwoju Miast z Krakowa (wykonawca projektu).
- Ze strony mieszkańców w spotkaniu uczestniczyło około 15 osób w różnym wieku.
- Mieszkańcy zostali poinformowani o spotkaniu poprzez rozwieszone wcześniej na w klatkach schodowych plakaty i zaproszenia.
- Pracownicy Instytutu Rozwoju Miast omówili zasady Programu renowacji podwórek, a następnie zaprezentowali plansze ze zdjęciami realizacji rozwiązań projektowych wybranych podwórek. Ilustracje zostały usystematyzowane w trzy kategorie: porządkowanie, zazielenienie, malowanie. Taki podział pozwolił na zainspirowanie mieszkańców i ułatwił sprecyzowanie potrzeb i oczekiwań dotyczących zagospodarowania przestrzeni ich podwórek. W trakcie prezentacji szczególny nacisk położono na fakt, że przestrzeń podwórka służyć ma mieszkańcom i w związku z tym przyszła realizacji projektu powinna w jak największym stopniu odzwierciedlać potrzeby „podwórkowej wspólnoty”.
- Mieszkańcy wykazali znaczne zainteresowanie możliwością wzięcia udziału w projekcie oraz deklarowali swój udział w pracach związanych z jego realizacją.
- W trakcie dyskusji mieszkańcy zgłosili liczne problemy związane zarówno z przestrzenią podwórka jak i stanem zabudowy. Wśród najważniejszych spraw wymagających rozwiązania wymienili m.in.
 - ✓ brak odpowiedniej infrastruktury w zakresie odprowadzania wód opadowych,
 - ✓ konieczność wyrównania terenu i zrobienia trawników,
 - ✓ brak oświetlenia podwórka,
 - ✓ konieczność uporządkowania terenu śmietnika i wskazanie miejsca do parkowania,
 - ✓ konieczność likwidacji „zabudowań” zlokalizowanych przy ogrodzeniu,
 - ✓ brak miejsca zabaw dla dzieci.
- Jednym z najdłużej dyskutowanych problemów był sposób zagospodarowania podwórka, który umożliwiłby stworzenie różnorodnej oferty dla dzieci. W dyskusji dużo miejsca poświęcono problemowi braku placu zabaw. Wiele pomysłów zgłosiły same dzieci, którym bardzo zależało na piaskownicy, zjeżdżalni, huśtawkach, bujanych konikach i drabinkach. Ponadto w dyskusji pojawiły się pomysły umieszczenia na placu zabaw domku do zabawy dla dziewczynek, mini boiska dla chłopców oraz namalowania na nawierzchni plansz do gry w klasy. Mieszkańcy zaproponowali także zainstalowanie kilku urządzeń w formie mini siłowni na świeżym powietrzu.
- Istotnym kwestią poruszoną w dyskusji był problem zabezpieczenia placu przed dewastacją. Zgłoszono pomysł ogrodzenia całego placu w obawie przed psami. Mieszkańcy wyrazili ponadto obawy przed zniszczeniem placu zabaw przez wandalów.
- Za niezbędne uznano wykorzystanie do budowy placu zabaw urządzeń z materiałów trwałych takich jak beton i kamień (drewniane części mogłyby zostać skradzione na opał, a metalowe oddane na złom).
- Ze względu na obawy związane ze zniszczeniem rabat kwiatowych mieszkańcy wybrali urozmaicenie przestrzeni zielenią w formie krzewów, małych drzewek, trawnika.
- W trakcie dyskusji związanej z możliwością ożywienia przestrzeni podwórka poprzez wprowadzenie różnorodnych form graficznych, mieszkańcy (szczególnie dzieci) wyrazili zainteresowanie pomysłem pomalowania betonowego muru (mural).

- Na zakończenie spotkania sporządzono listę propozycji aktywności, które należałoby uwzględnić przy opracowywaniu koncepcji zagospodarowania podwórka. Zgłoszone propozycje zostały zaakceptowane przez wszystkich zebranych. Na koniec konsultacji przedstawiciele IRM zaprosili mieszkańców na kolejne spotkanie, na którym zostanie przedstawiona koncepcja zagospodarowania uwzględniająca wnioski mieszkańców.

PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI

Z zakresu infrastruktury:

- zmiana organizacji komunikacji,
- miejsca parkingowe dla 6–8 samochodów ale nie w przestrzeni wskazanej rekreacji,
- utwardzone dróg dojazdowych, parkingów, ciągów pieszych.

Z zakresu małej architektury:

- zmiana lokalizacji śmietnika, budowa wiaty i utwardzenie podłoża,
- mural obok piaskownicy,
- domek dla dziewcząt,
- ewentualnie mini boisko dla chłopców,
- montaż ławek.

Z zakresu zieleni:

- uporządkowanie istniejącej zieleni,
- odbudowa trawników,
- nasadzenia kwiatów (ogródek).

Z zakresu sportu i rekreacji:

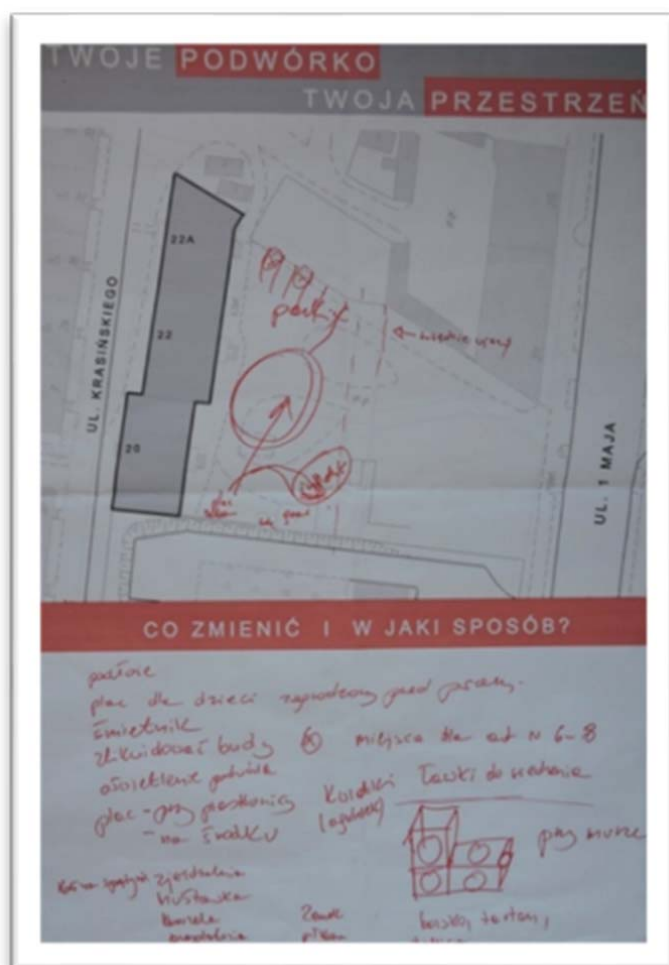
- plac zabaw (piaskownica, zjeżdżalnia, huśtawka, tablica).

Z zakresu ochrony i bezpieczeństwa:

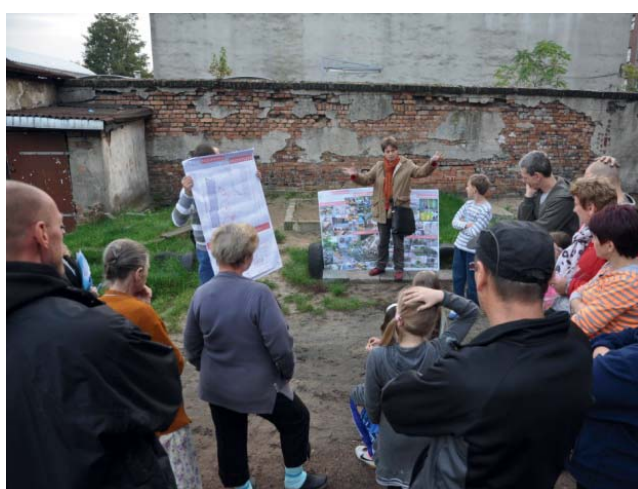
- oświetlenie.

Inne

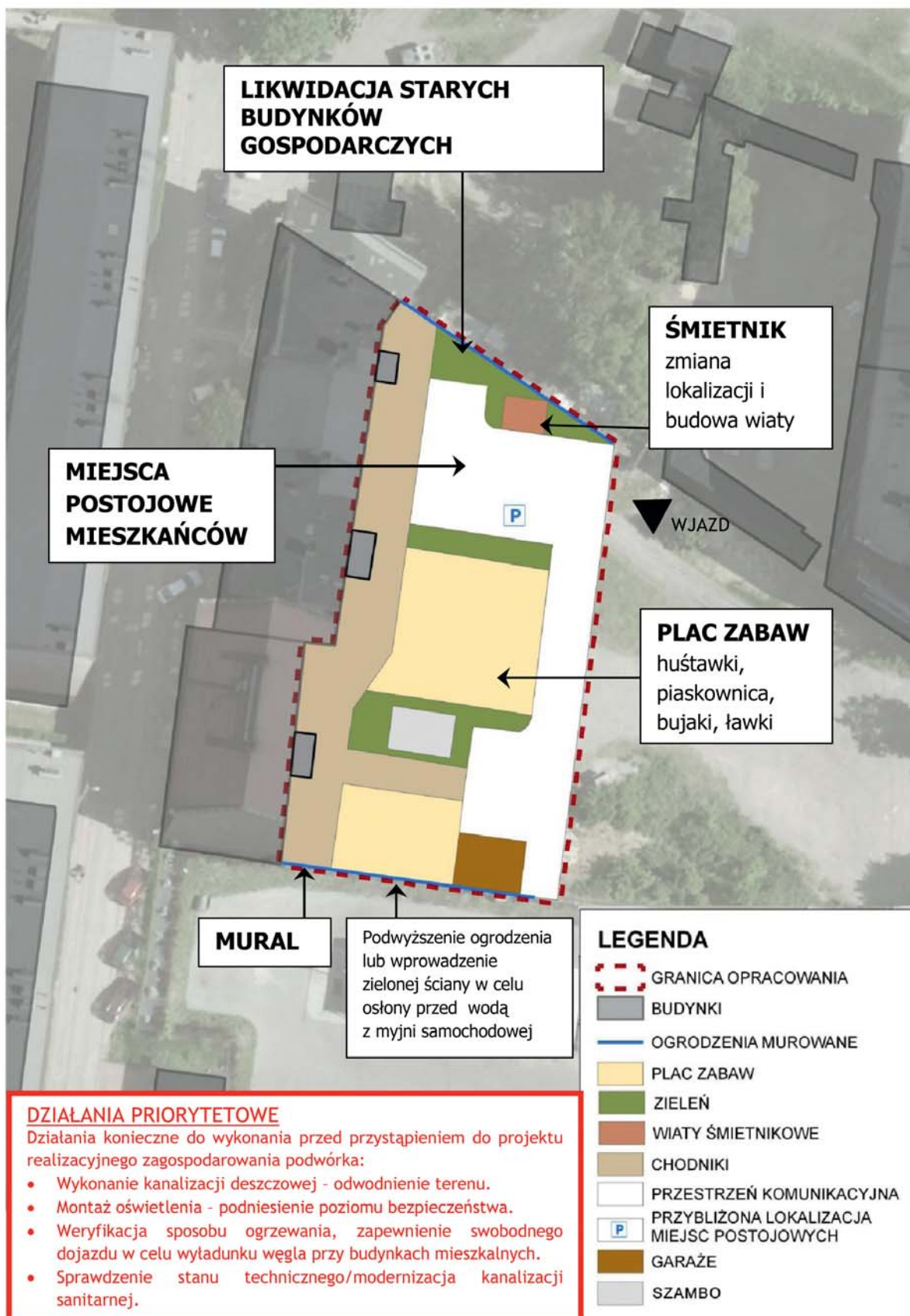
- uporządkowanie miejsca obok garaży w północnej części podwórka,
- likwidacja zabudowań zlokalizowanych przy ogrodzeniu.

ZDJĘCIA Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

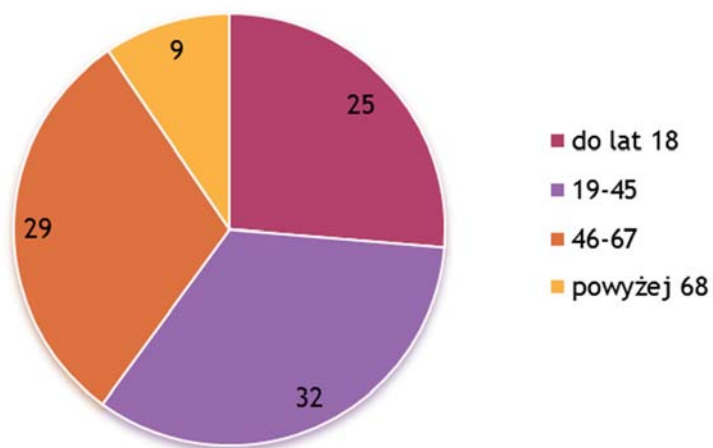
WSTĘPNA KONCEPCJA

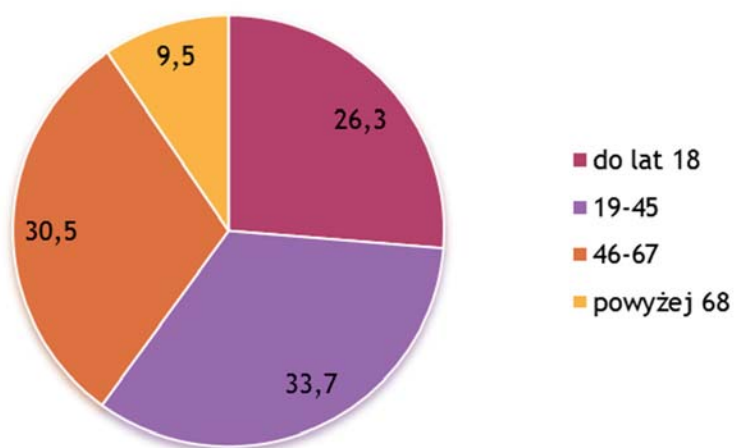
STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

przedziały wiekowe	mieszkańcy	%
do lat 18	29	31,9
19-45	33	36,3
46-67	20	22
powyżej 68	9	9,8
SUMA	91	100

Liczba ludności

Procent ludności

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W dniu 27 listopada 2014 r. w ramach Programu renowacji podwórek odbyły się kolejne spotkania z mieszkańcami, na którym zaprezentowano koncepcje zagospodarowania podwórek. O spotkaniach mieszkańcy zostali zawiadomieni za pomocą plakatów, dodatkowo skontaktowano się z lokalnymi liderami.

Opracowane koncepcje zawierają postulaty mieszkańców zgłoszone w trakcie spotkań konsultacyjnych (w dniach 20–21 października 2014). Obecne na spotkaniu osoby miały możliwość zapoznania się z przygotowanymi projektami kierunków zmian oraz zgłaszania swoich uwag.

Poinformowane zostały również o możliwości wglądu do dokumentacji za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Ruda Śląska, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej oraz serwisu internetowego projektu „Miasto3” (obszar funkcjonalny Chorzów/Ruda Śląska/Świętochłowice).

Mieszkańcy zaakceptowali przygotowaną koncepcję, nie zgłosili także żadnych uwag do przyjętych rozwiązań. Pojawiła się jedynie propozycja podwyższenia ogrodzenia (od strony południowej), tak aby para wodna z sąsiadującej myjni samochodowej nie przechodziła na plac zabaw.

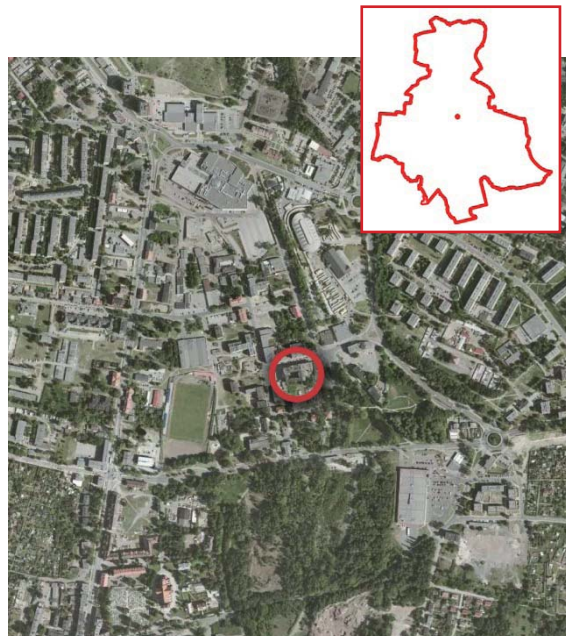
PODWÓRKO – UL. SIENKIEWICZA 11, 13, 13A, 13B – WIREK

POŁOŻENIE

Teren opracowania znajduje się w centralnej części miasta Ruda Śląska w dzielnicy Wirek. Jest to podwórko typu „studnia”, położone pomiędzy budynkami przy ulicy Sienkiewicza 13 i 11.

Powierzchnia analizowanego podwórka to ok. 2,6 a.

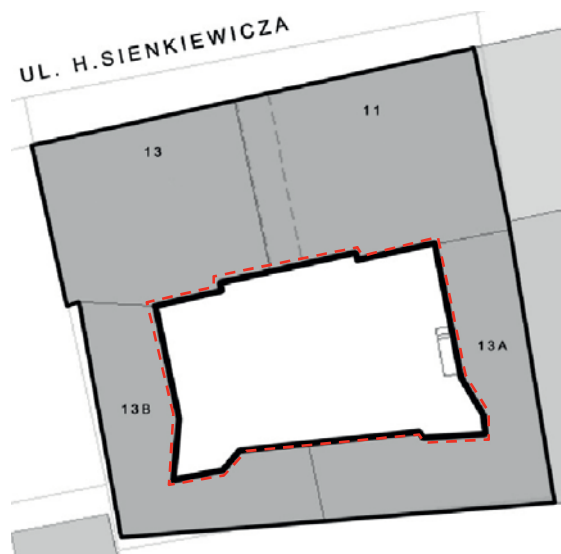
LOKALIZACJA NA TLE MIASTA

STAN ISTNIEJĄCY

Komunikacja	Brak utwardzonych ciągów komunikacyjnych.
Śmietniki	Brak
Place zabaw	Brak
Tereny zielone	Brak
Miejsca rekreacji	Brak
Oświetlenie	Brak
Inne	Brak

RZUT PODWÓRKA

ZDJĘCIA TERENU

Zdj. 1: Widok na elewację północno-zachodnią.

Zdj. 2: Brama wejściowa

Zdj. 3: Widok na elewację południową

Zdj. 4: Widok na elewację południowo-zachodnią

Zdj. 5: Widok z okna klatki schodowej

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

W dniu 20 października 2014 roku o godzinie 15:30 odbyły się konsultacje w ramach Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska z mieszkańcami budynków mieszkalnych znajdujących się przy ul. Sienkiewicza 13 w dzielnicy Wirek.

- W spotkaniu wzięli udział przedstawiciel Urzędu Miasta Ruda Śląska, pracownicy MPGM i MOPS oraz przedstawiciele Instytutu Rozwoju Miast z Krakowa (wykonawca projektu).
- Ze strony mieszkańców w spotkaniu uczestniczyło około 15 osób w różnym wieku, w tym znaczna grupa dzieci i młodzieży. Dodatkowo kilka obserwowało wydarzenie z oddali. Na spotkaniu zjawiał się także dziennikarz z Dziennika Zachodniego, który przeprowadził wywiad z mieszkańcami, a także udokumentował całe spotkanie.
- Obawy mieszkańców zbudzały wandalizm i nieuregulowane sprawy socjalne.
- Pracownicy Instytutu Rozwoju Miast omówili zasady Programu renowacji podwórek, a następnie zaprezentowali plansze ze zdjęciami realizacji rozwiązań projektowych wybranych podwórek. Ilustracje zostały usystematyzowane w trzy kategorie: porządkowanie, zazielenienie, malowanie. Taki podział pozwolił na zainspirowanie mieszkańców i ułatwił sprecyzowanie potrzeb oraz oczekiwań dotyczących zagospodarowania przestrzeni ich podwórek. W trakcie prezentacji szczególny nacisk położono na fakt, że przestrzeń podwórka służyć ma mieszkańcom i w związku z tym przyszła realizacja projektu powinna w jak największym stopniu odzwierciedlać potrzeby „podwórkowej wspólnoty”.
- Obecnie na spotkaniu dzieci zainteresowały się zdjęciami, co zainspirowało dorosłych do tworzenia własnych koncepcji. Najważniejsze okazało się uporządkowanie i utwardzenie nawierzchni. Wytyczono 3 ścieżki (do każdej klatki) nad poziomem gruntu.
- Przy klatkach zaproponowano ławeczki oraz zieleń. Ze względu na bardzo dużą liczbę dzieci korzystających z tak niewielkiego podwórka (ok. 20 osób), wyznaczono także strefę „dla dziecka” z niewielkim placem zabaw, piaskownicą. Dla urozmaicenia przestrzeni w bramie mogłoby powstać kolorowy mural.
- Mieszkańcy pozytywnie odnieśli się do pomysłu wspólnego tworzenia przestrzeni – malowania ścian, czy sadzenia i pielęgnacji roślin. Uznano, iż niezbędne będzie wykorzystanie trwałych materiałów, takich jak beton (np. betonowe donice z kwiatami, betonowy stół do ping-ponga), gdyż części drewniane czy metalowe elementy mogłyby zostać skradzione.
- Bardzo ważnym elementem jest w odczuciu mieszkańców zapewnienie odpowiedniego oświetlenia, zarówno w bramie, jak i na terenie podwórka.
- Na zakończenie spotkania sporządzono listę propozycji aktywności, które należałoby uwzględnić przy opracowywaniu koncepcji zagospodarowania podwórka. Zgłoszone propozycje zostały zaakceptowane przez wszystkich zebranych. Na koniec konsultacji przedstawiciele IRM zaprosili mieszkańców na kolejne spotkanie, na którym zostanie przedstawiona koncepcja zagospodarowania uwzględniająca wnioski mieszkańców.

PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI

Z zakresu infrastruktury:

- utwardzenie i zmiana nawierzchni podwórka,
- wykonanie odwodnienia terenu.

Z zakresu małej architektury:

- montaż ławek i stolika.

Z zakresu zieleni:

- nasadzenie w donicach roślinności cieniolubnej, pnączy zimozielonych.

Z zakresu sportu i rekreacji:

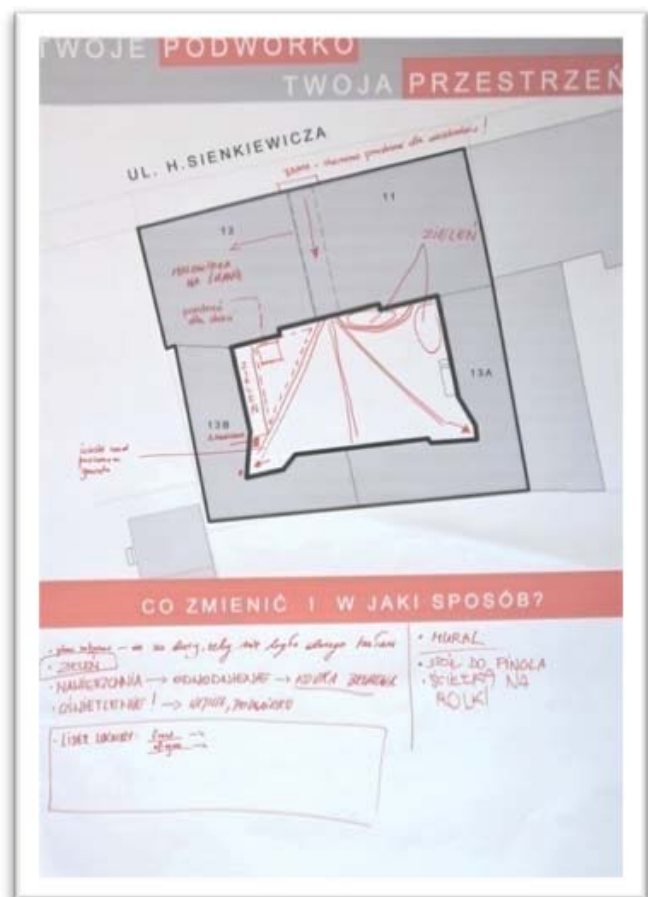
- budowa miejsca do spędzania czasu dla dzieci i młodzieży, np. stół do ping-ponga.

Z zakresu ochrony i bezpieczeństwa:

- założenie monitoringu,
- montaż oświetlenia (na podwórku i kłatkach schodowych).

Inne:

- współpraca z administracją,
- zmiana kolorystyki miejsca – ożywienie go (kwiatki na „fynsterbrecie”, odmalowanie zniszczonej elewacji),
- przeznaczenie pustostanów pod świetlicę.

ZDJĘCIA Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

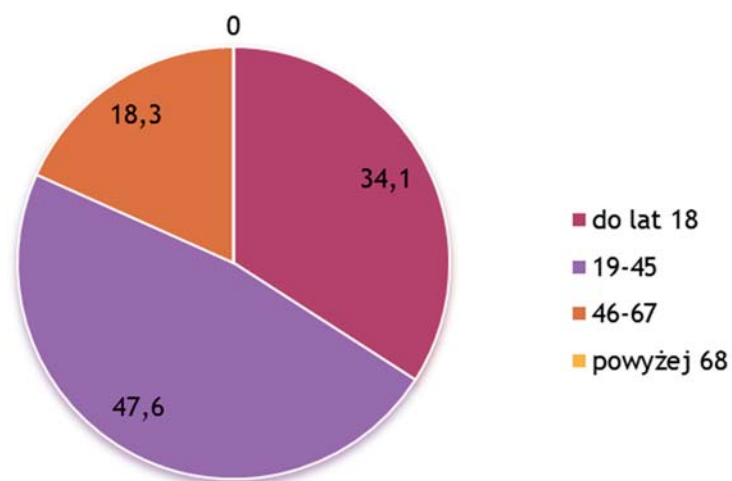
WSTĘPNA KONCEPCJA

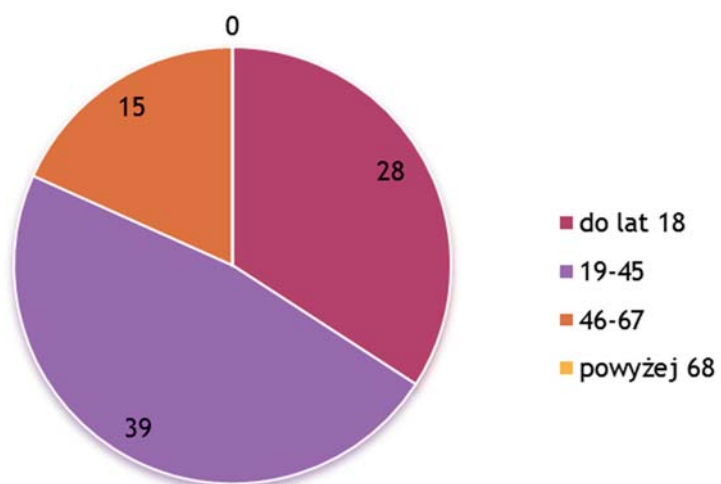
STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

przedziały wiekowe	mieszkańcy	%
do lat 18	28	34,1
19-45	39	47,6
46-67	15	18,3
powyżej 68	0	0
SUMA	82	100

Procent ludności

Liczba ludności

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W dniu 27 listopada 2014 r. w ramach Programu renowacji podwórek odbyły się kolejne spotkania z mieszkańcami, na którym zaprezentowano koncepcje zagospodarowania podwórek. O spotkaniach mieszkańcy zostali zawiadomieni za pomocą plakatów, dodatkowo skontaktowano się z lokalnymi liderami.

Opracowane koncepcje zawierają postulaty mieszkańców zgłoszone w trakcie spotkań konsultacyjnych (w dniach 20-21 października 2014). Obecne na spotkaniu osoby miały możliwość zapoznania się z przygotowanymi projektami kierunków zmian oraz zgłaszania swoich uwag.

Poinformowane zostały również o możliwości wglądu do dokumentacji za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Ruda Śląska, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej oraz serwisu internetowego projektu „Miasto3” (obszar funkcjonalny Chorzów/Ruda Śląska/Świętochłowice).

Mieszkańcy zaakceptowali przygotowaną koncepcję, nie zgłosili także żadnych uwag do przyjętych rozwiązań.

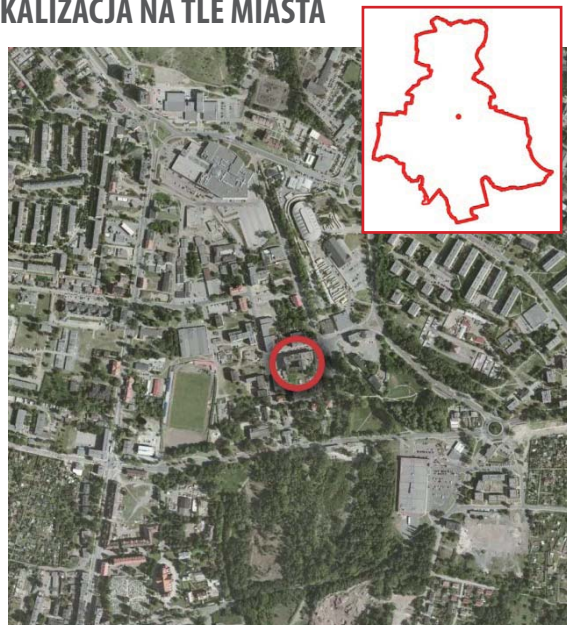
PODWÓRKO – UL. PODGÓRZE 5-15 – NOWY BYTOM – KAUFHAUS

POŁOŻENIE

Analizowane podwórko zlokalizowane jest w północnej części Miasta Ruda Śląska (położone blisko centrum) w dzielnicy Nowy Bytom. Omawiana przestrzeń ograniczona jest od strony północno-wschodniej budynkami przy ul. Podgórze, od strony zachodniej przestrzeń ograniczają tory kolejowe.

Powierzchnia analizowanego podwórka to ok. 16a.

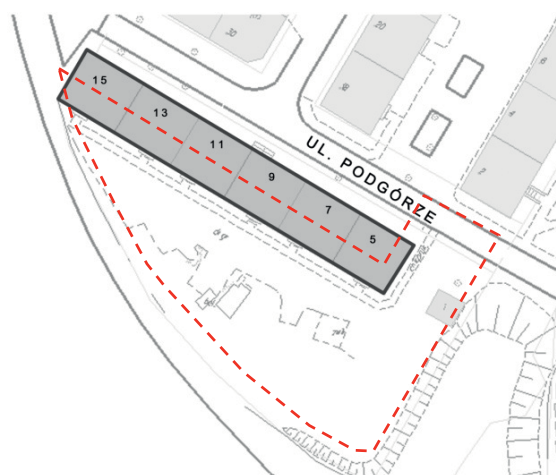
LOKALIZACJA NA TLE MIASTA

STAN ISTNIEJĄCY

Komunikacja	Powierzchnie utwardzone stanowią jedynie chodniki. Brakuje utwardzonych dróg dojazdowych, parkingów.
Śmietniki	Brakuje wiat śmietnikowych. Pojemniki stoją chaotycznie na nawierzchni nieutwardzonej.
Place zabaw	Piaskownica-stara i zniszczona, 4 ławki, miejsce zabaw dla dzieci-zrobione przez dzieci i ich rodziców.
Tereny zielone	Niewielki fragment zniszczonego trawnika (wydeptany, rozjeżdżony); zieleń składa się z zaniedbanych, rozrośniętych krzewów i drzew.
Miejsca rekreacji	Ławki, piaskownica
Oświetlenie	Podwórko jest oświetlone (lampy uliczne)
Inne	Szamba

RZUT PODWÓRKA

ZDJĘCIA TERENU

Zdj. 1: Chodnik prowadzący do poszczególnych sieni.

Zdj. 2: Widok na podwórko od strony muru.

Zdj. 3: Trzepak – klopsztanga.

Zdj. 4: Zielona część podwórka.

Zdj. 5: Pozostałości muru oddzielającego podwórko od torów kolejowych.

Zdj. 6: Miejsce rekreacji stworzone przez mieszkańców.

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

W dniu 21 października 2014 roku (wtorek) o godzinie 14:30 odbyły się konsultacje w ramach Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska z mieszkańcami budynków mieszkalnych przy ul. Podgórze 5-15, na osiedlu Kaufhaus.

- W spotkaniu wzięli udział przedstawiciel Urzędu Miasta Ruda Śląska, pracownicy MPGM i MOPS oraz przedstawiciele Instytutu Rozwoju Miast w Krakowie (wykonawca projektu).
- Mieszkańcy osiedla zostali poinformowani o spotkaniu poprzez rozwieszone wcześniej w klatkach schodowych plakaty i zaproszenia.
- W spotkaniu uczestniczyło około 16 osób głównie w średnim wieku, a także kilkoro dzieci.
- Wśród najważniejszych spraw wymagających rozwiązania mieszkańcy wymienili:
 - ✓ Utwardzenie powierzchni podwórka,
 - ✓ Stworzenie bogatej oferty dla dzieci,
 - ✓ Uporządkowanie terenu śmietników i wokół nich,
 - ✓ Stworzenie miejsc rekreacji dla mieszkańców.
- Pracownicy Instytutu Rozwoju Miast omówili zasady Programu renowacji podwórek, a następnie zaprezentowali plansze ze zdjęciami realizacji rozwiązań projektowych wybranych podwórek. Ilustracje zostały usystematyzowane w trzy kategorie: porządkowanie, zazielenienie, malowanie. Taki podział pozwolił na zainspirowanie mieszkańców i ułatwił sprecyzowanie potrzeb oraz oczekiwań dotyczących zagospodarowania przestrzeni ich podwórek.
- Po krótkim wprowadzeniu dotyczącym celów projektu, rozpoczęła się burzliwa dyskusja odnośnie braku utwardzonej drogi od południowej strony budynku. Zaproponowano utwardzenie kostką brukową. Mieszkańcy zwrócili uwagę na brak wyznaczonych parkingów (co znacząco zmniejsza bezpieczeństwo bawiących się tam licznie dzieci) a także powstające zastoiska wody – brak systemu odwadniającego teren. Poważnym problemem jest kwestia braków w murze oddzielającym podwórko od torów (mieszkańcy chcą aby mur wyremontować, ale pozostawić jedno przejście). Bardzo ważne jest aby został zapewniony dojazd do okienek piwnicznych.
- Jednym z dłużej omawianych problemów był sposób zagospodarowania podwórka, który umożliwiłby stworzenie różnorodnej oferty dla dzieci (20 osób). Ważne okazało się być stworzenie tej oferty ze względu, że obecnie dzieci chodzą bawić się za mur, na tory co jest bardzo niebezpieczne. Zaproponowano umieszczenie piaskownic, huśtawek, zjeżdżalni, stołu do tenisa stołowego. Ponadto w dyskusji pojawił się pomysł przeznaczenia muru dla dzieci do malowania (murale).
- W trakcie dyskusji mieszkańcy zwrócili uwagę na bardzo małą ilość śmietników w stosunku do zapotrzebowania (jeden śmietnik na cały budynek!). Obecnie istnienie jednego śmietnika powoduje, że spora część podwórka jest zaśmiecona.
- Ostatnim poruszonym tematem była kwestia uporządkowania znajdujących się na podwórku chlewków. Problemem z oświetleniem okazał się nie jego brak a złe umiejscowienie (latarnie są przeszkodami).
- Mieszkańcy zainteresowani są także realizacją miejsc do rekreacji, takich jak ławki oraz stoliki, gdzie mogli by spędzać wspólnie czas.
- Mieszkańcy entuzjastycznie odnieśli się do pomysłu wspólnego tworzenia przestrzeni – malowania ścian, czy sadzenia i pielęgnacji roślin. Zwrócili uwagę na to, że są gotowi pomóc przy realizacji projektu (ludzie dbają o swoje).
- Na zakończenie spotkania sporządzono listę propozycji, które należy uwzględnić w opracowywanej koncepcji zagospodarowania podwórka. Wyłoniono także lokalnego lidera do pośredniczenia w kon-

taktach pomiędzy mieszkańcami a realizatorami projektu. Przedstawiciele IRM-u zaprosili mieszkańców na kolejne spotkanie, na którym zostanie zaprezentowana wstępna koncepcja rewitalizacji podwórka uwzględniająca wnioski mieszkańców.

PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI

Z zakresu infrastruktury:

- utwardzenie drogi dojazdowej do budynków,
- wyznaczenie miejsc parkingowych (w południowo-wschodniej części),
- wykonanie odwodnienia terenu,
- dojazd do okienek piwnicznych.

Z zakresu małej architektury:

- montaż ławek i stolików, miejsca „do odpoczynku”,
- uporządkowanie śmietników, budowa wiaty śmietnikowej.

Z zakresu zieleni:

- uporządkowanie istniejącej zieleni,
- wprowadzenie zieleni maskującej ubytki w murze np. pnące.

Z zakresu sportu i rekreacji:

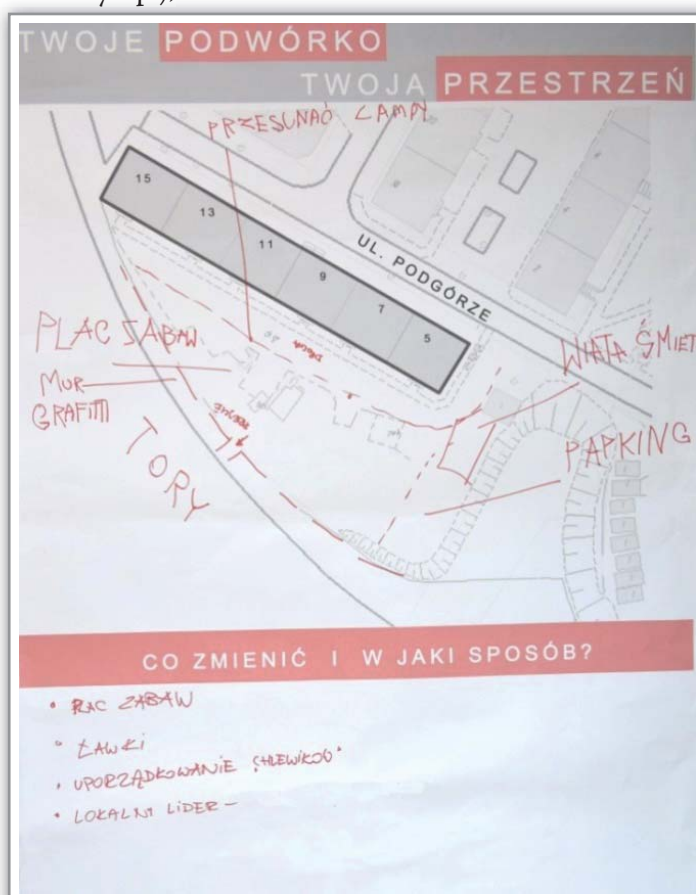
- budowa placu zabaw (w tym huśtawki, piaskownicy itp.),
- murale.

Z zakresu ochrony i bezpieczeństwa:

- ogrodzenie placu zabaw,
- uzupełnienie braków w murze (pozostawić miejsce do przejścia).

Inne

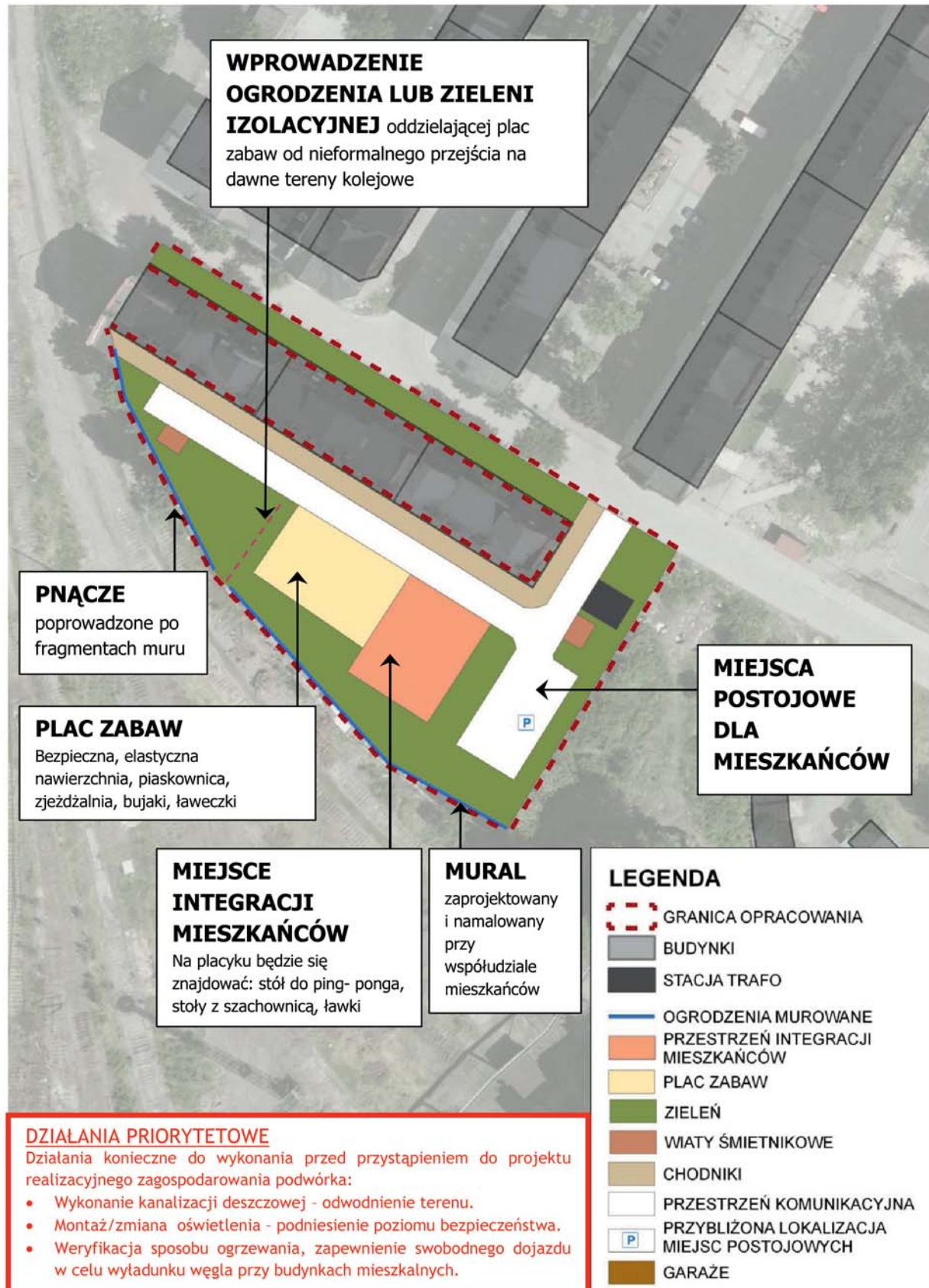
- przesunięcie latarni,
- uporządkowanie pozostałości po budynkach,
- gospodarczych (chlewikach),
- bezpieczeństwo.

ZDJĘCIA Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

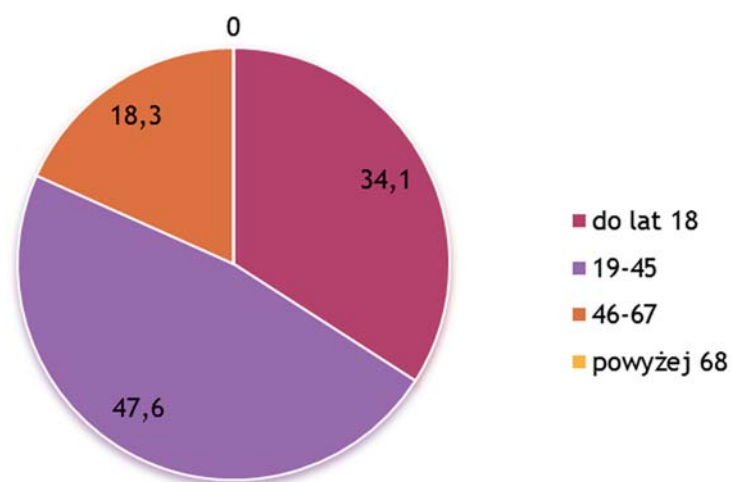
WSTĘPNA KONCEPCJA

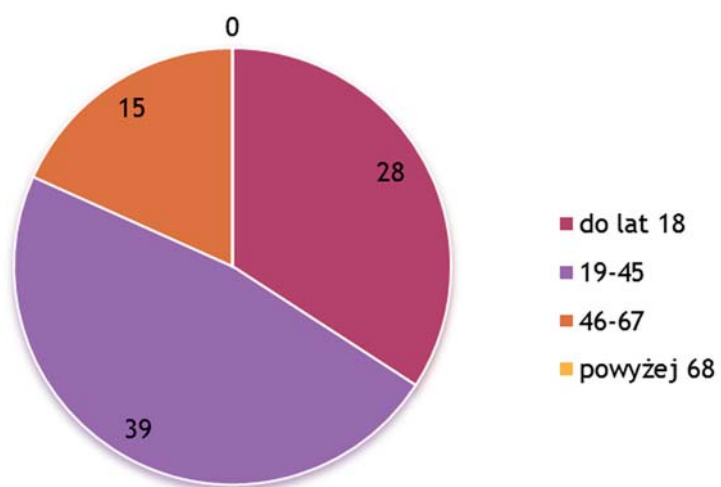
STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

przedziały wiekowe	mieszkańcy	%
do lat 18	29	28,2
19-45	40	38,8
46-67	26	25,2
powyżej 68	8	7,8
SUMA	103	100

Procent ludności

Liczba ludności

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W dniu 27 listopada 2014 r. w ramach Programu renowacji podwórek odbyły się kolejne spotkania z mieszkańcami, na którym zaprezentowano koncepcje zagospodarowania podwórek. O spotkaniach mieszkańcy zostali zawiadomieni za pomocą plakatów, dodatkowo skontaktowano się z lokalnymi liderami.

Opracowane koncepcje zawierają postulaty mieszkańców zgłoszone w trakcie spotkań konsultacyjnych (w dniach 20-21 października 2014). Obecne na spotkaniu osoby miały możliwość zapoznania się z przygotowanymi projektami kierunków zmian oraz zgłaszania swoich uwag.

Poinformowane zostały również o możliwości wglądu do dokumentacji za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Ruda Śląska, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej oraz serwisu internetowego projektu „Miasto3” (obszar funkcjonalny Chorzów/Ruda Śląska/Świętochłowice).

Mieszkańcy zaakceptowali przygotowaną koncepcję, nie zgłosili także żadnych uwag do przyjętych rozwiązań.

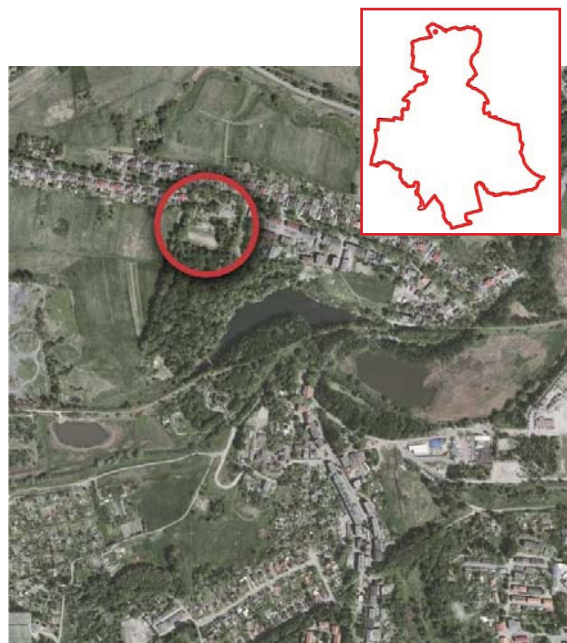
PODWÓRKO – UL. JANA III SOBIESKIEGO – RUDZKA KUŹNICA, RUDA

POŁOŻENIE

Przedmiotowe podwórko zlokalizowane jest w północnej części Miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Ruda, w części zwaną Rudzka Kuźnica. Obejmuje teren pomiędzy ul. Jana III Sobieskiego za miejskim przedszkolem nr 8, a Parkiem im. Jana III Sobieskiego.

Powierzchnia analizowanego terenu to ok. 105 a.

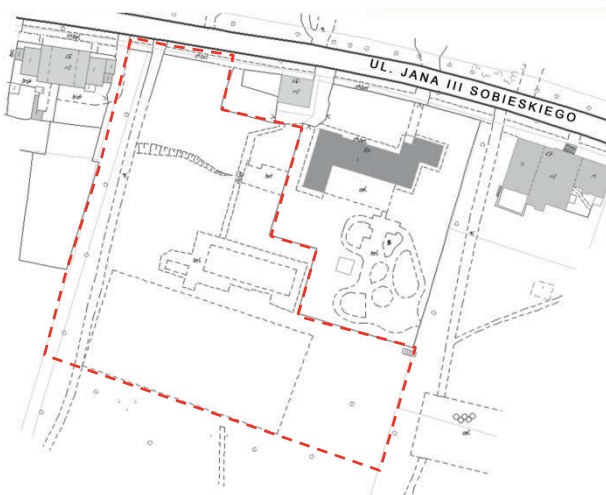
LOKALIZACJA NA TLE MIASTA

STAN ISTNIEJĄCY

Komunikacja	Wytyczone ścieżki o utwardzonej nawierzchni charakteryzują się niską jakością uniemożliwiającą poruszanie się osobą starszym, rowerom czy wózkiem dziecięcym.
Śmietniki	Brak. Ze względu na charakter terenu nie są potrzebne. Wyłącznie kosze na śmieci.
Place zabaw	Na placu znajdują się dwie huśtawki, dwie piaskownice oraz drewniane drabinki.
Tereny zielone	Powierzchnie placu stanowią głównie trawniki, pojedyncze drzewa oraz zieleń parkowa. Pomędzy boiskiem sportowym a placem znajdują się donice z kwiatami.
Miejsca rekreacji	Na placu znajduje się kilka ławek usytuowanych głównie przy trawiastym boisku do piłki nożnej.
Oświetlenie	Brak
Inne	Sąsiedztwo parku. Zasypany stary basen w centralnej części placu. Sąsiedztwo przedszkola.

RZUT PODWÓRKA

ZDJĘCIA TERENU

Zdj. 1: Ławki przy boisku.

Zdj. 2: Widok na huśtawki oraz chodnik.

Zdj. 3: Stan nawierzchni chodnika.

Zdj. 4: Droga przy zachodniej granicy placu.

Zdj. 5: Dojście do przedszkola.

Zdj. 6: Ogólny widok na plac zabaw.

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

W dniu 21 października 2014 roku o godzinie 14:30 odbyły się konsultacje społeczne w ramach Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska dotyczące podwórka znajdującego się przy budynku przedszkola miejskiego nr 8 ul. Jana III Sobieskiego 49 w dzielnicy Ruda w części zwanej Rudzka Kuźnica.

- W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta Ruda Śląska, pracownicy MPGM i MOPS oraz Instytutu Rozwoju Miast z Krakowa (wykonawca projektu).
- Mieszkańcy osiedla zostali poinformowani o spotkaniu poprzez rozwieszone wcześniej w klatkach schodowych plakaty i zaproszenia.
- Ze strony mieszkańców w spotkaniu uczestniczyło około 10 osób wśród których dominowały matki z małymi dziećmi oraz kobiety w średnim wieku. W spotkaniu uczestniczyła także radna dzielnicy.
- Pracownicy Instytutu Rozwoju Miast omówili zasady Programu renowacji podwórek, a następnie zaprezentowali plansze ze zdjęciami realizacji rozwiązań projektowych wybranych podwórek. Ilustracje zostały usystematyzowane w trzy kategorie: porządkowanie, zazielenienie, malowanie. Taki podział pozwolił na zainspirowanie mieszkańców i ułatwił sprecyzowanie potrzeb i oczekiwań dotyczących zagospodarowania przestrzeni ich podwórek. W trakcie prezentacji szczególny nacisk położono na fakt, że przestrzeń podwórka służyć ma mieszkańcom i w związku z tym przyszła realizacji projektu powinna w jak największym stopniu odzwierciedlać potrzeby „podwórkowej wspólnoty”.
- Mieszkańcy wykazali znaczne zainteresowanie możliwością wzięcia udziału w projekcie oraz deklarowali swój udział w pracach związanych z jego realizacją.
- W trakcie dyskusji mieszkańcy zgłosili liczne problemy związane zarówno z przestrzenią placu jak i stanem boiska sportowego. Wśród najważniejszych spraw wymagających rozwiązania wymienili m.in.
 - ✓ konieczność wyrównania terenu i realizację nowych ścieżek,
 - ✓ brak oświetlenia placu,
 - ✓ konieczność odwodnienia boiska sportowego i jego wyrównanie,
 - ✓ zły stan placu zabaw dla dzieci – konieczność doposażenia placu.
- Jednym z najdłużej dyskutowanych problemów był sposób zagospodarowania podwórka, który umożliwiłby stworzenie różnorodnej oferty dla dzieci. W dyskusji dużo miejsca poświęcono problemowi stanu placu zabaw – mieszkańcom zależy na realizacji nowej, bezpiecznej piaskownicy, zjeżdżalni, huśtawek, ścianki wspinaczkowej. Ponadto w dyskusji pojawiły się pomysły umieszczenia na placu zabaw mini boiska dla młodzieży oraz namalowania na nawierzchni plansz do gry w klasy. Mieszkańcy zaproponowali także zainstalowanie kilku urządzeń w formie mini siłowni na świeżym powietrzu.
- Ze względu na sąsiedztwo parku oraz skarpe konieczne jest także zrealizowanie po północnej stronie boiska piłkochwytyw.
- Warto podkreślić, że ta przestrzeń stanowi jako jedyna teren rekreacyjny w Rudzkiej Kuźnicy, zatem jej oddziaływanie będzie szersze, niż w przypadku typowych podwórek.
- Mieszkańcy zgłosili także potrzebę urozmaicenia przestrzeni zielenią w formie krzewów, małych drzewek, trawnika oraz donic z kwiatami.
- W trakcie dyskusji związanej z możliwością ożywienia przestrzeni placu wskazano na konieczność zachowania przejazdu do znajdujących się poza terenem stawów.
- Na zakończenie spotkania sporządzono listę propozycji aktywności, które należałoby uwzględnić przy opracowywaniu koncepcji zagospodarowania podwórka. Zgłoszone propozycje zostały zaakceptowane przez wszystkich zebranych. Na koniec konsultacji przedstawiciele IRM zaprosili mieszkań-

ców na kolejne spotkanie, na którym zostanie przedstawiona koncepcja zagospodarowania uwzględniająca wnioski mieszkańców.

PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI

Z zakresu infrastruktury:

- drenaż boiska do piłki nożnej, wymiana nawierzchni,
- kosze na śmieci,
- remont istniejących chodników oraz nowe ścieżki piesze i rowerowe.

Z zakresu małej architektury:

- możliwość lokalizacji sceny,
- siedziska wokół piaskownicy.

Z zakresu zieleni:

- odnowienie istniejących oraz dodanie nowych donic z kwiatami.

Z zakresu sportu i rekreacji:

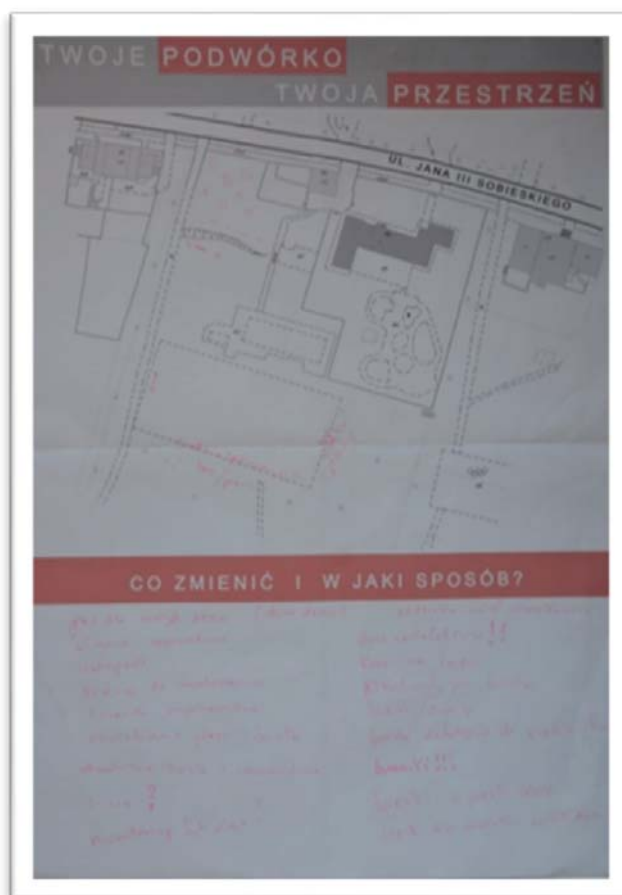
- mini siłownia,
- wzbogacenie placu zabaw o nowe urządzenia,
- skatepark,
- ściana do malowania,
- ściana wspinaczkowa,
- piłkochwyty wokół boiska do piłki nożnej,
- nowe boisko do siatkówki lub koszykówki.

Z zakresu ochrony i bezpieczeństwa:

- oświetlenie placu zabaw i boiska sportowego,
- monitoring.

Inne

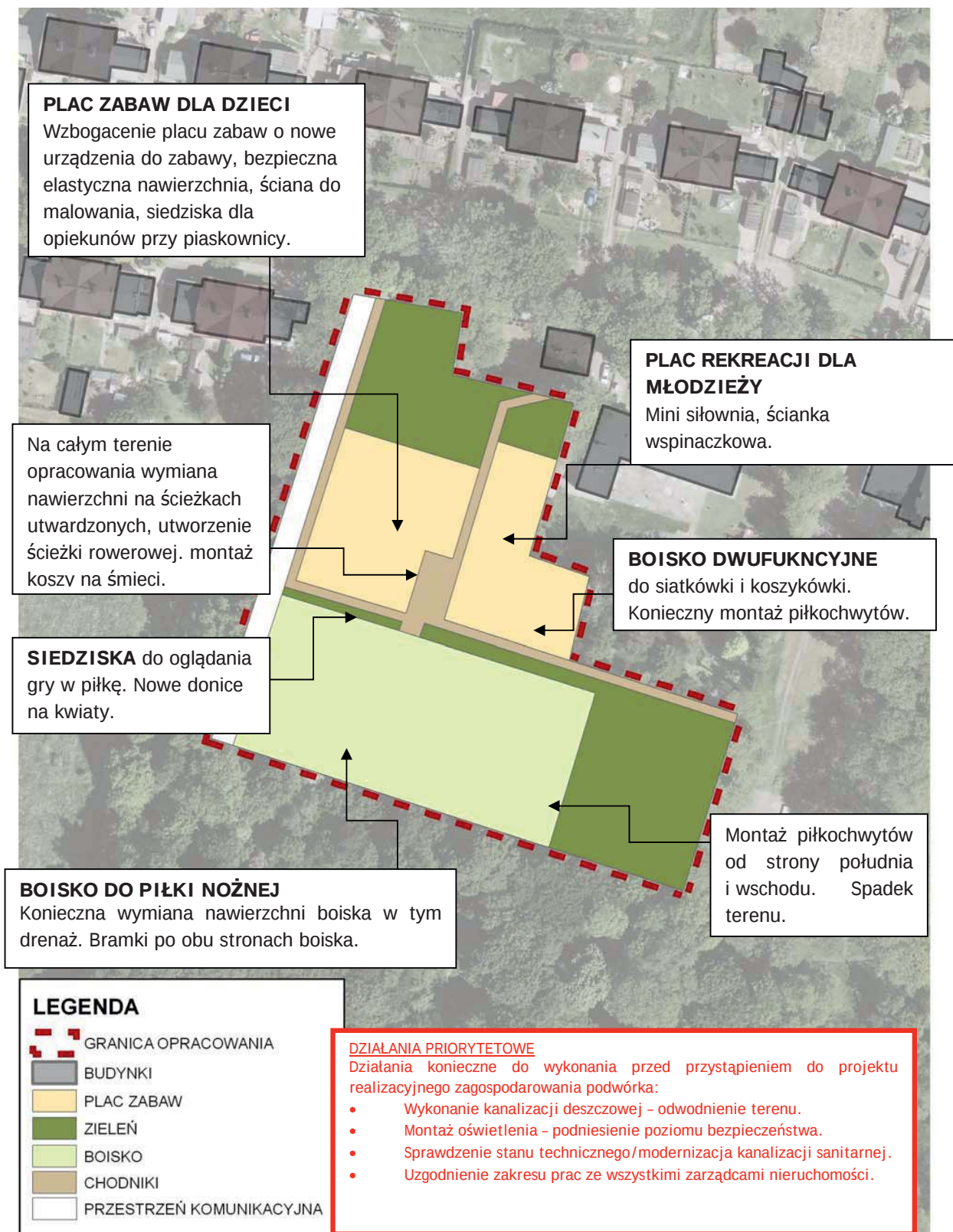
- odgrozdzenie od ulicy zielenią w postaci żywopłotu.

ZDJĘCIA Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

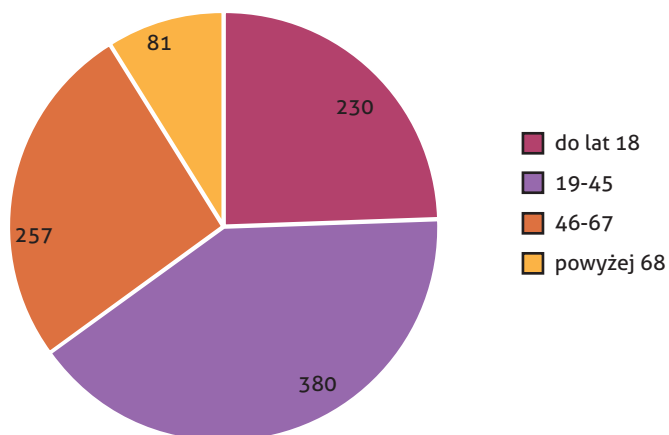
WSTĘPNA KONCEPCJA

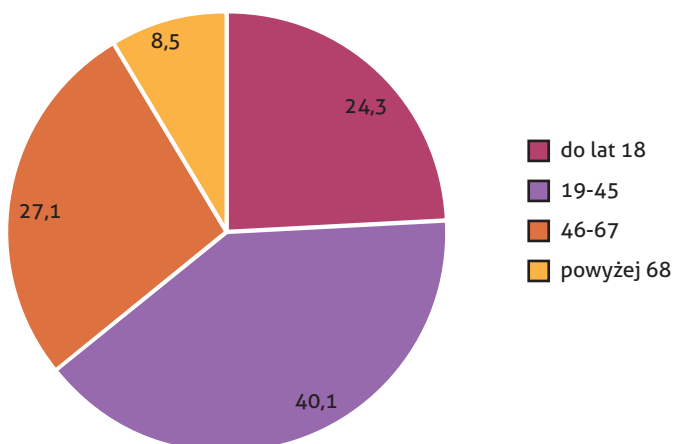
STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

przedziały wiekowe	mieszkańcy	%
do lat 18	230	24,26
19-45	380	40,08
46-67	257	27,11
powyżej 68	81	8,54
SUMA	948	100,00

Liczba ludności

Procent ludności

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W dniu 27 listopada 2014 r. w ramach Programu renowacji podwórek odbyły się kolejne spotkania z mieszkańcami, na którym zaprezentowano koncepcje zagospodarowania podwórek. O spotkaniach mieszkańcy zostali zawiadomieni za pomocą plakatów, dodatkowo skontaktowano się z lokalnymi liderami.

Opracowane koncepcje zawierają postulaty mieszkańców zgłoszone w trakcie spotkań konsultacyjnych (w dniach 20-21 października 2014). **Niestety ze strony mieszkańców nikt nie pojawił się na spotkaniu.** Istnieje jednak możliwość wglądu do dokumentacji za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Ruda Śląska, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej oraz serwisu internetowego projektu „Miasto3” (obszar funkcjonalny Chorzów/Ruda Śląska/Świętochłowice).

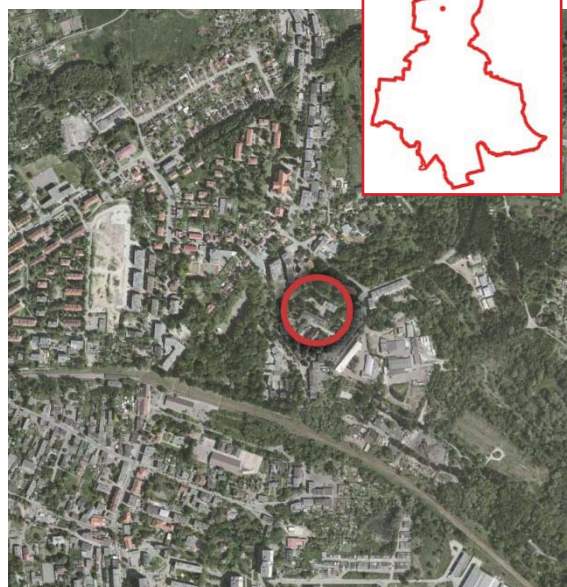
PODWÓRKO – UL. MATEJKI 7, 9, GÓRNICZA I WESOŁA – RUDA

POŁOŻENIE

Analizowane podwórko zlokalizowane jest w północnej części Miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Ruda. Ograniczone jest od strony zachodniej budynkiem przy ul. Matejki 7 oraz 9, od strony wschodniej budynkiem przy ul. Matejki 11. Od strony północnej garażami.

Powierzchnia analizowanego podwórka to ok. 14a.

LOKALIZACJA NA TLE MIASTA

STAN ISTNIEJĄCY

Komunikacja	Na podwórku praktycznie nie występuje nawierzchnia utwardzona, gdzieś tam pojawiają się śladowe ilości asfaltu. Brak jest wydzielonych miejsc parkingowych.
Śmietniki	Śmietniki zlokalizowane są na wejściu do podwórka, przy ulicy Jana Matejki. Brak wiat.
Place zabaw	Brak. Zniszczona piaskownica
Tereny zielone	Na podwórku występuje duży udział zieleni. W centrum podwórka znajdują się resztki trawnika. Wokół podwórka znajdują się liczne drzewa (w bardzo bliskiej okolicy znajduje się park miejski).
Miejsca rekreacji	Brak
Oświetlenie	Brak
Inne	Na terenie podwórka znajdują się liczne zastoiska wody. Występują uciążliwe skutki chowu zwierząt (drobiu) przez mieszkańców sąsiadującego budynku.

RZUT PODWÓRKA

ZDJĘCIA TERENU

Zdj. 1: Widok na garaże w północno- zachodniej części Podwórka.

Zdj. 2: Widok na przełączkę – tworzącą bramę na podwórko.

Zdj. 3: Widok na piaskownicę – centralna część placu.

Zdj. 4: Chaotycznie zaparkowane pojazdy.

Zdj. 5: Wolna przestrzeń, częściowo zadrzewiona.

Zdj. 6: Utwardzone wyjazdy z garażów.

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

W dniu 21 października 2014 roku o godzinie 14:30 odbyły się konsultacje w ramach Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska z mieszkańcami budynków mieszkalnych znajdujących się przy ul. Jana Matejki 7,9 Górnicej i Wesołej w dzielnicy Ruda.

- W spotkaniu wzięli udział przedstawiciel Urzędu Miasta Ruda Śląska, pracownicy MPGM, MOPS, radna dzielnicy oraz przedstawiciele Instytutu Rozwoju Miast z Krakowa (wykonawca projektu).
- Ze strony mieszkańców w spotkaniu uczestniczyło około 20 osób. W dyskusję zaangażowali się mężczyźni, kobiety a także osoby starsze.
- Pracownicy Instytutu Rozwoju Miast omówili zasady Programu renowacji podwórek, a następnie zaprezentowali plansze ze zdjęciami realizacji rozwiązań projektowych wybranych podwórek. Ilustracje zostały usystematyzowane w trzy kategorie: porządkowanie, zazielenienie, malowanie. Taki podział pozwolił na zainspirowanie mieszkańców i ułatwił sprecyzowanie potrzeb i oczekiwań dotyczących zagospodarowania przestrzeni ich podwórek. W trakcie prezentacji szczególny nacisk położono na fakt, że przestrzeń podwórka służyć ma mieszkańcom i w związku z tym przyszła realizacja projektu powinna w jak największym stopniu odzwierciedlać potrzeby „podwórkowej wspólnoty”.
- Mieszkańcy wykazali znaczne zainteresowanie możliwością wzięcia udziału w projekcie oraz deklarowali swój udział w pracach związanych z jego realizacją.
- W trakcie dyskusji mieszkańcy zgłosili liczne problemy związane zarówno z przestrzenią podwórka jak i stanem zabudowy. Wśród najważniejszych spraw wymagających rozwiązania wymienili m.in.
 - ✓ brak wiaty na śmieci- biegające szczury- konieczność uporządkowania terenu,
 - ✓ brak odpowiedniej infrastruktury w zakresie odprowadzania wód opadowych,
 - ✓ konieczność wyrównania terenu i utwardzenie drogi,
 - ✓ usunięcie nielegalnej hodowli drobiu,
 - ✓ brak oświetlenia podwórka (w odczuciu mieszkańców stwarza to poważne zagrożenie dla dzieci i dorosłych),
 - ✓ brak miejsca zabaw dla dzieci,
 - ✓ zagrożenie ze strony szczurów.
- Jednym z najdłużej dyskutowanych problemów był sposób zagospodarowania podwórka, który umożliwiłby stworzenie różnorodnej oferty dla dzieci oraz zabezpieczył miejsca postojowe dla mieszkańców. Mieszkańcy poprosili o dwie wersje koncepcji z różną lokalizacją parkingów i placu zabaw.
- W dyskusji dużo miejsca poświęcono problemowi braku placu zabaw oraz miejsca integracji osób starszych. Zaproponowano takie urządzenia do zabawy jak: piaskownica, zjeżdżalnia, drabinki, pajęczyna, huśtawka.
- Istotną kwestią poruszoną w dyskusji był problem zabezpieczenia placu przed dewastacją oraz zabezpieczenia dzieci przed poruszającymi się pojazdami. Zgłoszono pomysł ogrodzenia całego placu zabaw. Mieszkańcy wyrazili ponadto obawy przed zniszczeniem placu zabaw przez wandalów.
- Za niezbędne uznano wykorzystanie do budowy placu zabaw urządzeń z materiałów trwałych takich jak beton i kamień (drewniane części mogłyby zostać skradzione na opał, a metalowe oddane na złom).
- Ze względu na obawy związane ze zniszczeniem rabat kwiatowych mieszkańcy wybrali urozmaicenie przestrzeni zielenią w formie krzewów, małych drzewek, pnączy, trawnika. W trakcie rozmowy o roślinności Administracja Budynku potwierdziła zamiar wycięcia dwóch drzew w centralnej części podwórka.

- W trakcie dyskusji związanej z możliwością ożywienia przestrzeni podwórka poprzez wprowadzenie różnorodnych form graficznych, mieszkańcy wyrazili zainteresowanie pomysłem pomalowania muru na przełączce oraz garaży (mural).
- Na zakończenie spotkania sporządzono listę propozycji aktywności, które należałoby uwzględnić przy opracowywaniu koncepcji zagospodarowania podwórka. Propozycja dwóch wersji koncepcji z różną lokalizacją parkingów i placu zabaw została zaaprobowana przez IRM. Na koniec konsultacji przedstawiciele IRM zaprosili mieszkańców na kolejne spotkanie, na którym zostanie przedstawiona koncepcja zagospodarowania uwzględniająca wnioski mieszkańców.

PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI

Z zakresu infrastruktury:

- utwardzenie drogi dojazdowej oraz chodników,
- zaprojektowanie dwóch wersji rozwiązań parkingów oraz lokalizacji placu zabaw (parking na około 25–30 samochodów),
- wykonanie odwodnienia terenu,
- montaż oświetlenia,
- wprowadzenie małych koszy na śmieci w okolicy placu zabaw.

Z zakresu małej architektury:

- wprowadzenie ławek w centralnej części podwórka- materiał trudny do demontażu,
- budowa wiaty śmietnikowej.

Z zakresu zieleni:

- nasadzenia krzewów ozdobnych,
- zieleń przy wejściach do klatek,
- wycinka istniejących dwóch drzew w centralnej części placu.

Z zakresu sportu i rekreacji:

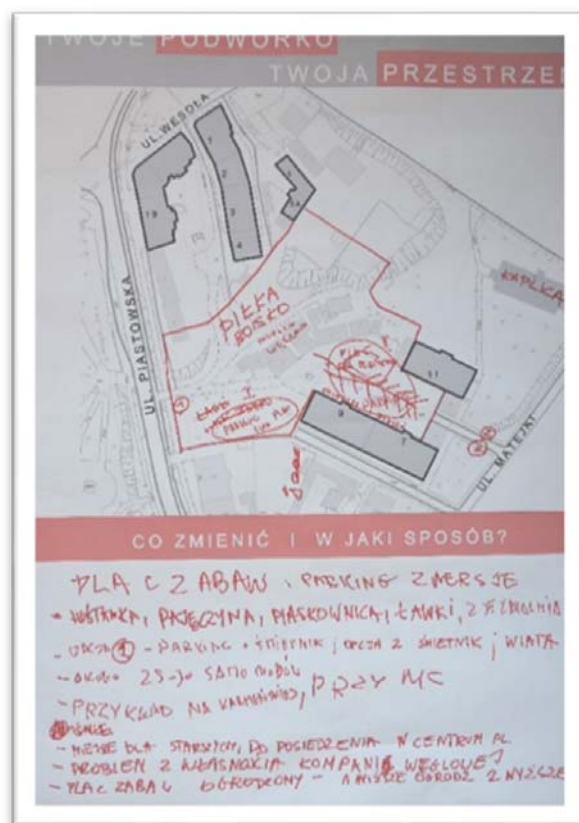
- miejsce integracji dla osób starszych w centralnej części placu – ławki (inspiracja – przykład zrealizowanego podwórka przy Raciborskiej, w pobliżu McDonald),
- piaskownica, zjeżdżalnia, drabinki, pajęczyna, huśtawka,
- nawierzchnia z tartanu pod huśtawkami,
- mini boisko dwu funkcyjne do piłki nożnej i kosza.

Z zakresu ochrony i bezpieczeństwa:

- ogrodzenie placu zabawniskim murkiem.

Inne

- zmiana kolorystyki miejsca – ożywienie go,
- kolorowa ściana w przejściu i na garażach,
- przeznaczenie dwóch ścian od strony podwórka,
- na przełączce pod mural/streetart,
- usunięcie nielegalnej hodowli drobiu,
- problematyczna własność terenu przy garażach – działka własności Kompanii Węglowej.

ZDJĘCIA Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

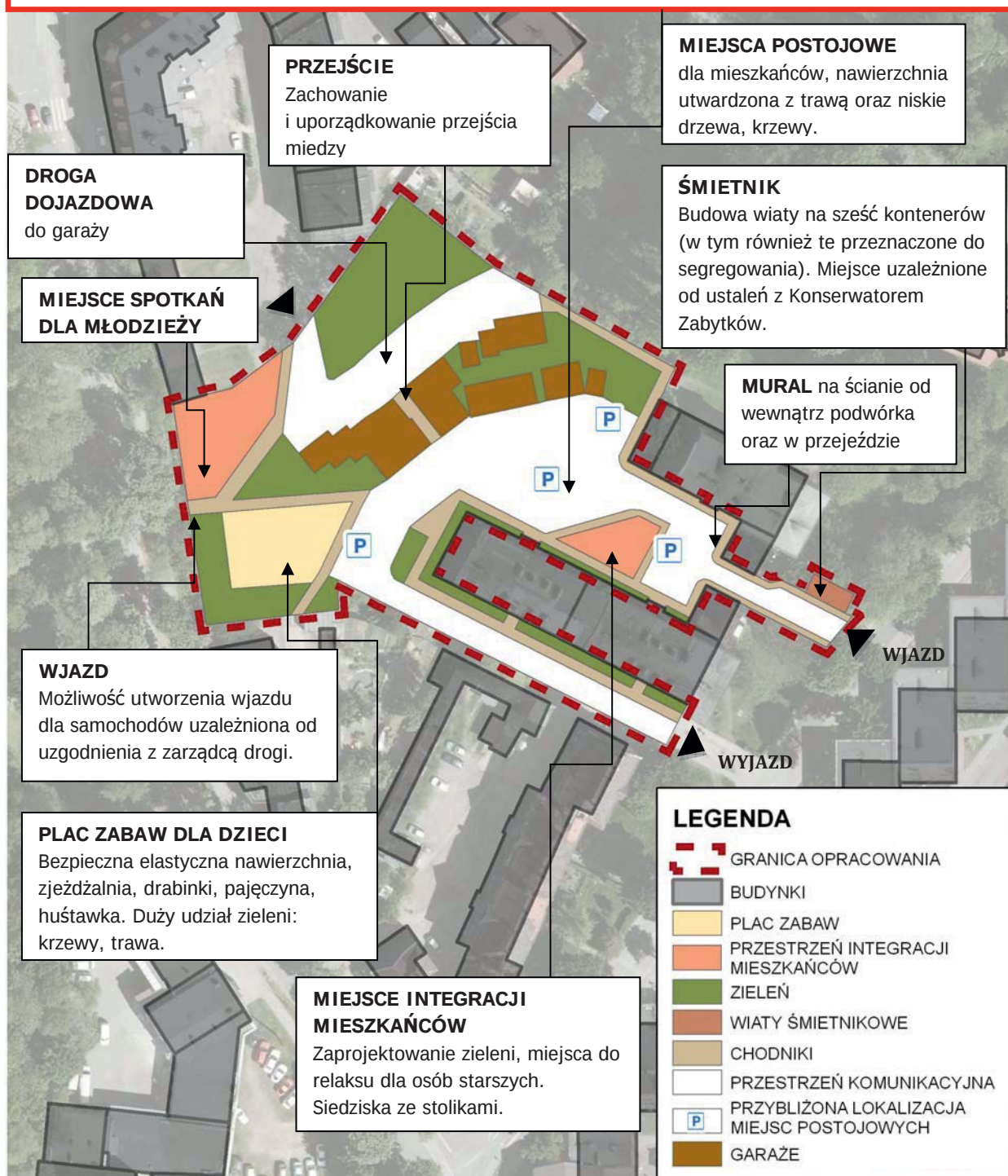

WSTĘPNA KONCEPCJA [wersja 1]

DZIAŁANIA PRIORYTETOWE

Działania konieczne do wykonania przed przystąpieniem do projektu realizacyjnego zagospodarowania podwórka:

- Wykonanie kanalizacji deszczowej – odwodnienie terenu.
- Montaż oświetlenia – podniesienie poziomu bezpieczeństwa.
- Weryfikacja sposobu ogrzewania, zapewnienie swobodnego dojazdu w celu wyładunku węgla przy budynkach mieszkalnych.
- Sprawdzenie stanu technicznego/modernizacja kanalizacji sanitarnej.
- Uzgodnienie zakresu prac ze wszystkimi zarządcami nieruchomości.

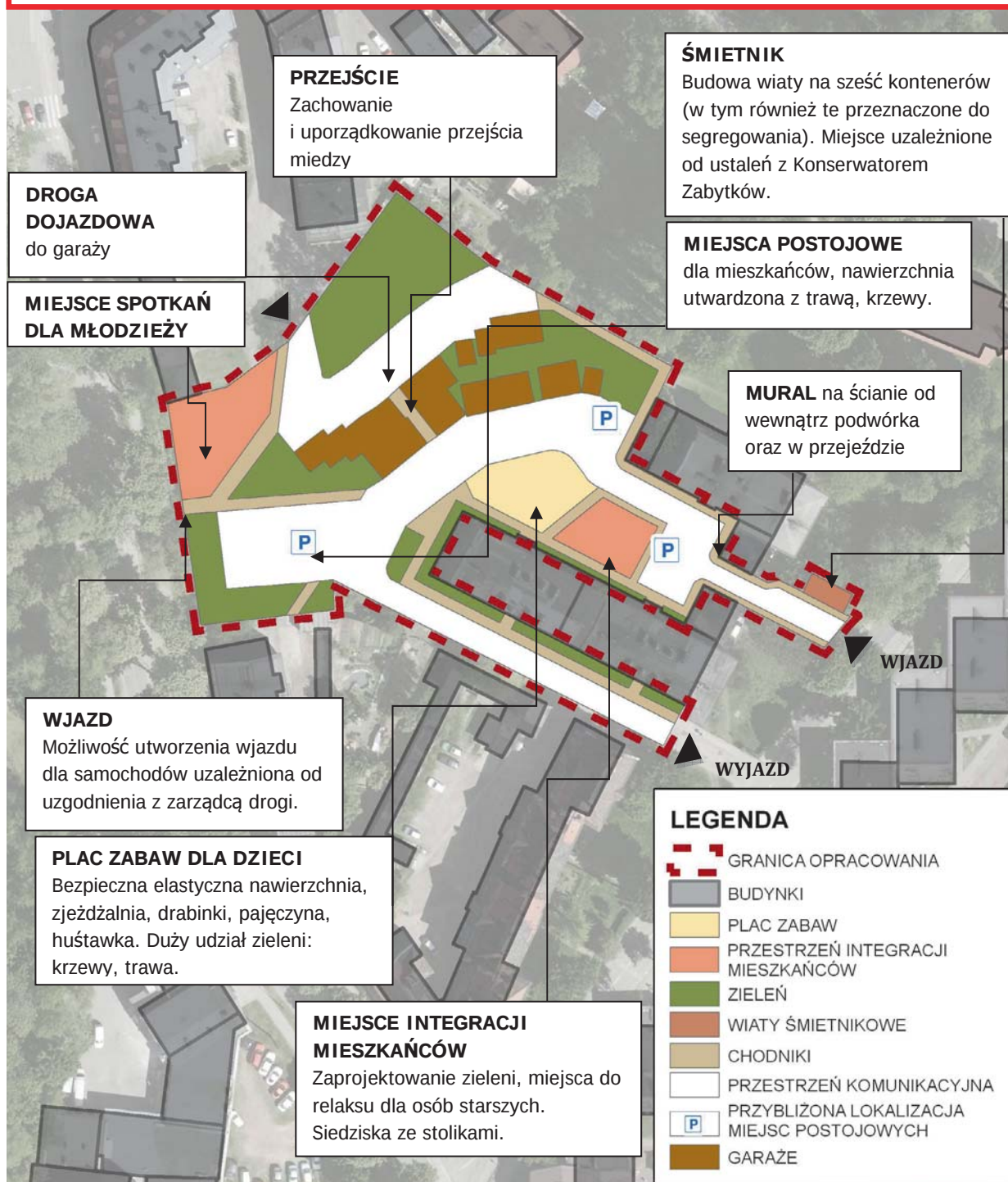

WSTĘPNA KONCEPCJA [wersja 2]

DZIAŁANIA PRIORYTETOWE

Działania konieczne do wykonania przed przystąpieniem do projektu realizacyjnego zagospodarowania podwórka:

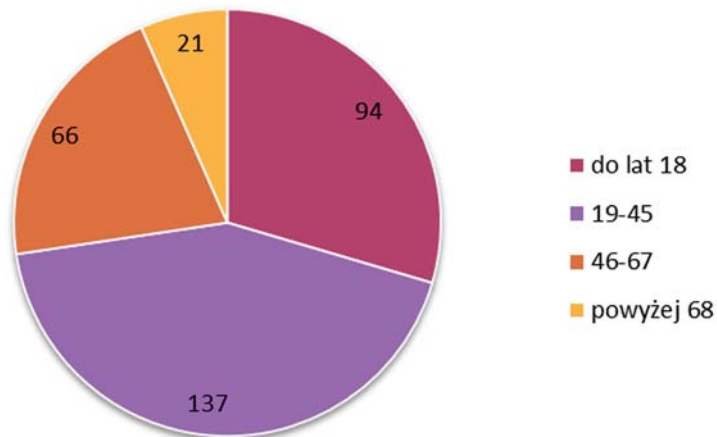
- Wykonanie kanalizacji deszczowej – odwodnienie terenu.
- Montaż oświetlenia – podniesienie poziomu bezpieczeństwa.
- Weryfikacja sposobu ogrzewania, zapewnienie swobodnego dojazdu w celu wyładunku węgla przy budynkach mieszkalnych.
- Sprawdzenie stanu technicznego/modernizacja kanalizacji sanitarnej.
- Uzgodnienie zakresu prac ze wszystkimi zarządcami nieruchomości.

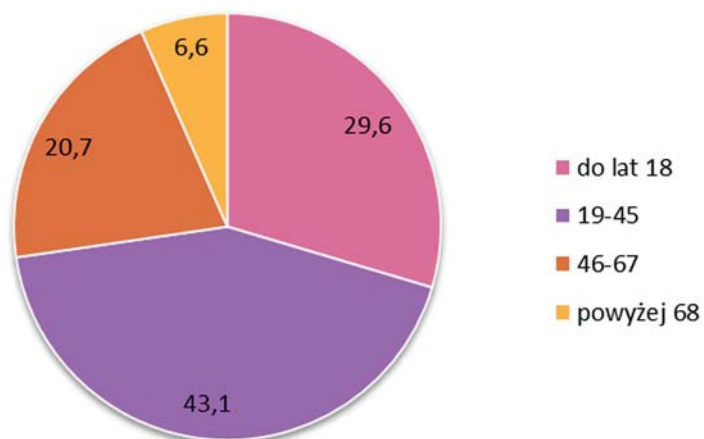
STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

przedziały wiekowe	mieszkańcy	%
do lat 18	94	29,6
19-45	137	43,1
46-67	66	20,7
powyżej 68	21	6,6
SUMA	318	100

Liczba ludności

Procent ludności

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W dniu 27 listopada 2014 r. w ramach Programu renowacji podwórek odbyły się kolejne spotkania z mieszkańcami, na którym zaprezentowano koncepcje zagospodarowania podwórek. O spotkaniach mieszkańcy zostali zawiadomieni za pomocą plakatów, dodatkowo skontaktowano się z lokalnymi liderami.

Opracowane koncepcje zawierają postulaty mieszkańców zgłoszone w trakcie spotkań konsultacyjnych (w dniach 20-21 października 2014). Obecne na spotkaniu osoby miały możliwość zapoznania się z przygotowanymi projektami kierunków zmian oraz zgłaszania swoich uwag.

Poinformowane zostały również o możliwości wglądu do dokumentacji za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Ruda Śląska, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej oraz serwisu internetowego projektu „Miasto3” (obszar funkcjonalny Chorzów/Ruda Śląska/Świątchłowice).

Mieszkańcy zaakceptowali przygotowaną koncepcję, nie zgłosili także żadnych uwag do przyjętych rozwiązań.

PODWÓRKO – KWARTAŁ HLONDA, GRUNWALDZKA, BYTOMSKA – ORZEGÓW

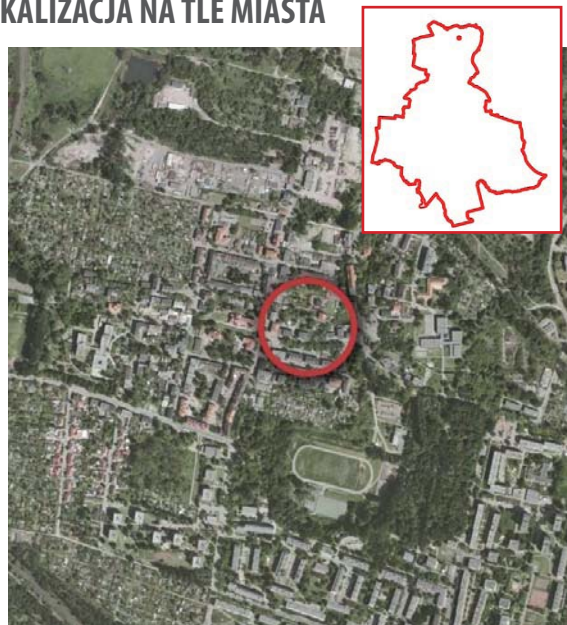
POŁOŻENIE

Analizowane podwórkó zlokalizowane jest w północno-wschodniej części Miasta Ruda Śląska w dzielnicy Orzegów.

Obszar opracowania obejmuje spory plac zlokalizowany pomiędzy ul. Hlonda (24, 26, 28, 30), ul. Grunwaldzką (1, 1A, 5, 7, 9, 11) i ul. Bytomską.

Powierzchnia analizowanego terenu to ok. 56 a.

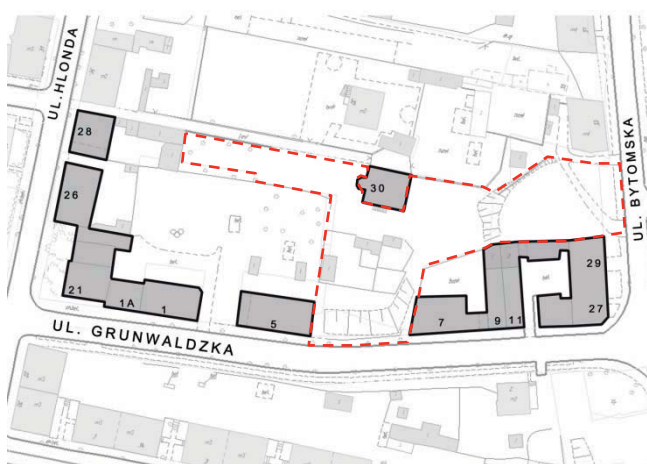
LOKALIZACJA NA TLE MIASTA

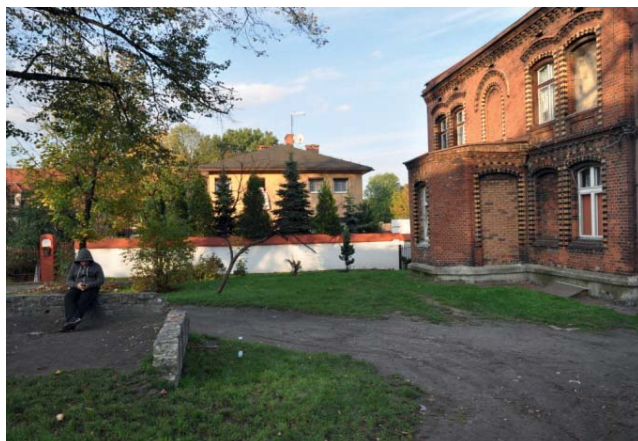
STAN ISTNIEJĄCY

Komunikacja	Brak utwardzonych powierzchni zapewniających dojazd. Droga położona po północnej stronie jest drogą prywatną, która nie obsługuje terenu.
Śmietniki	Śmietnik zlokalizowany w centralnej części placu, częściowo osłonięty mocno uszkodzonym murem.
Place zabaw	Piaskownica w średnim stanie technicznym.
Tereny zielone	Duży udział zieleni. Większość placu stanowią trawniki z licznymi drzewami oraz krzewami.
Miejsca rekreacji	Na terenie podwórka znajduje się prowizorycznie przygotowane miejsce na ognisko. Fragmenty licznych fundamentów dawnej zabudowy zastępują ławki.
Oświetlenie	Lampy nad wejściem do klatek poszczególnych budynków
Inne	W wschodniej części podwórka znajduje się niezabezpieczona skarpa z dzikim wysypiskiem. Wyraźny podział na dwie części funkcjonalne.

RZUT PODWÓRKA

ZDJĘCIA TERENU

Zdj. 1: Widok na budynek nr 30.

Zdj. 2: Zaniedbane wnętrze podwórka.

Zdj. 3: Zarośla powyżej skarpy.

Zdj. 4: Nietwardzona nawierzchnia.

Zdj. 5: Resztki fundamentów.

Zdj. 6: Ogólny widok na podwórko.

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

W dniu 21 października 2014 roku o godzinie 16:30 odbyły się konsultacje w ramach Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska z mieszkańcami budynków mieszkalnych znajdujących przy ul. Hlonda (24, 26, 28, 30), ul. Grunwaldzkiej (1, 1A, 5, 7, 9, 11) w dzielnicy Orzegów.

- W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta Ruda Śląska, pracownicy MPGM i MOPS, przedstawiciel Rudzkiego Towarzystwa Przyjaciół Drzew oraz pracownicy Instytutu Rozwoju Miast z Krakowa (wykonawca projektu).
- Ze strony mieszkańców w spotkaniu uczestniczyło około 10 osób.
- Pracownicy Instytutu Rozwoju Miast omówili zasady Programu renowacji podwórek, a następnie zaprezentowali plansze ze zdjęciami realizacji rozwiązań projektowych wybranych podwórek. Ilustracje zostały usystematyzowane w trzy kategorie: porządkowanie, zazielenienie, malowanie. Taki podział pozwolił na zainspirowanie mieszkańców i ułatwił sprecyzowanie potrzeb i oczekiwań dotyczących zagospodarowania przestrzeni ich podwórek. W trakcie prezentacji szczególny nacisk położono na fakt, że przestrzeń podwórka służyć ma mieszkańcom i w związku z tym przyszła realizacja projektu powinna w jak największym stopniu odzwierciedlać potrzeby „podwórkowej wspólnoty”.
- Mieszkańcy wykazali zainteresowanie możliwością wzięcia udziału w projekcie oraz deklarowali swój udział w pracach związanych z jego realizacją.
- W trakcie dyskusji mieszkańcy zgłosili liczne problemy związane zarówno z przestrzenią podwórka jak i stanem zabudowy. Wśród najważniejszych spraw wymagających rozwiązania wymienili m.in.
 - ✓ brak odpowiedniej infrastruktury w zakresie odprowadzania wód opadowych,
 - ✓ konieczność wyrównania terenu,
 - ✓ brak oświetlenia podwórka (w odczuciu mieszkańców stwarza to poważne zagrożenie dla dzieci i dorosłych oraz sprzyja wandalizmowi),
 - ✓ konieczność uporządkowania terenu śmietnika (ewentualne jego przeniesienie),
 - ✓ wandalizm i dewastacja elementów małej architektury,
 - ✓ brak miejsca zabaw dla dzieci.
- Jednym z najdłużej dyskutowanych problemów był problem wandalizmu. Mieszkańcy zaproponowali pozostawienie na podwórku (i terenie do niego przylegającym po zachodniej stronie) terenu zielonego. W ich odczuciu lokalizacja obiektów małej architektury jest niepotrzebnym marnotrawieniem środków – sprzęt ten natychmiast zostałby zdemolowany.
- Mieszkańcy zaproponowali także zainstalowanie kilku urządzeń w formie mini siłowni na świeżym powietrzu na skwerze przy ulicy Bytomskiej.
- Za niezbędne uznano zabezpieczenie skarp. Stanowią one obecnie znaczne zagrożenie. Zlokalizowane w ich obrębie zakrzewienia wykorzystywane są obecnie przez pijaków i wandalów.
- Ze względu na obawy związane ze zniszczeniem rabat kwiatowych mieszkańcy wybrali urozmaicenie przestrzeni zielenią w formie krzewów, małych drzewek, trawnika.
- W trakcie dyskusji związanej z możliwością uporządkowania przestrzeni podwórka zaproponowano przeniesienie śmietnika w rejon wjazdu z ulicy Grunwaldzkiej. Tam też mogłyby zostać zlokalizowane miejsca parkingowe.
- Na zakończenie spotkania sporządzono listę propozycji aktywności, które należałoby uwzględnić przy opracowywaniu koncepcji zagospodarowania podwórka. Zgłoszone propozycje zostały zaakceptowane przez wszystkich zebranych. Na koniec konsultacji przedstawiciele IRM zaprosili mieszkań-

ców na kolejne spotkanie, na którym zostanie przedstawiona koncepcja zagospodarowania uwzględniająca wnioski mieszkańców.

PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI

Z zakresu infrastruktury:

- zmiana nawierzchni dojazdu oraz miejsc parkingowych przy ul Grunwaldzkiej,
- zlokalizowanie miejsc parkingowych,
- wyznaczenie utwardzonych ciągów pieszych,
- wypoziomowanie terenu.

Z zakresu małej architektury:

- zmiana lokalizacji śmietnika oraz budowa wiaty,
- likwidacja murków.

Z zakresu zieleni:

- odbudowa trawników,
- ewentualne nasadzenie drzew.

Z zakresu sportu i rekreacji:

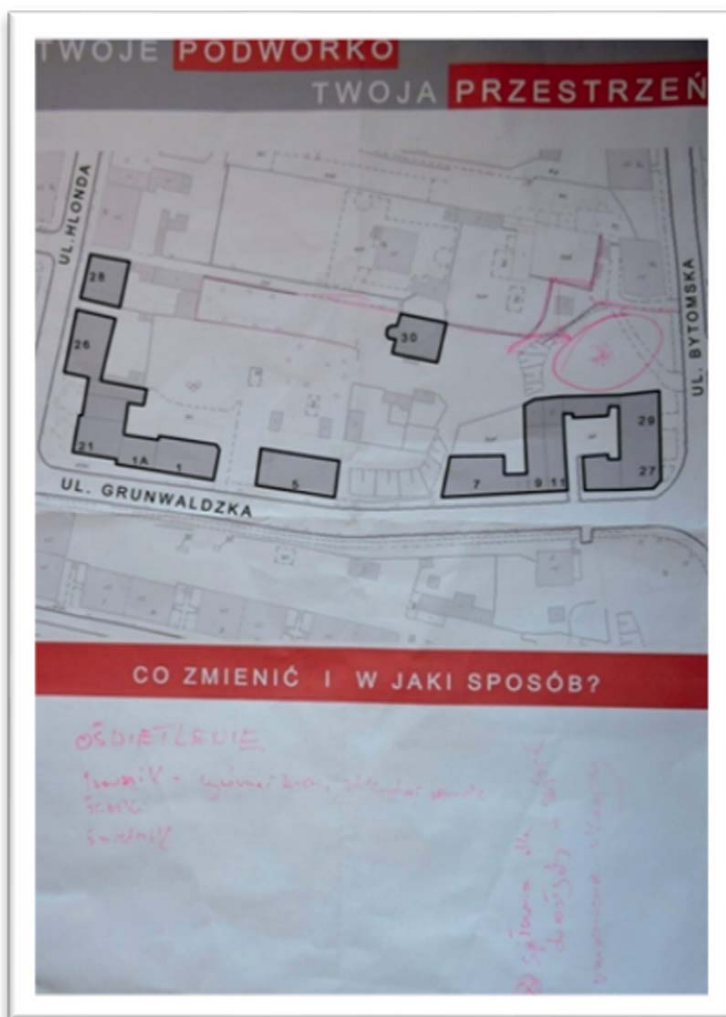
- mini siłownia przy ulicy Bytomskiej.

Z zakresu ochrony i bezpieczeństwa:

- wprowadzenie oświetlenia,
- zabezpieczenie skarp.

Inne

- likwidacja dzikiego wysypiska.

ZDJĘCIA Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

WSTĘPNA KONCEPCJA [wersja 1]

DZIAŁANIA PRIORYTETOWE

Działania konieczne do wykonania przed przystąpieniem do projektu realizacyjnego zagospodarowania podwórka:

- Wykonanie kanalizacji deszczowej – odwodnienie terenu.
- Montaż oświetlenia – podniesienie poziomu bezpieczeństwa.
- Weryfikacja sposobu ogrzewania, zapewnienie swobodnego dojazdu w celu wyładunku węgla przy budynkach mieszkalnych.
- Sprawdzenie stanu technicznego/modernizacja kanalizacji sanitarnej.
- Uzgodnienie zakresu prac ze wszystkimi zarządcami nieruchomości.

WSTĘPNA KONCEPCJA [wersja 2]

DZIAŁANIA PRIORYTETOWE

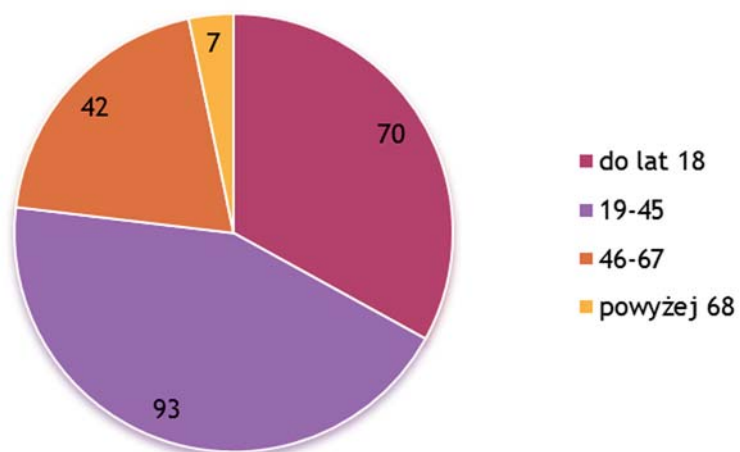
Działania konieczne do wykonania przed przystąpieniem do projektu realizacyjnego zagospodarowania podwórka:

- Wykonanie kanalizacji deszczowej – odwodnienie terenu.
- Montaż oświetlenia – podniesienie poziomu bezpieczeństwa.
- Weryfikacja sposobu ogrzewania, zapewnienie swobodnego dojazdu w celu wyładunku węgla przy budynkach mieszkalnych.
- Sprawdzenie stanu technicznego/modernizacja kanalizacji sanitarnej.
- Uzgodnienie zakresu prac ze wszystkimi zarządcami nieruchomości.

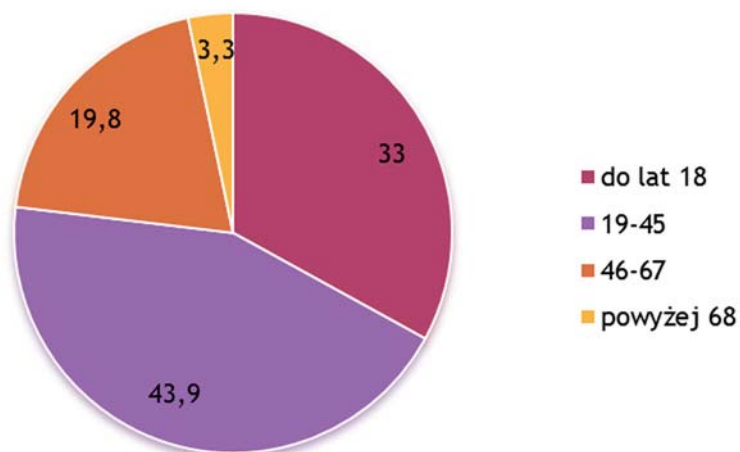
STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

przedziały wiekowe	mieszkańcy	%
do lat 18	70	33
19-45	93	43,9
46-67	42	19,8
powyżej 68	7	3,3
SUMA	212	100

Liczba ludności

Procent ludności

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W dniu 27 listopada 2014 r. w ramach Programu renowacji podwórek odbyły się kolejne spotkania z mieszkańcami, na którym zaprezentowano koncepcje zagospodarowania podwórek. O spotkaniach mieszkańcy zostali zawiadomieni za pomocą plakatów, dodatkowo skontaktowano się z lokalnymi liderami.

Opracowane koncepcje zawierają postulaty mieszkańców zgłoszone w trakcie spotkań konsultacyjnych (w dniach 20-21 października 2014). **Niestety ze strony mieszkańców nikt nie pojawił się na spotkaniu.**

Istnieje jednak możliwość wglądu do dokumentacji za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Ruda Śląska, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej oraz serwisu internetowego projektu „Miasto3” (obszar funkcjonalny Chorzów/Ruda Śląska/Świętochłowice).

W przypadku przygotowania dwóch rozwiązań zagospodarowania podwórka, ostateczną decyzję wyboru koncepcji uzależniono od wyniku przeprowadzonej ankiety. Ankietę taką należałoby przeprowadzić przed przystąpieniem do realizacji projektu wykonawczego.

PODWÓRKO – UL. NIEDURNEGO 28 – NOWY BYTOM

POŁOŻENIE

Podwórko znajduje się w centralnej części miasta Ruda Śląska, w południowej części dzielnicy Nowy Bytom. Od strony zachodniej jego granicę wyznacza ul. P. Niedurnego, natomiast od strony północnej stanowi ją ul. Chorzowska.

Powierzchnia analizowanego placu to ok 7,8a..

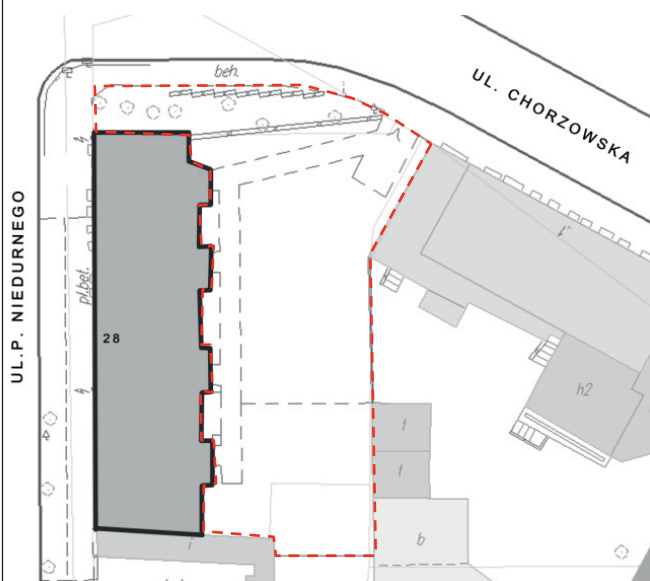
LOKALIZACJA NA TLE MIASTA

STAN ISTNIEJĄCY

Komunikacja	Wjazd i ścieżka prowadząca do budynku wykonane z kostki brukowej; miejsca postojowe – nawierzchnia nieutwardzona.
Śmietniki	Trzy pojemniki na śmieci; wiata śmietnikowa osłaniająca jeden kontener.
Place zabaw	Huśtawka, piaskownica.
Tereny zielone	Pojedyncze drzewa.
Miejsca rekreacji	Zniszczone dwie ławki.
Oświetlenie	Lampy zamontowane na ścianie budynku.
Inne	-

RZUT PODWÓRKA

ZDJĘCIA TERENU

Zdj. 1: Widok na podwórk.

Zdj. 2: Dojście do budynku mieszkalnego.

Zdj. 3: Strefa wejściowa na podwórk – brama.

Zdj. 4: Miejsce składowania odpadów.

Zdj. 5: Huśtawka.

Zdj. 6: Część podwórka stanowiąca „plac zabaw”

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Które odbyły się w dniu 21 października 2014 roku (wtorek), o godzinie 16.30 w ramach Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska z mieszkańcami budynków mieszkalnych znajdujących się przy ul. P. Niedurnego 28.

- W spotkaniu wzięli udział przedstawiciele Urzędu Miasta Ruda Śląska, pracownicy MPGM i MOPS, przedstawiciele Rudzkiego Towarzystwa Przyjaciół Drzew i Rudzkiego Towarzystwa Inicjatyw Niebanalnych oraz Instytutu Rozwoju Miast z Krakowa (wykonawca projektu).
- Ze strony mieszkańców w spotkaniu uczestniczyło około 18 osób wśród których większą część stanowiły kobiety (zarówno starsze jak i w średnim wieku). W spotkaniu uczestniczyli również mężczyźni i dzieci.
- Mieszkańcy zostali poinformowani o spotkaniu poprzez rozwieszone wcześniej na w klatkach schodowych plakaty i zaproszenia.
- Pracownicy Instytutu Rozwoju Miast omówili zasady Programu renowacji podwórek, a następnie zaprezentowali plansze ze zdjęciami realizacji rozwiązań projektowych wybranych podwórek. Ilustracje zostały usystematyzowane w trzy kategorie: porządkowanie, zazielenienie, malowanie. Taki podział pozwolił na zainspirowanie mieszkańców i ułatwić sprecyzowanie potrzeb i oczekiwań dotyczących zagospodarowania przestrzeni ich podwórek. W trakcie prezentacji szczególny nacisk położono na fakt, że przestrzeń podwórka ma służyć mieszkańcom, dlatego przyszła realizacja projektu powinna w jak największym stopniu odzwierciedlać potrzeby „wspólnoty podwórkowej”.
- Mieszkańcy wyrazili znaczne zainteresowanie możliwością udziału w projektowaniu oraz zadeklarowali swój udział w pracach związanych z realizacją.
- W trakcie dyskusji na temat sposobów rewitalizacji podwórka mieszkańcy zgłosili liczne problemy związane zarówno ze stanem nawierzchni podwórka, a także bezpieczeństwem. Do najważniejszych spraw wymagających rozwiązania zaliczyli m. in.:
 - ✓ brak nawierzchni utwardzonych na terenie omawianego podwórka,
 - ✓ brak oświetlenia podwórka,
 - ✓ konieczność uporządkowania terenu śmietnika i terenu wokół,
 - ✓ brak placu zabaw dla dzieci,
 - ✓ poprawa bezpieczeństwa.
- Jednym z najważniejszych problemów jest w odczuciu mieszkańców ogólne bezpieczeństwo na podwórku. Zwrócono uwagę na brak miejsc dla bawiącej się tam dużej ilości dzieci (około 30 osób), które ze względu na brak wydzielonego terenu do zabaw, bawią się blisko zaparkowanych chaotycznie samochodów. Ważnym problemem okazał się być śmietnik, po którym obecnie (ze względu na brak wiaty) chodzą dzieci.
- Istotną kwestią poruszoną na spotkaniu było stworzenie infrastruktury dla dzieci. Mieszkańcom brakuje placu zabaw z interesującymi urządzeniami. Ten temat okazał się być okazją do włączenia się w dyskusję samych dzieci, które chciałyby plac zabaw zawierał karuzele, bujaki, piaskownice, stół do tenisa stołowego. W celu urozmaicenia przestrzeni istniejący mur mógłby zostać przeznaczony jako miejsce do malowania na nim przez dzieci. Plac ten miałby zostać odgradzony od reszty terenu zielenią. Mieszkańcy zaproponowali też trzepak (klopsztanga).
- Ze względu na brak terenów rekreacyjnych na terenie podwórka mieszkańcy zaproponowali umieszczenie ławek oraz stolików koło rosnących tam drzew. W celu ożywienia terenu zaproponowano zieloną ścianę od strony ulicy.

- Zwrócono uwagę na konieczność poprawy wejścia na podwórkę (tak by było bardziej dostosowane dla dziecięcych wózków) oraz konieczność oświetlenia podwórka.
- Na zakończenie spotkania sporządzono listę propozycji, które należy uwzględnić w opracowywanej koncepcji zagospodarowania podwórka. Wyłoniono także lokalnego lidera do pośredniczenia w kontaktach pomiędzy mieszkańcami a realizatorami projektu. Przedstawiciele IRM-u zaprosili mieszkańców na kolejne spotkanie, na którym zostanie zaprezentowana wstępna koncepcja renowacji podwórka uwzględniająca wnioski mieszkańców.

PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI

Z zakresu infrastruktury:

- wydzielenie miejsc parkingowych dla mieszkańców,
- wykonanie odwodnienia terenu,
- dostosowanie wejścia na plac dla matek z wózkami,
- miejsce dla zwierząt.

Z zakresu małej architektury:

- montaż ławek i stolików, miejsc do „odpoczynku”,
- poszerzenie wiaty śmietnikowej (zamknięta wiaty).

Z zakresu zieleni:

- nasadzenie roślin w skrzyniach, oddzielających plac zabaw od parkingu,
- wprowadzenie zieleni izolacyjnej od ul. Chorzowskiej np. pnącza.

Z zakresu sportu i rekreacji:

- budowa placu zabaw (w tym huśtawki, piaskownicy, bujaków, pajęczyny, trzepaka)

Z zakresu ochrony i bezpieczeństwa:

- wprowadzenie oświetlenia,
- ogrodzenie placu zabaw.

Inne

- ściana do malowania kredą.

ZDJĘCIA Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

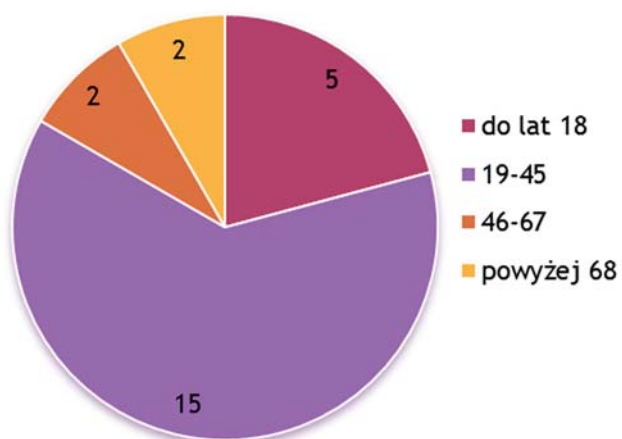
WSTĘPNA KONCEPCJA

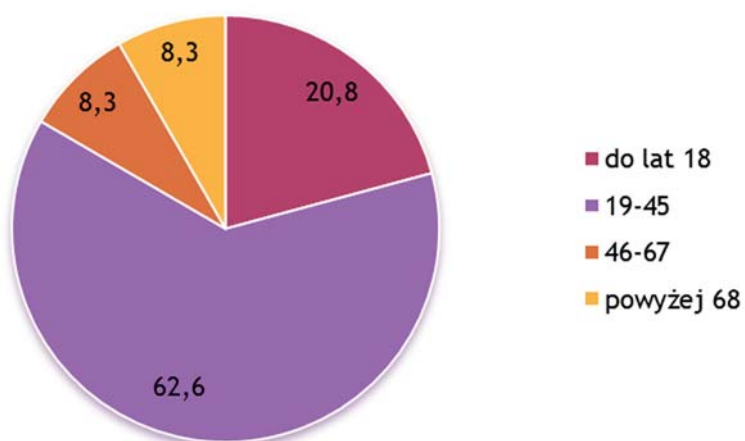
STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

przedziały wiekowe	mieszkańcy	%
do lat 18	5	20,8
19-45	15	62,6
46-67	2	8,3
powyżej 68	2	8,3
SUMA	24	100

Liczba ludności

Procent ludności

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W dniu 27 listopada 2014 r. w ramach Programu renowacji podwórek odbyły się kolejne spotkania z mieszkańcami, na którym zaprezentowano koncepcje zagospodarowania podwórek. O spotkaniach mieszkańcy zostali zawiadomieni za pomocą plakatów, dodatkowo skontaktowano się z lokalnymi liderami.

Opracowane koncepcje zawierają postulaty mieszkańców zgłoszone w trakcie spotkań konsultacyjnych (w dniach 20-21 października 2014). Obecne na spotkaniu osoby miały możliwość zapoznania się z przygotowanymi projektami kierunków zmian oraz zgłaszania swoich uwag.

Poinformowane zostały również o możliwości wglądu do dokumentacji za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Ruda Śląska, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej oraz serwisu internetowego projektu „Miasto3” (obszar funkcjonalny Chorzów/Ruda Śląska/Świątchłowice).

Mieszkańcy zaakceptowali przygotowaną koncepcję, nie zgłosili także żadnych uwag do przyjętych rozwiązań.

PODWÓRKO – UL. MATEJKI 2-12 – RUDA

POŁOŻENIE

Analizowane podwórko zlokalizowane jest w północno-zachodniej części Miasta Ruda Śląska, w dzielnicy Ruda.

Omawiana przestrzeń ograniczona jest od strony zachodniej budynkiem przy Jana Matejki 2-12 oraz od strony wschodniej murem.

Powierzchnia analizowanego podwórka to ok. 32a.

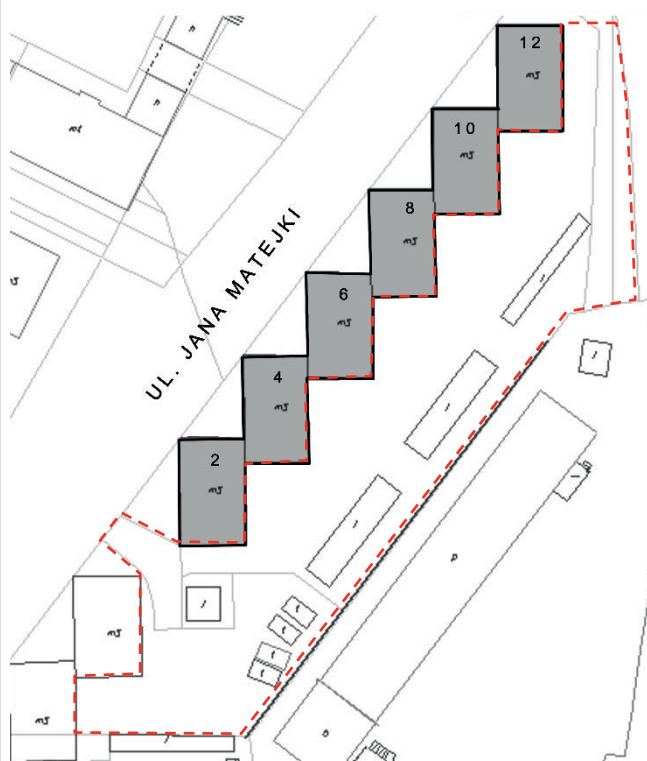
LOKALIZACJA NA TLE MIASTA

STAN ISTNIEJĄCY

Komunikacja	Brak nawierzchni utwardzonych (drogi dojazdowej). Brak parkingów (chaotycznie zaparkowane pojazdy). Istnieje chodnik do klatek.
Śmietniki	Trzy śmietniki- 5 kontenerów. Dwa pomiędzy dawnymi chlewikami, jeden na południu w rogu. Brakuje wiat oraz utwardzonej nawierzchni.
Place zabaw	Huśtawka w północnej części przy wjeździe.
Tereny zielone	Na terenie podwórka praktycznie nie występują powierzchnia biologicznie czynna. Jedynie za dawnymi chlewikami wzdłuż muru znajduje się płaszczyna trawnika. W południowej stronie podwórka rosną duże drzewa. Część z nich przeznaczona jest do wycinki.
Miejsca rekreacji	Ławka przy trzepaku (klopsztandze)
Oświetlenie	Brak
Inne	Na terenie podwórka znajdują się studzienki kanalizacyjne oraz dwa szamba betonowe; brak systemów odwadniających teren.

RZUT PODWÓRKA

ZDJĘCIA TERENU

Zdj. 1: Widok od północnego-wschodu

Zdj. 2: Brak nawierzchni utwardzonych, chaos przy śmietnikach

Zdj. 3: Wjazd od stron północnej

Zdj. 4: Miejsce rekreacji, ławka i trzepak

Zdj. 5: Pas trawnika pomiędzy chlewikami a murem

Zdj. 6: Brak nawierzchni utwardzonej w pasie jezdnym

RAPORT Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

W dniu 21 października 2014 roku o godzinie 16:30 odbyły się konsultacje w ramach Programu renowacji podwórek Miasta Ruda Śląska z mieszkańcami budynków mieszkalnych znajdujących się przy ul. Jana Matejki 2-12 w dzielnicy Ruda.

- W spotkaniu wzięli udział przedstawiciel Urzędu Miasta Ruda Śląska, pracownicy MPGM i MOPS, radna dzielnicy oraz przedstawiciele Instytutu Rozwoju Miast z Krakowa (wykonawca projektu).
- Ze strony mieszkańców w spotkaniu uczestniczyło około 25 osób.
- Pracownicy Instytutu Rozwoju Miast omówili zasady Programu renowacji podwórek, a następnie zaprezentowali plansze ze zdjęciami realizacji rozwiązań projektowych wybranych podwórek. Ilustracje zostały usystematyzowane w trzy kategorie: porządkowanie, zazielenienie, malowanie. Taki podział pozwolił na zainspirowanie mieszkańców i ułatwił sprecyzowanie potrzeb i oczekiwań dotyczących zagospodarowania przestrzeni ich podwórek. W trakcie prezentacji szczególny nacisk położono na fakt, że przestrzeń podwórka służyć ma mieszkańcom i w związku z tym przyszła realizacji projektu powinna w jak największym stopniu odzwierciedlać potrzeby „podwórkowej wspólnoty”.
- Mieszkańcy wykazali znaczne zainteresowanie możliwością wzięcia udziału w projekcie, decyzje projektowe podejmowali w sposób zgodny. Deklarowali swój udział w pracach związanych z jego realizacją.
- Podczas dyskusji przedstawicielka Administracji Budynków poinformowała o planach remontu piwnic, a następnie wyburzenia chlewików.
- W trakcie dyskusji mieszkańcy zgłosili liczne problemy związane z przestrzenią podwórka. Wśród najważniejszych spraw wymagających rozwiązania wymienili m.in.
 - ✓ brak wygrodzonego, bezpiecznego miejsca zabaw dla dzieci,
 - ✓ brak odpowiedniej infrastruktury w zakresie odprowadzania wód opadowych,
 - ✓ konieczność wyrównania terenu i utwardzenie drogi na terenie podwórka,
 - ✓ konieczność uporządkowania śmietnika i terenu wokół niego.
- Jednym z najdłużej dyskutowanych problemów był sposób zagospodarowania podwórka, który umożliwiłby stworzenie różnorodnej oferty dla dzieci. W dyskusji dużo miejsca poświęcono problemowi braku placu zabaw. Wiele pomysłów zgłosiły same dzieci, którym bardzo zależało na piaskownicy, huśtawkach, ping pongu, drabikach do wspinaczki, pająku, zjeżdżalni, trzepaku – klopsztandze, mini grach.
- Za niezbędne uznano wykorzystanie do budowy placu zabaw urządzeń z materiałów trwałych takich jak beton i kamień (drewniane części mogłyby zostać skradzione na opał, a metalowe oddane na złom).
- Ze względu na obawy związane ze zniszczeniem rabat kwiatowych mieszkańcy wybrali urozmaicenie przestrzeni zielenią w formie krzewów, małych drzewek, pnączy, trawnika. W trakcie rozmowy o roślinności przedstawicielka Administracji poinformowała o planowanej wycince drzew w południowej części.
- W trakcie dyskusji związanej z możliwością ożywienia przestrzeni podwórka poprzez wprowadzenie różnorodnych form graficznych, mieszkańcy wyrazili zainteresowanie pomysłem pomalowania betonowego muru (mural).
- Na zakończenie spotkania sporządzono listę propozycji aktywności, które należałoby uwzględnić przy opracowywaniu koncepcji zagospodarowania podwórka. Zgłoszone propozycje zostały zaakceptowane przez wszystkich zebranych. Na koniec konsultacji przedstawiciele IRM zaprosili mieszkańców na kolejne spotkanie, na którym zostanie przedstawiona koncepcja zagospodarowania uwzględniająca wnioski mieszkańców.

PROPOZYCJE AKTYWNOŚCI

Z zakresu infrastruktury:

- utwardzenie drogi dojazdowej oraz zaprojektowanie miejsc postojowych dla 30 aut + około 5 dla gości,
- wykonanie odwodnienia terenu,
- montaż oświetlenia – podświetlenie muru,
- wprowadzenie małych koszy na śmieci, w tym koszy na odchody dla zwierząt.

Z zakresu małej architektury:

- wprowadzenie ławek wraz z stolikami na kawę przy placu zabaw,
- wprowadzenie ławek okalających trójkąty zielone w strefie wejściowej do klatek,
- budowa dwóch wiat śmietnikowych (na końcu oraz na początku podwórka).

Z zakresu zieleni:

- nasadzenie krzewów ozdobnych w strefie wejściowej na tak zwanych trójkątach,
- wprowadzenie drzew niskopiennych np.: o formie korony kulistej przy parkingu lub placu zabaw,
- stworzenie zielonej ściany, np.: wiszące butelki plastikowe w których mogą znaleźć się kwiaty, pnącze.

Z zakresu sportu i rekreacji:

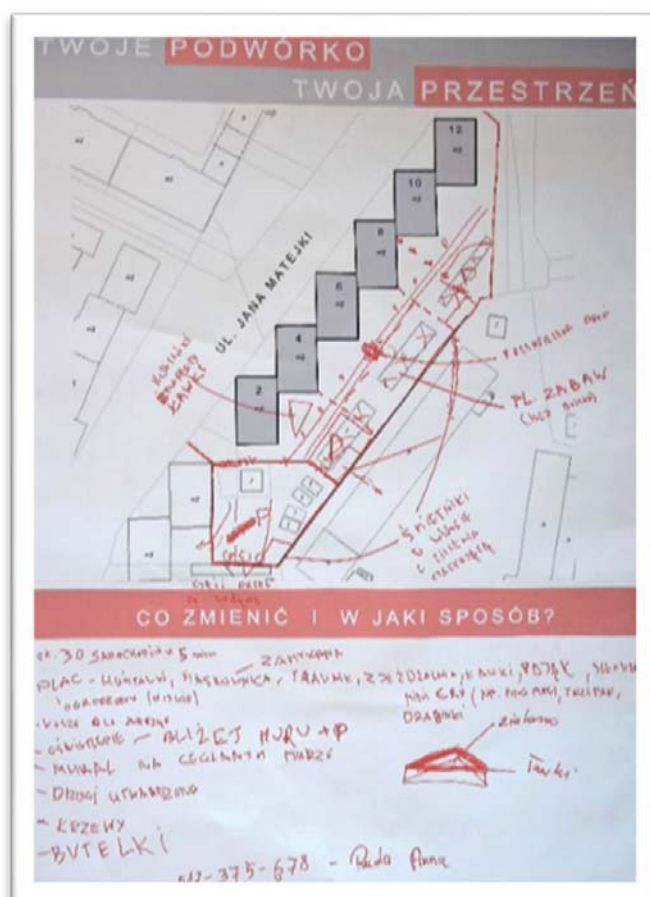
- zlokalizowanie placu zabaw w środkowej części podwórka pomiędzy klatkami 4–8,
- zamykana piaskownica, huśtawki, ping pong, drabiki do wspinaczki, pajak, zjeżdżalnia, trzepak – klopszta, mini gry,
- nawierzchnia z tartanu pod huśtawkami,
- mini boisko do piłki nożnej.

Z zakresu ochrony i bezpieczeństwa:

- ogrodzenie placu zabaw – niski murek,
- częstsze patrole straży miejskiej.

Inne

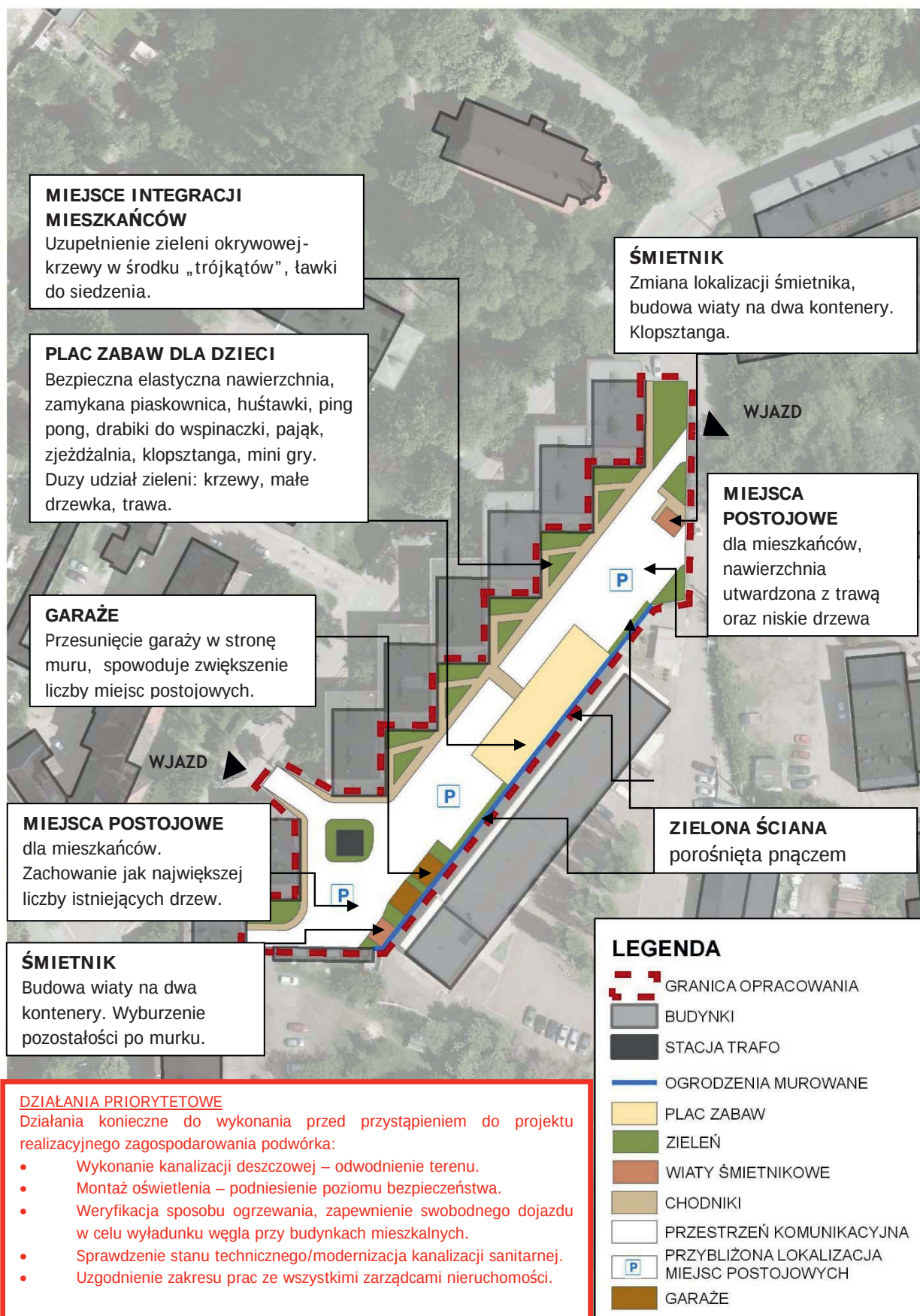
- wybranie lokalnego lidera podwórka,
- zmiana kolorystyki miejsca – żywienie go,
- przeznaczenie części ściany przy placu zabaw pod mural/street art.

ZDJĘCIA Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

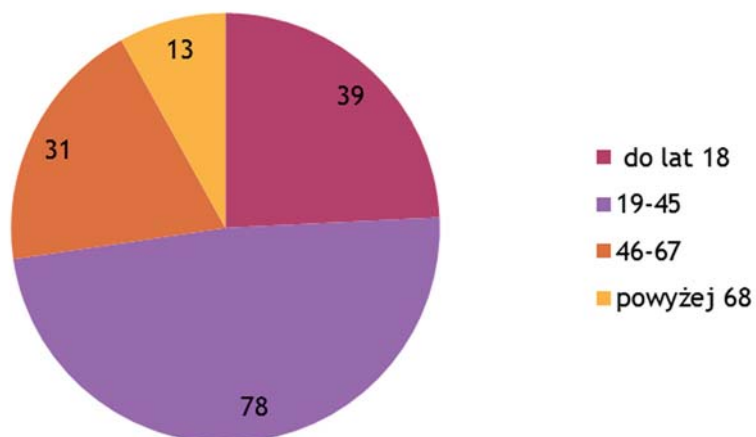
KONCEPCJA

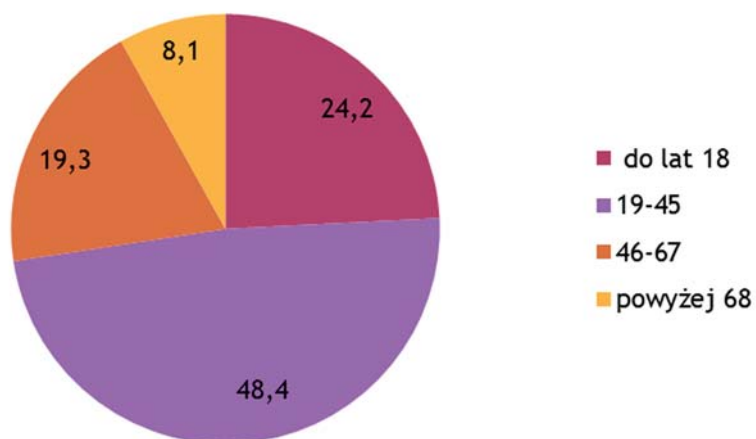
STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

przedziały wiekowe	mieszkańcy	%
do lat 18	39	24,2
19–45	78	48,4
46–67	31	19,3
powyżej 68	13	8,1
SUMA	181	100

Liczba ludności

Procent ludności

PODSUMOWANIE KONSULTACJI

W dniu 27 listopada 2014 r. w ramach Programu renowacji podwórek odbyły się kolejne spotkania z mieszkańcami, na którym zaprezentowano koncepcje zagospodarowania podwórek. O spotkaniach mieszkańcy zostali zawiadomieni za pomocą plakatów, dodatkowo skontaktowano się z lokalnymi liderami.

Opracowane koncepcje zawierają postulaty mieszkańców zgłoszone w trakcie spotkań konsultacyjnych (w dniach 20-21 października 2014). Obecne na spotkaniu osoby miały możliwość zapoznania się z przygotowanymi projektami kierunków zmian oraz zgłaszania swoich uwag.

Poinformowane zostały również o możliwości wglądu do dokumentacji za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Miasta Ruda Śląska, Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Mieszkaniowej oraz serwisu internetowego projektu „Miasto3” (obszar funkcjonalny Chorzów/Ruda Śląska/Świętochłowice).

Mieszkańcy zaakceptowali przygotowaną koncepcję, nie zgłosili także żadnych uwag do przyjętych rozwiązań.

Spis tabel i rysunków

Spis tabel

Tab. 1. Zasób podwórek zidentyfikowanych w Rudzie Śląskiej	9
Tab. 2. Zasób podwórek położonych przy budynkach komunalnych w Rudzie Śląskiej	11
Tab. 3. Analiza potrzeb różnych grup użytkowników	25
Tab. 4. Konflikty pomiędzy poszczególnymi grupami użytkowników	27

Spis rysunków

Rys. 1. Wybrane typy podwórek na przykładzie Nowego Bytomia	8
Rys. 2. Rozmieszczenie podwórek w Rudzie Śląskiej	10
Rys. 3. Rozmieszczenie podwórek przy budynkach zarządzanych przez MPGM Sp. z o.o. w Rudzie Śląskiej	12
Rys. 4. Rozmieszczenie podwórek możliwych do zagospodarowania w ramach programu odnowy podwórek	14
Rys. 5. Rozmieszczenie podwórek wybranych do sporządzenia koncepcji odnowy	30

Procesy renowacji podwórek budzą w Polsce coraz większe zainteresowanie władz lokalnych. Z jednej strony stoi trafna intuicja włodarzy niektórych miast, którzy wyczuwają w takich działaniach duży potencjał w zakresie bezpośredniego włączania mieszkańców w procesy rewitalizacji. Udana rewitalizacja podwórek, niezależnie od formy jaką przyjmuje, w naturalny sposób zawiera w sobie dość duży element uczestnictwa (partycypacji) mieszkańców. Trafność takich działań potwierdzają stopniowo pozytywne przykłady tego typu działań płynące z takich polskich miast jak m.in. Wrocław, czy Gdańsk, w których w perspektywie finansowej 2007–2013 udało się przy wsparciu środków unijnych osiągnąć w zakresie odnowy podwórek interesujące efekty.

Rewitalizacja podwórek nie jest prostym działaniem inwestycyjnym, za pomocą którego można w prosty sposób zyskać poklask. Wręcz przeciwnie. Jest działaniem trudnym i wymagającym zrozumienia szerokiego spektrum zróżnicowanych uwarunkowań socjologicznych, antropologicznych, architektonicznych, psychologicznych i in. funkcjonowania tego swoistego społecznego mikrokosmosu jakim są właśnie podwórka. Działania takie wymagają od wkraczających na taki teren wiele taktu, wyczucia i empatii w zakresie identyfikacji zarówno problemów i potrzeb mieszkańców, jak również kierunków interwencji.

Trudność działań podejmowanych w takiej przestrzeni wynika w dużej mierze z odmiennych punktów widzenia samego podwórka przez jego: użytkowników (mieszkańców) oraz zarządców (urzędników). Podwórka najczęściej bowiem są zasobem gminnym, natomiast przez samych mieszkańców postrzegane są z kolei jako teren będący w ich gestii. Z punktu widzenia mieszkańców podwórka stanowią przestrzeń półprywatną, nierzadko zaś wręcz prywatną. Dla urzędników to przestrzeń publiczna lub zdecydowanie rzadziej półpubliczna.

Inspiracją do stworzenia tego programu były kilkuletnie doświadczenia Instytutu Rozwoju Miast w programowaniu i realizacji działań rewitalizacyjnych, w tym także obejmujących swoim zakresem odnowę podwórek realizowanych ze środków MSZ RP w ramach programu Polska Pomoc Rozwojowa we Lwowie. Opracowanie to podsumowuje także prace nad koncepcjami odnowy wybranych do pilotażu podwórek w mieście Ruda Śląska, jakie odbyły się w drugiej połowie 2014 r.